

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ANABİLİM DALI**

**BİLİŞSEL KOÇLUK YÖNTEMİNİN YEDİNCİ SINIF SOSYAL BİLGİLER
DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA VE DEMOKRATİK
TUTUMLARINA ETKİSİ**

Ali Osman DUMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NİĞDE, 2013

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ANABİLİM DALI**

**BİLİŞSEL KOÇLUK YÖNTEMİNİN YEDİNCİ SINIF SOSYAL BİLGİLER
DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA VE DEMOKRATİK
TUTUMLARINA ETKİSİ**

Ali Osman DUMAN

Danışman Prof. Dr. Remzi KILIÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NİĞDE, 2013

ONAY SAYFASI

Prof.Dr. REMZİ KILIÇ danışmanlığında ALİ OSMAN DUMAN tarafından hazırlanan "**Bilişsel Koçluk Yönteminin Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Demokratik Tutumlarına Etkisi**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İLKÖĞRETİM Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

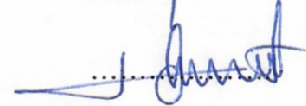
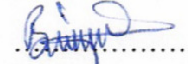
19 / 06 / 2013

JÜRİ :

Danışman : **Prof. Dr. Remzi KILIÇ**

Üye : **Yrd. Doç. Dr. Bayram POLAT**

Üye : **Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK**

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

BİLİŞSEL KOÇLUK YÖNTEMİNİN YEDİNCİ SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA VE DEMOKRATİK TUTUMLARINA ETKİSİ

Ali Osman Duman

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Anabilim Dalında

Danışman: Prof. Dr. Remzi Kılıç

Haziran 2013, 110 Sayfa

Bu çalışmanın genel amacı bilişsel koçluk yönteminin Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarına ve demokratik tutumlarına etkisini incelemektir. Araştırma 2010-211 öğretim yılı güz döneminde Niğde il merkezinde yer alan bir ilköğretim okulundaki yansız olarak seçilen bir deney ve bir kontrol grubu olan yedinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Akademik başarı testi ve Gözütok (1995) tarafından dilimize çevrilmiş olan, “Teacher Opinionaire On Democracy” adlı “Attitude Research Laboratory” tarafından geliştirilen “demokratik tutum ölçeğinden elde edilen puanlar üzerinde analizler yapıp yorumlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre akademik başarı ve demokratik tutum puanlarının Bilişsel koçluk stratejisine dayalı öğretim yapılan deney grubu lehine anlamlı bir farklılaşma yarattığı saptanmıştır.

Araştırma süresince elde edilen veriler, SPSS 15.0 istatistik paket programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Verilerin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları betimsel olarak verildikten sonra, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve kovaryans analizleri(Ancova) ile korelasyon analizleri yapılmıştır.

Sonuç olarak, başarı testinden elde edilen toplam, hatırlama, anlama ve üst düzey kazanım puanları açısından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Başarı testi kalıcılık puanları açısından ise toplam, anlama, üst düzey kazanım puanları açısından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gözlenirken hatırlama puanı açısından ise birinci kontrol grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Demokratik tutum ölçeğinden elde edilen bulgulara bakıldığında, demokratik tutum oluşturma açısından deney grubu lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Bilişsel koçluk, akademik başarı, demokratik tutum,

ABSTRACT

THE EFFECT OF COGNITIVE COACHING ON ACADEMIC ACHIEVEMENT AND DEMOCRATIC ATTITUDES IN 7 TH GRADE SOCIAL STUDIES LESSON

Ali Osman Duman

Niğde University Social Sciences Institutes

Supervisor: Prof. Dr. Remzi Kılıç

june, 2013, 110 page

The general aim of this research is to examine the effect of cognitive coaching on academic achievement and democratic attitudes in 7 th grade social studies lesson. The research was conducted on 7 th grade students in a primary school in the center of Niğde by choosing unbiased experiment and control group among them. The points taken from the academic achievement test and democratic attitude scale named as “Teacher opinionaire On Democracy” which was developed in “Attitude Research Laboratory” and translated by Gözütok (1995) were analysed and then interpreted. According to findings of the research, meaningful differentiation was determined in the points of academic achievement on the behalf of the experiment group instructed through cognitive coaching strategy. The findings of democratic coaching scale shows that there is no difference between groups in terms of the formation of democratic attitude.

The data of the research was analyzed by SPSS 15.0 statistical package program. After descriptively giving the mean value and standard deviation of the data, one-way analysis of variance (anova) and covariance analysis were done.

Consequently, we can say that in terms of students’ cognitive development and the improvement of their thinking skills, cognitive coaching made contributions to their academic achievement and provided them with the opportunity of being aware of their own cognitive processes and cognitive planning skills for those processes.

Key words: cognitive coaching, academic achievement, democratic attitude, Learning and Teaching strategies.

ÖNSÖZ

Bu çalışma, bilişsel koçluk yöntemi uygulanarak öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarına ve demokratik tutumlarına ve bunların kalıcılıklarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan bilişsel koçluk yöntemi öğrencilerin ne, ne kadar ve nasıl öğreneceğinin zihinsel farkındalığını arttıran, kendi kendine öğrenmeyi, üst düzey düşünme becerisi kazandırmayı amaç edinen bir öğrenme metodudur. Öğrencilerin yapacağı eylemleri planlamasında, değerlendirmesinde ve bağımsız öğrenmeyi gerçekleştiren bilişsel koçluk yöntemi öğrencinin üst bilişini arttıran problem durumlarında farklı bakabilen kendi düşünme becerilerinin artmasında bağımsız öğrenmeyi desteklemek için öğrencilerin profesyonel ilerlemesine yardımcı olan bilişsel koçluk yöntemi öğrencilerin ilerlemelerine yardım etmeye yarayan araçların sağlanmasında yardımcı olmaktadır. Bilişsel koçluk uygulamaları güven duygularının arttırmada, kolay, hızlı ve sürekli öğrenme sağlamada, akademik başarılarını arttırmak ve demokratik tutum geliştirmek, yeteneklerini keşfetmek ve geliştirmede okuma becerilerini geliştirmede çevrelerine uyum sağlamada, kendi kendini düzenlemeyi içeren her safhada yer almaktadır. Bu araştırmada bilişsel koçluk yöntemine dayalı olarak yapılan öğretimde öğrencilerin akademik başarılarının artmasında ve demokratik tutumlarına ve bunların kalıcılıklarına etkisini, yapılandırmacı öğrenme ile ilgili kuramsal bilgiler verilmiş, bilişsel koçluk yoluyla öğretime dayalı deneysel işlemler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sürecinin planlanmasında, uygulanmasında ve raporlaştırılmasında bir çok kişinin katkıları olmuştur. Öncelikle danışman hocam Prof. Dr. Remzi KILIÇ'a teşekkür ederim. Ayrıca araştırma sürecinin tüm aşamalarında gösterdikleri katkı için deneyimlerinden yararlandığım hocam sayın Doç.Dr. Bilal DUMAN'a teşekkür ederim

Ali Osman Duman

Haziran2013

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
TABLolar LİSTESİ	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. Problem	6
1.1.1. Sosyal Bilgiler	
1.1.2. Sosyal bilgilerin kazanımları	
1.1.3. Demokratik tutum	
1.2. Araştırmanın Amacı	16
1.3. Araştırmanın Önemi.....	17
1.4. Sayılılar	18
1.5.Sınırlılıklar	18
1.6.Tanımlar	18
1.7. Kısaltmalar	19

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Kuramsal Açıklamalar	20
2.1.1 Bilişsel Koçluk ve Boyutları	20
2.1.2.Bilişsel Koçluğun Unsurları	22
2.1.3.Bilişsel Koçluğun Kapsadığı Faaliyetler	23
2.1.4.Bilişsel Koçluğun Araç ve Haritaları	25
2.1.5. Öğretmenlere Yapılan Bilişsel Koçluk Uygulamaları	26
2.1.6. Yapılandırmacı Öğrenme ve Rehberli Öğrenme Desteği	31
2.2. İlgili Araştırmalar	36
2.2.1. Bilişsel Koçlukla İlgili Araştırmalar	36
2.2.1.1. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	36
2.2.1.2. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	44
2.2.1.3.Araştırmaların Değerlendirilmesi	45

2.2.2. Demokratik tutumla İlgili Araştırmalar	45
2.2.2.1. Yurt İçinde ve Dışında Yapılan alışmalar	45

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	46
3.2. Çalışma Grubu	46
3.3. Verilerin Elde Edilmesi	48
3.4. Verilerin Analizi Ve Yorumları	49

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	50
4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	51

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	54
5.1.1. Akademik Başarı	54
5.2. Öneriler	54
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	55
5.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	55

KAYNAKÇA	56
----------------	----

ARAşTIRMA GÜNCESİ ÖRNEĞİ	62
--------------------------------	----

EKLER	74
-------------	----

AKADEMİK BAşARI TESTİ	83
-----------------------------	----

DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ	91
-------------------------------	----

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3. 1. Örneklem grubunu oluşturan Deney ve kontrol grubu sınıflarının öntest akademik başarı puanlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ile ilgili analizler

Tablo 3. 2. Örneklem grubunu oluşturan deney ve kontrol grubu sınıflarının öntest akademik başarı puanlarına ilişkin ANOVA analiz sonuçları

Tablo 3. 3. Örneklem grubunu oluşturan Deney ve kontrol grubu sınıflarının öntest demokratik tutum puanlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ile ilgili analizler

Tablo 3. 4. Örneklem grubunu oluşturan deney ve kontrol grubu sınıflarının öntest demokratik tutum puanlarına ilişkin ANOVA analiz sonuçları

Tablo 4. 1. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Sosyal Bilgiler akademik Başarı Testi, Ön Test-Son Test Toplam Puanlarının Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapma puanlarına ilişkin Değerleri

Tablo 4. 2. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Başarı Testi Son Test Toplam Puanlarına ilişkin ANCOVA Analizi Sonuçları

Tablo 4. 3. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin demokratik tutum ölçeğinden elde ettikleri Ön Test ve Son Test puanlarının Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapma Değeri Değerleri

Tablo 4. 4. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Demokratik Tutum Ölçeğinden Elde Ettikleri Son Test Puanlarının Anova Testi Analizi Sonuçları

BÖLÜM I

GİRİŞ

Son yıllarda eğitim-öğretim sistemimizde uygulanan öğrenme modellerinde önemli değişimler meydana gelmiştir. Daha önce uygulanan eğitim-öğretim modellerinde öğretmenler öğrenme sürecinde aktif, öğrenciler ise pasif konumundaydı. Öğrenciler basmakalıp bilgileri ezberleyip bilirse başarılı bilemezse başarısız ve problemliler olarak algılanmaktaydı.

Eğitim öğretim sürecindeki yeni öğrenme modellerinin ana paradigması, kendi kendine , yaparak yaşayarak, yaratıcı, yansıtıcı, analitik üst düzey düşünme becerileriyle problem çözme becerisi üzerine yoğunlaşmıştır.

Bu yaklaşımlardan bilişsel koçluk yaklaşımı; öğrencilerde bağımsız öğrenmeyi oluşturmada katkı sağlaması, sosyal bilgiler dersinde problem çözme becerilerini geliştirecek özel etkinliklerin hazırlanması, öğrencilerin bilişsel farkındalık becerilerini nerede, nasıl, ne zaman ve niçin kullanacaklarını bilmelerine yardımcı olması(Gomez, 2005, 30,Akt, demir,2009) öğretmenle öğrenci arasında yakın ilişkilerin kurulmasının sağlaması, öğrencilerin bilişsel farkındalık becerilerini günlük hayatta kullanmalarına yardımcı olması ve diğer derslerdeki akademik başarının artmasına katkıda bulunacağını düşünülmesinden dolayı merkeze alınacaktır(Gomez, 2005, 31,Akt, Demir,2009).

Eğitim; hem bireyler için hem de toplumsal yaşamda hem amaç hem de araç olmaktadır(Senemoğlu,2009; 86).. Bilgi çağında bilgiye çoklu ortamlar sayesinde çok kolay bir şekilde erişilmektedir. Bilişim teknolojileri sayesinde bilgi hızlı bir değişim yaşamaktadır. Öğrencilerin son derece hızla değişen bir dünyaya ayak uydurmaları için gayret gösterilmelidir. Öğrencilere sadece sınavlarda çoktan seçmeli matematik ve sosyal sorunları çözebilen öğrenciler değil; üst düzey düşünebilen, soru soran, eleştirebilen, sorgulayabilen, kendini ifade edebilen, tartışabilen, güzel konuşabilen bireyler yetiştirilmesidir.

Günümüzde toplum içerisinde bireyler sayısız miktarda bilgilerle karşı karşıya kalmaktadır. Son derece yoğun ve enformatik(Bilişim) ortamda birey olarak; doğruyla yanlış, önyargılı olmayı ve objektifliği kısa sürede birbirinden ayırt etmek zorunluluğu vardır. Daha inanılır daha güvenilir bilgiyle yaşamak adına görüşlerin, olguların kanıtlanması sosyal ve bireysel yaşam için kolaylaştırıcı unsurdur.

Öğrenme, zihinsel ve duygusal kapasitelerin (düşünme becerileri geliştirme, problem bulma ve çözme, yaratıcı olma, duyguları kontrol etme, tutumları değiştirme, deneyimlerden öğrenme yetileri) gelişimini içermektedir. Bir şeyi daha iyi daha hızlı, daha düzgün, daha makul biçimde yapmak ya da bir şeyi yapmak için en azından iyileşmiş bir kapasiteyi içermektedir (Davis ve Davis, 2001, 53, Akt, Demir, 2009, 1).

Öğrenme aslında bir düşünme sürecidir. Kişinin ne bildiğini, ne bilmediğini değerlendirmesi, ne bilmek istediğine karar vermesi, bunu nasıl yapabileceğinin yollarını araştırmasıdır. Öğrenme problem çözme, odaklanma, anlama, karar verme, kavram ve ilke oluşturma, bilgi toplama, oluşturma, analiz etme ve bir senteze ulaşma gibi becerileri gerektirir. Bireyin ulaşmak istediği hedefe sahip olması için gerekli öğrenmeleri sağlamada ise bilişsel koç önemli bir araçtır.

Uyarıcılarla etkileşime girecek öğrenci öğrenme sürecinde kendi öğrenmesini düzenleyen aktif bir katılımcıdır, bilgi üretme sürecine öğrencinin aktif katılımını sağlayan Öğrenmeyi öğrenme, dikkatini odaklama, yapılacak işi adım adım planlama, öğrenme sürecinin her aşamasını değerlendirme, gerekli düzeltme ve düzenlemeyi yapma işidir.

Öğrenmenin her aşamasında yer alan, öğrencinin davranışlarına yansıyan bilişsel koçluk yöntemi, bilgi edinme sürecinde; sürecin süreklileşmesi, değerlendirilmesi, gözlemlenmesi, öğrencinin öğrenme sürecine aktif olarak katılması ve kendi öğrenme sürecini kontrol altında tutmasıdır(Demir, 2009,53).

Bilişsel koçluk bir tür akran koçluğu modelidir. Akran koçluğu görünmeyen yetenekler olarak tanımlanarak, düşünsel süreçlerin yönetilmesi, bağımsız öğrenmeyi sağlayan öğrenmeyi öğrenme olarak tanımlanmıştır. Öğretmenlerin kendi kendini değerlendirmesi içinde kullanılan bir kavramdır(Costa, Garmston ve Lambert,1998, Akt, Uzat, 1998, 7; Gomez, 2005, 4-5, Akt, Demir, 2009).

Bilişsel koçluk, bilişsel süreci yükselten ve aktifleştiren denetleyici/akran koçluğu modelidir. Bilişsel koçluğu ortaya atan Costa ve Garmston, bilişsel koçluğu kendinin ve başkalarının düşüncelerini ve problem çözme kapasitelerini şekillendirmeye ya da yeniden biçimlendirmeye yardım eden düşünme yolları veya stratejileri dizisi olarak tanımlamaktadırlar. Diğer bir deyişle, bilişsel koçluk değerli bir kişinin kendini değiştirme kapasitesini değiştirmesine imkân tanımaktır(www.overview of cognitive coaching--The Center for CognitiveCoaching, Demir, 2009).

Bilişsel koçluk süreci bireylerin ve organizasyonların kendi kapasitelerini genişletmelerine, kendi kendilerini gözlemleyebilir duruma gelmelerine ve kendi

kendilerini yenileyebilen kuruluşlar halini almalarını desteklemekte ve teşvik etmektedir. Bilişsel koç öğrenenin kendi öğrenme faaliyetlerini değerlendirmesinde yardım etmektedir(Lipton,1993;Gomez, 2005, Akt, Demir, 2009)

Costa ve Garmston bilişsel koçluğu öğretmenin algılamasını, kararlarını ve düşünme süreçlerinin geliştirmesine yönelik tasarlanan stratejilerin uygulaması olarak tanımlamaktadır. Costa ve Garmston'a göre bilişsel koçluk süreci daha üst öğrenmeleri ortaya çıkarmak için buna yönelik bazı önkoşul davranışları sağlamaktadır(Linda,2006, Akt, Demir, 2009,52).

Bilişsel koçluk yoluyla öğretimin öğrenmenin nasıl öğrenileceğine ilişkin bilişsel koçluğu gerektiren ve bilişsel koçluk uygulamalarında akademik başarıya etkisinin bir süreci olduğu belirtilmektedir. Bunlardan birincisi; öğretmen ve öğrenciler ortak hedeflere sahiptir. İkincisi; bilişsel koç koçluk uygulamalarında öğrencilerin performanslarını sürekli değerlendirmelidir. Üçüncüsü; bilişsel koçluk uygulamalarında iletişimin doğru ve anlaşılır kurmalıdır. İletişim hatalarına yer vermemelidir(Dougherty, 2000, akt, Demir, 2009, 53).

Bilişsel koç çözüm sağlayan uzman değil, diyalog ve idrak yardımıyla öğrenenlerinin farkında olmalarına yardımcı olmak için; planlama, düşünme ve karar verme süresince rehberlik edendir(http://www.funderstanding.com/cognitive_coaching.cfm).

Öğretime yönelik bilişsel koçluk içeren yaklaşımlar; düşünsel süreçleri açıklar, bireylerde akademik başarılar için fırsatlar sağlar ve akademik başarı için hedef davranışları sunar ve iletişim ve etkileşimi artırır (Weinsteinve Underwood, 1985; Akt, Paris ve Winograd, 1990, 38, Demir, 2009, 65).Bilişsel koçluk yöntemi; öğrenciler hedefleri ve ortaya koydukları ürünlere sahiplik duygusu geliştirirlerse, öğretim faaliyetlerini bireyin gelişimsel dönemine uygun yapılırsa, deneyimlere dayalı etkinliklerin içerisinde olursa, hem bağımsız öğrenme hem de işbirliği içerisinde karşılıklı bilgilendirici olursa, öğrenme durumunda aktif olursa etkili öğretimi artırır(Brooks, 2000 ,Corno ve Mandinach, 1983, Gavelek,1986, Paris ve Oka, 1986; Akt, Paris ve Winograd, 1990, 39, Akt, Demir, 2009).

Bilişsel koçlukla ilgili literatürün çoğu Costa ve Garmston'un çalışmalarıyla ilişkilidir. Bu nedenle onların “ Cognitive Coaching: A foundation of Renaissance Schools” adlı kitaplarında bilişsel koçluğun nasıl tanımlandığını ortaya koymaktadır. Costa ve Garmston (1994) konuyla ilgili son zamanlarda ortaya çıkan literatürde de

yansıtılan bilişsel koçluğun ne olduğuna dair detaylı bir tanım sunmuşlardır(Demir, 2009, 124).

Costa ve Garmston'a göre bilişsel koçluk yoluyla öğretimin bağımsızlığını sağlayarak her bireyin dâhil olduğu ve işlev gördüğü temel değerler, ortak hedefler, insancılık, farklılıklara saygı ve birlikte güçlülere karşı direnme gibi etkinliklerle, her kişinin kendine özgü kişisel ve profesyonel kimliğini desteklemesine ve geliştirmesine imkân sağlar. (Costa ve Garmston, 1994, 10–11; Akt, Uzat, 1998, 14).

Bilişsel koçluk; değerli bir meslektaşı bulunduğu yerden, olmak isteyeceği yere taşımaktır. bilişsel koç öğrencinin algılamasını, kararlarını ve entelektüel fonksiyonlarını kuvvetlendirir. Bu türde içsel düşünce süreçlerinin değiştirilmesiyle öğrenmeyi güçlendirecek olan davranışlar için gerekli olan ön koşullar sağlanmış olacaktır (Costa ve Garmston, 1994, 2; Akt, Aldrich, 2005). Costa ve Garmston (1994) da, bilişsel koçluğun hedefi bireyleri mevcut kapasitelerinin ötesinde yeni davranışları ve yetenekleri sergilemeleri konusunda teşvik etmek ve desteklemektir (Costa ve Garmston, 1994, Uzat, 1998, 15). Bilişsel koçluk, öğrenenin kendi düşünme süreci hakkında esnek ve güvenilir problem çözme becerilerini inşa etmektedir(Allen, Nichols ve Ancess, 2004, Akt, Demir, 2009, 54).

Bilişsel koçlukla ilgili yapılan araştırmalara baktığımızda, Costa ve Garmston'un(1994) bilişsel koçluğun bir kavram haline getirilmesine katkı sağlayan iki araştırmacı olduğu göze çarpmaktadır. Bilişsel koçluğun belirlenmiş bir formül içermemesi ve doğru bir öğretim şemasının da olmaması nedeniyle onların ilgi çekici bir çerçeve oluşturabilir. Bilişsel koçluk uygulamaları öğretmenlerin mevcut güçlü yanlarını desteklediği gibi, öğretmen ve öğrencilerin karşılıklı olarak daha önceden keşfedilmemiş kapasitelerini de genişletmektedir (Garmston, Linder ve Whitaker, 1993, 57). Bu Dyer ve Fontaine'in (1995) öğretmenlerin karar vermeyi paylaşma, kişisel bilgilerden faydalanma, deneyimlerle oluşan öğrenmeye güvenme gibi profesyonel kapasiteleri kabul eden son çalışmalarıyla da uyumludur (Dyer ve Fontaine, 1995, 29; Akt: Uzat,1998, 11).

Bilişsel koçluk yönteminde öğrencileri kendi kendine değer veren bir konuma getirmekte öğretmenlere çok iş düşmektedir. Bilişsel koçluk görevini üstlenen öğretmenler öğrencilerle kurdukları güvene, karşılıklı bağlılığa ve sevgiye dayalı bir ilişkiyle öğrencileri kendi kendilerine değer veren bir konuma getirebilirler. Yapılan araştırmalar incelendiğinde bilişsel koçluğa dayalı öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı ve öğretmenlere yapılan bilişsel koçluğun ise öğretmenin öğretim

sürecindeki işlevine olumlu bir katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Soru sorma becerisini geliştirdiği, işbirliği ile uygulandığında sosyal becerilerin oluşumu ve başarıyı arttırdığı bilişsel düzenlemeyi sağladığı bilgiyi üretme ve kontrol etme sürecini geliştirdiği, zamanı kontrol etmede faydalı olduğu bireyin düşünme ve problem çözüme becerilerini geliştirdiği ortaya çıkmıştır. Dünyadaki bu gelişmeler ve Türk eğitiminin özellikleri göz önüne alındığında sınıflarda; öğrenmeyi öğrenme becerilerinin kazandırılması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır(Kramarski 2008, Georghiades 2004a; Copper 2008, Flavell, 2000, Mevarech ve Amrany 2008, Rosetta, 2000, Ciadiello, 1998, Elawer 1995, Waddell ve Dunn, 2005, Gren, 2004, Grealish, 2000, Aviram, Ophir, Raviv ve Shiloah, 1998, Costa, 1981, Costa, 1984, Costa ve Kallick, 2004, Garmston, Linder ve Whitaker, 1993, Showers, 1985, Costa ve Kallick, 2000, Bloom, Castagna ve Warren, 2003, Garmston, 1997, Cochran ve Chesere, 1995, Lovely, 2004, Akt, Demir,2009)

Bilişsel koçluk yoluyla öğretimin yapılan literatür taramasında yurt dışında ve yurt içinde yapılan çalışmaların sonuçları bilişsel koçluk yöntemine dayalı olarak yapılan öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığını ortaya koymuşlardır.

Bilişsel koçlukla ilgili literatür tarandığında yapılan çalışmaların çoğunlukla öğretmenlere yönelik bilişsel koçluk uygulamalarıyla ilgili olduğu görülmektedir. Bilişsel koçluğun kendi stillerinin geliştirmede, öğrendiklerini transfer etmede kolaylık sağladığı, düşünme alışkanlıklarını bireye kazandırmada destek sağladığını ifade etmişlerdir. Bilişsel koçluk yönteminin öğretim faaliyetlerinde öğretim etkinliğini arttırmak için; öğretmen ve öğrenci arasında kurulacak işbirliği sürecini arttırma, öğrencilerin performans düzeylerinin sürekli olarak öğretmen ve öğrencilerin kendileri tarafından değerlendirilmesi ve karşılıklı idare etmeyi sağlamaktır(Garmston, Linder ve Whitaker, 1993, Showers, 1985, Costa ve Kallick, 2000, Paris, 1986, Akt, Paris ve Winograd, 1990, 38, Biehler ve Snowman, 1997; Joyce ve Weil, 1996; Akt, Ladyshewsky ve Ryan, 2002, Akt, Demir, 2009)

Ülkemizde ise bilişsel koçluk yoluyla öğretimine ilişkin çalışmada Demir(2009) bilişsel koçluk yöntemiyle öğretilen bilişsel farkındalık stratejilerinin altıncı sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin epistemolojik inançlarına, bilişsel farkındalık becerilerine, akademik başarılarına ve bunların kalıcılıklarına etkisi çalışmasında bilişsel koçluk yönteminin öğrencilerin başarılarını arttırdığını ortaya koymuştur.

Ceylan(2011) Bilişsel koçluk yoluyla öğretilen bilişsel farkındalık stratejilerinin öğrencilerin başarılarına, bilişsel farkındalık becerilerine ve tutumlarına etkisi çalışmasında uygulanan deneysel yöntemde araştırma sonunda elde edilen bulgular,

öğrencilerin başarılarını arttırdığına bilişsel farkındalık becerilerinin arttırdığını ve matematik dersine tutumlarının olumlu yönde etkileme olduğunu belirtmiştir.

1.1. Problem

1.1.1. Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler; Bireyin fiziksel ve zihinsel gelişiminde, ilköğretim yılları özel bir öneme sahiptir. Bu yönüyle ilköğretimde bir ders olarak yer alan ve “toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler”(Sönmez,1999: 17) olarak tanımlanan Sosyal Bilgiler dersi, bireyin toplumla uyumlu yaşaması ve iyi bir yurttaş olması için ‘toplumsal kişilik’ kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında Sosyal Bilgiler Dersi Programı’nın bilimsel ölçütlere ve ihtiyaca uygun bir şekilde hazırlanması ve gereksinimleri karşılayacak düzeyde olması oldukça önem taşımaktadır. Çünkü öğrencilere istenen davranışların kazandırılması, hem ilgili öğretim programının gerçek okul durumlarında işler ve işe yarar olması, hem de bu programın tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayabilecek etkililikte bir öğretim hizmetiyle uygulamaya konması ile mümkün olabilecektir(Özçelik, 1992: 5).

Sosyal bilgiler ders programında, öğrencinin, bilgiyi amaç olarak değil, bir problemin çözümünde kullanılacak araç olarak edinilmesi gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2004). Araştırmada kullanılan bilişsel koçluk yönteminin öğrenme ve öğretme süreçlerinde öğrenene ve öğretene sınıf içi ve sınıf dışı aktivitelerde önemli ve farklı bir bakış açısı kazandıracağı umulmaktadır. Bilişsel koçluk problemlere meydan okumada öğrenen açısından düşünce becerilerini geliştiren, alternatif çözüm önerileri getiren, bilişsel farkındalığı sağlayan etkili bir süreçtir.

Sosyal bilgiler konusu insandır. Toplumsal yaşama uyum sağlamak, toplumsal yapı içindeki varlığını konumlandırmasına ve geliştirmesine yardımcı olan disiplinler arası bilimlerin bütünleştirilmiş halidir(Doğanay,2002; 16).

Sosyal bilgiler, insanı ve yaşamı konu aldığı için çeşitli bilim adamları tarafından değişik şekillerde tanımlanmıştır. Çünkü sosyal bilgiler, disiplinler arası ve çok disiplinli bir alandır. Ancak iki temel ayırıcı özelliği vardır. Bunlar vatandaş yeterliklerini kazandırmak için oluşu ve bütüncül, disiplinler arası bir alan oluşudur (Doğanay, 2003, 16).

Sosyal bilgilerin bir çok tanımları yapılmaktadır; Köstüklü'ye göre sosyal bilgiler, “ öğretim amacıyla sosyal bilimlerden seçilmiş, tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, felsefe, edebiyat, sanat, din, hukuk, siyaset bilimlerine uygun ve ilgili içeriklerden süzülen ve eşgüdümlü çalışma alanı sağlayan ve anlaşılır hale getirilip düzenlenmiş bilgiler bütünü” olarak tanımlanır(Köstüklü, 1998; 11).

Erden'e göre ise “Sosyal Bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimlerden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı çalışma alanı” (Erden,1995; 8) olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler; sosyal bilimlerin bulgularını bütünleştirip, öğrencilerin düzeylerine göre basitleştiren, bunları kullanarak sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duydukları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı hedefleyen bir yurttaşlık eğitim programı olarak da tanımlanabilir(Öztürk ve Otluoğlu, 2003; 32).

Yeniden yapılandırılan sosyal bilgiler müfredatında yapılan tanımda ise; “Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir”(MEB, 2005; 51)

ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) Sosyal Bilgileri şu şekilde tanımlamaktadır: “ Sosyal Bilgiler, vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programında sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneğini geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır” (NCSS, 1993; aktaran: Doğanay, 2002; 16).

ilköğretimde temel derslerden biri olan Sosyal Bilgiler dersi programının, gerek program öğelerinin her birinin dikkate alınarak hazırlanması, gerekse programın

uygulama koşulları toplumun ve ülkenin gelecek kuşaklarını yetiştirmek anlamında daha büyük bir öneme sahiptir. Çünkü Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin toplum ve toplumun sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarında ve iyi bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmelerinde, insan ilişkilerini anlamalarında, ulusal ve evrensel özellikleri ve değerleri kavramalarında en temel derslerden birisidir. Bu yüzden, bireyin kişiliğinin gelişmesinde, topluma uyumlu, üretken ve verimli insan olarak yetişmesinde tartışılmayacak kadar önemli bir yere sahip olan Sosyal Bilgiler dersinin öğretim programının, bilim ve teknolojiadaki değişmeler, sosyokültürel dönüşümler ve toplumsal, siyasal, ekonomik evrilmeler, bireyin ve toplumun gereksinimleri dikkate alınarak bilimsel bir yaklaşımla sürekli olarak geliştirilmesi bir zorunluluktur.

Sosyal bilgiler sosyal bilimlere dayalı içeriklerden oluşması nedeniyle günlük yaşamda öğrencilerin kullanacağı bilgi, beceri ve değerleri ,içeren bir ders olarak ilköğretim programlarında önemli bir yere sahiptir. İnsanlar yaşamları boyunca karşılaştıklarıyla etkileşim içinde olurlar. Öğrenme; bireyin yaşamı boyunca bu etkileşimler sonucunda meydana gelen kalıcı davranış değişmeleridir(Fidan ve Erden,1998;147)

İnsanlar ve toplumlar sürekli bir değişim içerisinde ve karmaşık sorularla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebeple toplumlar ve insanlar için sosyal bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir.

Sosyal bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde sosyal bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin hem bir sosyal bilim dalı, hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi “Sosyal Bilgiler” kavramını meydana getirmiştir(Safran, 1993, s.2).

Yeni Sosyal Bilgiler programı yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınarak hazırlanmıştır. Yeni Sosyal Bilgiler programının yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak hazırlanmasında ezbercilik, bilginin kavratılmasındaki zorluklar, öğretmen egemenliği, öğrencilerin pasifliği gibi sorunlara çözüm bulma isteği etkili olmuştur (Semerci ve Semerci,2001).

Eğitim kurumlarının temel işlevi etkin ve etkili vatandaş olabilmek için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin ilköğretim programlarında ki sosyal bilgiler derslerinde öğretilmektedir. Bu da sosyal bilgiler dersinin önemli bir ders olduğunun göstergesidir.

Sosyal Bilgiler öğretiminde üç ayrı ve farklı geleneksel yaklaşım vardır(Barht ve Demirtaş, 1997; 8).

- a)Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi
- b)Sosyal Bilim olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi
- c)Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Sosyal bilgiler öğretiminin en eski yaklaşımı ve bir telkin yöntemidir. Öğretmen merkezli bir yaklaşımlıdır. Öğretmen ideal bir vatandaşı örnek olarak gösterir ve öğretmenin sahip olduğu özelliklerin sorgulanmadan kazanılması gerektiğini anlatır(Doğanay, 2002; 20). Temel amaç öğrencilere kültürel mirası aktararak öğrencilerin iyi bir vatandaş olmalarını sağlamaktır. Kültürel miras aktarılırken öğrencilere geçmişteki bilgiler, olgu ve temel toplumsal kurumlar, değerler, inançlar kazandırılmaya çalışılır(Erden; tarihsiz, 8).

Amaç, vatandaşlık, sosyal bilgiler dersi kapsamında, sadakat, kabullenme, uyum ve güven duygularının geliştirilmesi ile geleneksel değer ve inançların kavratılması ile öğretilmesidir. Doğru değer yargılarını ve inançlarını bilme ve uygulamadır. Yöntem, değer ve inançların, uyum ve kabullenmeyi teşvik eden ders kitapları, ders anlatımı ve alıştırmalar ile aktarımdır. İçerik ise gerçekleşmiş olaylardan ders alma, kötü olaylar ve inanışlar seçilerek öğretmen tarafından yorumlanır ve öğrencilerin kabul etmesi ve uygulaması gereken değer ve tutumlar doğrultusunda içerik olarak aktarılır(Barht ve Demirtaş,1997; 8).

Sosyal Bilim Olarak Sosyal bilgiler Öğretimi

Sosyal bilim yaklaşımının amacı sosyal bilimcilerin düşünme yöntemini tam olarak öğrenmiş vatandaşlar yetiştirmektir. Sosyal bilimcilerin bilgi, beceri ve düşünme yöntemlerini kullanarak sorunlara çözümler üretmek ve etkili kararlar almalarına dayanan bir yaklaşımdır(Öztürk, 2007; 26). Bir bilim adamı gibi düşünmeyi öğrendikten sonra öğrenci bir vatandaş olarak değerlendirmeyi dikkatle anlamlandırmayı ve mantıklı sonuçlara varmayı gereğince anlamış olacaktır.

Amaç, vatandaşlık sosyal bilimlerin içeriğinin, sosyal bilimcilerin düşünme tarzlarının ve sosyal bilimcilerinin üzerinde durduğu problemlerin kavratılması ile öğretilmektedir. Yöntem, keşfetme problem çözme amaçlı düşünmedir. Her alanı kendine göre düşünme sürecine sahip bilgiyi yaratır ve doğruluğunu test eder.

Öğrenciler sosyal bilimler alanlarında kabul edilen önemli konuları da içeren düşünme sürecini öğrenmelidirler. İçerik ise sosyal bilimlerin önem verdiği içerik ele alınır. Sosyal bilim alanı içinde olgular, kavramlar ve genellemelerden içerik oluşturulur ve bilginin doğruluğu test edilir(Barht ve Demirtaş, 1997; 8).

Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Bu yaklaşımı benimseyenlere göre, ilköğretimde vatandaşlık eğitimi, öğrencilerin, toplumsal ve bireysel problemler karşısında mantıklı, makul ve düşünerek alınmış kararlara varmasını sağlamaya yöneliktir(Barht ve Demirtaş, 1997; 2-11). Yansıtıcı inceleme yaklaşımında öğrenciler problemleri çözerken bilgiyi kullanırlar. Ancak odak nokta bilgi değil problem çözme ve akıl yürütmeye dayalı karar verme becerisidir. Çocuklar karşılaştıkları gerçek problemleri inceleyerek ve araştırma becerisi kazanırlar(Doğanay, 2002; 22).

Amaç, vatandaşlık, hızla değişen dünyamızda vatandaşın ilgi alanları ve gereksinimlerinin neler olduğundan yola çıkılarak elde edilen bilgiler çerçevesinde sürdürülen bir problem çözme işlemi ile öğretilmektedir. Yöntem, düşünceye dayalı araştırma ve problem çözme karar alma işlemi, öğrencilere kavram ve genelleme formuna sahip yeni bilgiler yaratarak bunların doğruluklarını test etmeyi amaçlayan ayrıntılı test etmelerini sağlamayı amaçlayan ayrıntılı inceleme yöntemi çerçevesinde gerçekleştirilir. İçerik ise üzerinde durulacak içeri oluşturulan sorun ve konuları seçerken öğrencilerin gereksinimleri, ilgileri ve ihtiyaçları doğrultusunda yine öğrenciler tarafından seçilir(Barht ve Demirtaş, 1997; 8).

Sosyal bilgiler programı yapılandırmacı eğitim anlayışı ile ele alınmıştır. Bu çerçevede sosyal bilgiler programında içerik sekiz kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorilerden her birine öğrenme alanı adı verilmiştir. Bu öğrenme alanları “ birey ve toplum”, “kültür ve miras”, “insanlar, yerler ve çevreler”, “üretim, dağıtım ve tüketim”, “bilim, teknoloji ve toplum”, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler”, “güç, yönetim ve toplum”, “küresel bağlantılar” biçiminde hazırlanmıştır. Sosyal bilgiler programının temel ilkeleri de şunlardır;

- Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- Öğrencilerin gelecek yaşantılarına ışık tutarak bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
- Bilgi, kavram ve değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.

- Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışveriş yapmaya özendirir.
- Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
- Milli kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
- Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
- Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
- Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
- Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
- Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır(MEB, 2004; 28).(http://programlar.meb.gov.tr.)

Sosyal bilgiler dersi, demokratik değerleri benimsemiş vatandaşlar olarak öğrencilerin topluma uyum sağlamaları ve bu konuda edindikleri bilgi ve birikimleri yaşama geçirebilecekleri donanımları kazandırmayı sağlayan toplumların geçmiş, günümüz ve gelecekteki politik, ekonomik, kültürel ve çevresel sorunları hem çözümüne yönelik hem de bu sorunlara farklı açılardan bakmak için alternatif düşünme becerilerine yönelik eğitim verilmektedir(Safran, 2004; 55).

Sosyal bilgiler ve demokratik tutum

Sosyal bilgiler öğretiminde demokratik tutum oluşturmanın başlı başına öğrenme alanı bulunmamaktadır. Bu tutumun değer ve kodlarını öğrencilere kazandırmak için çevresinden pozitif örnekler ve deneyimler sunulmalıdır. Yakından uzağa ilkesine uygun olarak; mahalle, ilçe, il, ülke ve dünya gibi ilgi merkezleri göz önünde tutularak, çocuga özelden genele, ulusaldan evrensele, bilişsel beceriler, tutumsal(duyuşsal) beceriler ve psiko-motor beceri aktarımları gerçekleştirilmelidir. Seçme, seçilme, hoşgörü, sorumluluk, özgürlükler, haklarını koruma, kentlilik ve ortak miras gibi değerlerin farkındalığının oluşmasında bilişsel koçluk yoluyla öğretimin, bilişsel koçlar tarafından öğrencilerin tutum ve davranışlarında değişim yaratma olanağına sahip olurlar.

İnsanlar ve toplumlar sürekli bir değişim içerisinde ve karmaşık sorularla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebeple toplumlar ve insanlar için sosyal bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde sosyal bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin hem bir sosyal bilim dalı, hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi “Sosyal Bilgiler” kavramını meydana getirmiştir(Safran, 1993, s.2).

Yeni Sosyal Bilgiler programı yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınarak hazırlanmıştır. Yeni Sosyal Bilgiler programının yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak hazırlanmasında ezbercilik, bilginin kavratılmasındaki zorluklar, öğretmen egemenliği, öğrencilerin pasifliği gibi sorunlara çözüm bulma isteği etkili olmuştur (Semerci ve Semerci,2001).

1.1.2. Sosyal Bilgilerin Kazanımları

Bilgi toplumunun özelliklerini yaşadığımız şu günlerde bireylerin birçok niteliğe sahip olması gerekmektedir. Bu nitelikleri araştırma yapabilmek, sorun çözebilmek, yaratıcı ve eleştirel düşünebilmek, empati kurabilmek ve demokratik değerlere sahip tutumları sergileyebilmek olarak ifade edebiliriz. Değişimin ve dönüşümün çok hızlı olduğu günümüzde bu özelliklere sahip ve bunları yaşantısına geçirebilmiş bireylere olan ihtiyaç çok daha fazladır. Bu da ancak demokrasinin bir yaşam biçimi olarak algılandığı demokratik ortamlarda mümkün olacaktır.

Demokrasi eğitiminin niteliğinin gözden geçirilmesi artık tüm dünyada bir gereklilik halini almıştır. Dünya üzerindeki savaşlar, ülkelerin içindeki bireylerarası çatışmalar, okullardaki ve toplumun her kesimindeki şiddet olayları bize bunun bir gereklilik olduğunu göstermektedir. Okullaşma, demokratik vatandaşlığın gelişmesinde potansiyel olarak güçlü bir role sahiptir (Schweisfurth 2002; 303-314). Etkili öğretim, demokrasinin öğretiminin gerekli bir bileşeni olarak görülmektedir.

Dewey’ e göre; “Demokratik bir toplum, kendisinin dışında bir otoriteyi, ilke olarak dışladığında, onun yerine, isteğe bağlı ilişkiler ve bir düzenleme bulunmalıdır. Bu düzenleme ancak eğitim tarafından oluşturulabilir... Devinme içinde olan herhangi bir yerde oluşan değişmeyi yaymak için her zaman bol aracı olan bir toplumda, üyelerinin kişisel girişim ve uyum niteliklerine göre eğitilmiş olmalarına dikkat edilir. Yoksa bireyler, karşılaştıkları değişmeler içinde bunalırlar ve bu değişmelerin

gösterdiklerini ve bağlantılarını da algılayamazlar” (Dewey 1996; 84).Görüldüğü gibi Dewey, demokratik toplumda değişimin ve gelişimin toplum için oluşturduğu tehdittin ancak doğru ve demokratik bir eğitimle olabileceğini belirtmektedir. Fakat geleneksel öğretim yöntemleriyle demokrasi anlayışını kazandırmak zordur (Schweisfurth2002; 303). Özellikle okullarda bu eğitimin eksikliği daha fazla görülmektedir bu yüzden okullar bu konuda daha fazla sorumluluk almalıdırlar (Carlson 2005; 42). Bu eğitim verilirken, eğitim alınan ortamın da bu yönde destekleyici olması gerekmektedir. Bir ülkede demokratik yaşam alışkanlıkları ancak demokratik bir eğitim sistemi içerisinde gerçekleştirilebilir(Gürşimşek ve Göregenli 2004; 78).

Demokrasi eğitimine uygun bir sınıf ya da aile ortamında bulunması gereken özelliklerden biri etkileşimin demokratik kurallar çerçevesinde gerçekleşmesidir. Buna demokratik sosyal ilişkiler ya da ortamın havası denebilir. Çünkü Yeşil’e göre (2002) demokratik bir ortamda verilen demokrasi konuları hem bilişsel hem de tutum ve davranışlar olarak daha yüksek bir başarı düzeyinde öğrenilebilir.

Demokratik Tutum:

Belirli nesne, durum, kavram veya diğer insanlara karşı öğrenilmiş olumlu veya olumsuz tepkide bulunma eğilimidir. İnsanoğlunun demokratikleşme çabası olabildiğince devam etmektedir.

Demokrasi eğitimi pek çok ülkede başarılı ve etkin bir şekilde uygulanmaya çalışılmaktadır. Her şeyden önce güçlü, istikrarlı ve etkili bir demokrasi, hiçbir çaba gösterilmeden kendiliğinden ortaya çıkan bir süreç olmadığı gibi kendisini öğreten ve devam ettirebilen bir mekanizma da değildir. Bu çerçevede, okullar genç bireylere demokratik bir yaşamın sürdürülebilmesi ve geliştirilebilmesi için demokrasiyi ve demokrasiyle özdeşleştirilen ilkeleri, tutumları, değerleri ve uygulamaları öğretmek zorundadır.

1.1.3. Demokratik Tutum

Demokratik tutum, kısmen bireyin davranış kalıpları içinde bulunsa da, fırsat ve imkân eşitliği, özgürlük, düzen ve yasalar çerçevesinde genel bir hayat tarzı olarak yaşantıya geçirilemez ise toplumun ya da tek tek bireylerin adalet duyguları zedelenebilir. İyi işleyen bir düzende bireylerin adalet duygusu, özgürlük ve fırsat eşitliği öncelikle temel kültürlenme kurumu olan eğitim sayesinde yaşantıya dönüştürülüp kazandırılabilir(Büyükkaragöz, 1996 ; 138).

Okullar ve sınıflar, insanların katılımcı demokrasiye hazırlandığı yerlerdir. Çünkü insanlar yaptıkları ve yaşadıkları şeyleri daha iyi öğrenirler(Ergün ve

Duman,1998 ; 45). Bu şekilde yetişecek bilinçli vatandaşlar, toplum kararlarına etkili bir şekilde katılıp, hak ve sorumluluklarını yerine getirerek demokrasinin gelişmesine ve hayat standardının yükselmesine katkıda bulunabilirler(Sağlam, 1997 ;38)Türk eğitiminin en önemli amaçlarından biri öğrencileri etkili, üretken ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir(Barht ve Demirtaş,1996; 1). Türk eğitim sisteminin bu amacına ulaşabilmesi, esasında sistemi işleyip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Bu nedenle öğretmen, demokratik yönetimin ve demokratik yaşama biçiminin temelini oluşturan anlayış, tutum ve idealleri geliştirmede olumlu katkıda bulunmaya en uygun unsur (Ergün ve Duman1998; 139), sosyal bilgiler de en uygun derstir. Öğrencilerin vatandaşlık ve demokrasi ile ilgili ilk temel bilgi ve becerilerini bir vatandaşlık eğitim programı olan hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde kazanmaları gerekir (Erden, 1996; 2).

Sosyal bilgiler, sorumluluk kavramıyla bağlantılı olarak bilgi, tutum ve becerilerin edinilmesi ile ilişkilidir(Barht ve Demirtaş, 1996; 1). Bu dersin, demokrasinin, insan haklarının gelişmesi ve yaygınlaşmasında ülke ve dünya ailesinin bir ferdi olarak bireyin, sorumluluğunu yerine getirmesinde önemli yararlar sağlaması amaçlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi, karar verme becerisini geliştirecek türde yaşantılarla öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, demokrasinin ilkelerini uygulama ve demokratik tutum kazanmalarına olanak sağlamalıdır. Bu anlamda demokrasi eğitiminin uygulama alanı sayılan Sosyal Bilgiler dersi, demokratik ortamlarda yapılması hâlinde etkili ve anlamlı olabilir. Demokrasinin ilkeleri uygun koşullar sağlandığında benimsenip gelişebilir (Gözütok, 1995; 27).

Vatandaşlık eğitimi ve demokrasinin uygulama alanı olarak kabul edilebilecek olan Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin geliştirdiği tutum, demokrasinin geleceği ile ilgili ipuçları verebilir. Sağlıklı işleyen bir demokrasi, bireyin tam olarak gelişmesine olanak sağlayabilir. Demokrasinin gelişmesine engel teşkil edebilecek tutum ve davranışların önüne geçilerek öğrencilerin iyi birer birey, ülke, bölge ve dünya vatandaşı olmaları sağlanabilir.

Demokratik tutum kazandırma yolundaki en önemli kilometre taşlarından biri olan SosyalBilgiler dersinde mevcut durumun tespit edilmesi, sorunların çözümüne katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Demokratik tutumun önemi

Sosyal bilgiler programında yer alan kazanımlarda bireyin kişisel gelişimi ve sosyal çevrenin bu gelişime etkisinin değerlendirilmeye çalışıldığı, öğrencinin edindiği kazanımlar sonunda, kişisel ve sosyal yeterlilikler tanıyan, yeniliklere açık, etkili iletişim kurabilen, sorumluluk alabilen başkalarına saygılı, işbirliğine açık ve kendine güvenen birey olarak hak ve sorumluluk ilişkisini bilen aidiyet duygusunun farkındalığını amaçlamıştır.

Demokratik tutumu gelişmiş bireyin, kabul edilmiş bazı mutlak ilkelere uyan, belirli inançları taşıyan, belli değerlere sadık olan, belirli etkinliklere katılan ve gerek ulusal ve gerekse evrensel nitelikteki inanışlara saygı duyan yönlendirilmiş kişiliğini ifade eder(Bilgin, 1999; 147).

Avrupa konseyi 1997 yılında demokratik yurttaşlık eğitimini oluşturmuştur. Bu projede vatandaşlık, insan hakları, barış ve kültürler arası eğitimi kapsamaktadır. Demokratikleşme ve katılım kavramları da projeye ilişkilendirilmiştir. Bu projenin hedefleri; Bireylerin aktif ve sorumlu birer vatandaş olmaları için gereken değer ve becerilerin saptanması, bu değerlerin nasıl edinebilecekleri ve diğer bireylere nasıl aktaracaklarının belirlenmesidir(Kepenekçi, 2002; sayı:3).

Demokratik tutum ve modern insanın özellikleri

Bilgi çağında nitelikli bireylerin yetişebilmesi için araştırma yapabilmek, sorun çözebilmek, yaratıcı ve eleştirel düşünebilmek, empati kurabilmek ve demokratik tutum sergileyebilmesi için etkili öğretimin olması gerekmektedir. Bilginin gelişmesi ve değişmesinin çok hızlı olduğu çağımızda bu özelliklere sahip ve bunları yaşantı haline getirmiş bireylere olan ihtiyaç çok daha fazladır. Bu da ancak demokrasinin bir yaşam biçimi olarak algılandığı demokratik ortamlarda mümkün olacaktır.

Demokrasi eğitiminin gözden geçirilmesi tüm dünyada gereklilik halini almıştır. John Dewey'in eğitimsel felsefesinde "Demokratik bir toplum, kendisinin dışında bir otoriteyi, ilke olarak dışladığında, onun yerine, isteğe bağlı ilişkiler ve düzenlemeler bulunmalıdır. Bu düzenleme ancak eğitim tarafından oluşturulabilir. Devlenme içinde olan herhangi bir yerde oluşan değişmeyi yaymak için her zaman bol aracı olan bir toplumda, üyelerinin kişisel girişim ve uyum niteliklerine göre eğitilmiş olmalarına dikkat edilir. Yoksa bireyler, karşılaştıkları değişmeler içinde bunalırlar ve bu değişmelerin gösterdiklerini ve bağlantılarını da ağılayamazlar"(Dewey, 1996; 84).

Gelişmenin ve değişimin toplum için oluşturduğu tehditin, demokratik toplumda doğru ve demokratik bir eğitimle olabileceğini Dewey belirtmektedir. Ancak geleneksel öğretim yöntemleriyle demokrasi anlayışı geliştirmek zordur(Schweisfurth, 2002; 303).

Demokratik tutum oluşturmak için demokrasi eğitime uygun bir sınıf ortamında bulunması gerekenlerden biride etkileşimin demokratik kurallar çerçevesinde gerçekleşmesidir. Sosyal ilişkilerde demokratik ortam da denebilir. Yeşil'e göre;(2002) Demokratik bir ortamda verilen demokrasi konuları hem bilişsel hem de duyuşsal olarak daha yüksek bir başarı düzeyinde öğrenilebilir.

Demokratik değerleri yaşam biçimine dönüştürmüş bireylerin yetişmesi okul ortamı içerisinde, bu değerleri benimsemiş öğretmenlerle mümkündür(Çankaya ve Seçkin, 2004; 462). Çünkü uzun dönemli eğitimsel faaliyetler sınıfta başlamalıdır. Bilişsel koçluk yöntemine dayalı öğretiminde öğretmenlerin demokratik tutum oluşturulması ve demokratik değerlerin kazandırılmasında model olması gerekmektedir.

Günümüzün çağdaş eğitim sistemlerinin amacı toplumsal ve bireysel bağlamda sosyal etkileşimci birbirlerinin hak ve sorumluluklarını bilen, paylaşan, insan hak ve özgürlüklerine duyarlı insanlar yetiştirmektir. Bu özelliklere sahip bireyler yetiştirmek için eğitim ve öğretim programları içerisinde bilinçli ve model olabilen bir rehberliğe gereksinim duyulur. Bu rehberliğin hem sosyal hem de bilişsel bir platformda yapılandırılması için bilişsel koçluk yönteminin kullanılması son derece önemlidir. Bu bağlamsal çerçevede bu çalışmanın problem cümlesi aşağıdaki gibi şekillendirilebilir.

Problem cümlesi: bilişsel koçluk yöntemine dayalı olarak öğrencilerin akademik başarılarını ve demokratik tutumlarını arttırmak mümkün müdür?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı bilişsel koçluk yönteminin yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarına ve demokratik tutumlarına etkisini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtları aranacaktır.

1. Bilişsel koçluk yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretimin uygulandığı kontrol gruplarındaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi akademik başarı testi son test toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
2. Bilişsel koçluk yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretimin uygulandığı kontrol gruplarındaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde demokratik tutum toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgiler dersi; ilköğretim okulları 4., 5., 6. ve 7. sınıflarında okutulan, çocukların iyi bir insan, iyi bir vatandaş ve yansıtıcı düşünme becerilerine sahip olarak çevreye etkin bir şekilde uyum sağlaması için gerekli olan temel davranışları kazandırıp hayatı bütün yönleri ile öğrenmesine katkı sağlayan, önemli bir derstir.

Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin aktif olarak hayata hazır olmaları düşüncesine dayanmaktadır. Sosyal bilgiler bilgisi, becerisi ve tutumu yaşamı öğrenmek için gereklidir.

Öğrenciler okulda öğrendikleri bilgileri günlük yaşamda kullanmakta güçlük çekmektedir, öğrencilerin, öğrendikleri bilgi ve becerilerin günlük yaşamda kullanmaları için kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalı ve öğrenme yaşantıları geçirirken anlamlı öğrenme olması gerekmektedir. Öğrenmeyi öğrenmede; öğrencileri öğretim sürecinin merkezine getirme sorumluluğu, gerekli desteği sağlayacak bilişsel koç olan öğretmenlere düşmektedir. Öğrencilerin; “neden, niçin ve nasıl öğrendikleri” gibi soruları kendilerinin cevaplandırılmasında, öğrenme süreçlerini tanımlarında, ihtiyaç duyduklarında adeta bir koç gibi gerekli desteği sağlayarak üst düzey düşünme becerilerini kazandırma da öğretmenin rolü tartışılmaz bir gerçektir.

Araştırma düşünme süreçleri içerisinde bilişsel koçluk yönteminin öğretimde etkililiği ve bilişsel koçluk yoluyla öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisi hakkında bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır.

Akademik başarının artırılmasında ve ders içerisinde bilişsel koç tarafından öğrenciye gerekli yardımı sağlayabilecek şekilde öğretilmesinin temel alındığı çalışmada, sosyal bilgiler dersinde demokratik tutumlarının geliştirilmesine ilişkin örnekler ve öneriler sunulacak, ayrıca diğer derslerde de uygulanabilirliğine ilişkin yol gösterilecektir. Araştırma öğrenme üzerinde etkili olduğu ve akademik başarıların yükseltilmesinde demokratik tutumlarının geliştirilmesinde ve kazandırılmasında bilişsel koçluk yoluyla öğretimin etkili bir yaklaşım olan bilişsel koçluğun merkeze alınmasından dolayı örnek bir çalışma olacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğrenmeyi öğrenme yolunun bilişsel koç desteğiyle öğrencilere gösterilmesi ve bu yolla da kalıcı öğrenmelerin sağlanmasının somut olarak ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

Araştırma; bilişsel koçluk yoluyla öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını arttırmada ve demokratik tutumlarının olumlu yönde farklılık göstermesi ile de önemlidir. Araştırmada kullanılan bilişsel koçluk yaklaşımının, sosyal bilgiler

öğretimine yeni bir bakış açısı kazandırarak öğrencilere öğrenme süresince gerekli desteğin bilişsel koç vasıtasıyla sağlanmasının sınıftaki öğrenme ve öğretme sürecine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirebilmek için bilişsel koçluk becerilerini aktifolarak derste nasıl kullanacağını göstermesi açısından bilgi kaynağı olarak kullanılabilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda ulaşılan önerilerin, yeni araştırma konularını belirlemede yardımcı olacağı düşünülmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda ülkemizde ilköğretim düzeyinde ve sosyal bilgiler dersinde, bilişsel koçluk yöntemiyle uygulanan iki çalışma bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmalar ve bu araştırma, ilköğretim düzeyinde ve sosyal bilgiler dersinde yapılması, ilköğretimde görev yapan öğretmenlere bilimsel bir kaynak olması ve sosyal bilgiler alanında bu konuda daha sonra yapılacak araştırmalar için bir ön çalışma niteliğini taşıması açısından önem taşımaktadır.

1.4.Sayıtlar

- 1- Öğrencilerin başarı testi, demokratik tutum ölçeğini doldururken gerçek durumlarını yansıttıkları varsayılmıştır.
- 2- Deney ve kontrol gruplarında deneysel işlem süresince, bağımlı değişkenleri etkileyen değişkenlerin etkilerinin aynı olduğu varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırma;

- 1- 2010 – 2011 güz yarıyılında, Niğde’de bulunan bir devlet okulunda yedinci sınıflarında okuyan deney ve kontrol gruplarını oluşturan öğrencilerle,
- 2- Uygulama süresince, ilköğretim programında yer alan sosyal bilgiler dersiprogramının yedinci sınıf öğrencileri için ön gördüğü kazanımlarla, başka bir deyişleuygulamanın gerçekleştirileceği süre boyunca işlenecek konularla,
- 3- Bilişsel koçluk destekli stratejilerinin yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinde dört hafta boyunca uygulanması ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Bilişsel Koçluk: Bilişsel koçluk; değerli bir meslektaş bulduğu yerden, olmak isteyeceği yere taşımaktır. Bilişsel koç öğrencinin algılamasını, kararlarını ve düşünme süreçlerini kuvvetlendirir. Bu türde içsel düşünce süreçlerinin

değiştirilmesiyle öğrenmeyi güçlendirecek olan davranışlar için gerekli olan ön koşullar sağlanmış olacaktır Costa ve Garmston (1994) da, bilişsel koçluğun hedefi bireyleri var olan kapasitelerinin ötesinde yeni davranışları ve yetenekleri sergilemeleri konusunda teşvik etmek ve desteklemektir. Bilişsel koçluk, öğrenenin kendi düşünme süreci hakkında esnek ve güvenilir problem çözme becerilerini inşa etmektedir(Allen, Nichols ve Aness, 2004). Öğrenciye bilişsel stratejilerini kullanmasında yardım etme etkinliği, yeni stratejiler kullanmaya başladığında dönüt vermek ve destek olmak; işleri hakkında daha analitik olmalarına yardımcı olmanın bir yolu; planlama hakkındaki konuşmaların, yansıtmanına da problem çözmenin basit bir modeli olarak daha derin seviyelerde karşılıklı dayanışmayı teşvik etmek; bilişsel süreci yükselten ve aktifleştiren denetleyici/akran koçluğu yapmak; kendini ve diğerlerini düşüncelerini ve problem çözme kapasitelerini şekillendirmeye ya da yeniden biçimlendirmeye çağıran çalışma ve düşünme yolları ve stratejileri dizisi (Costa ve Garmston, 1985; Lipton, 1993; Fitzgerald, 1993; Mott, 1992; Sweeney, 2003; Lyons ve Pinel, 2001; Costa ve Garmston, 2002; Costa ve Garmston, 1994, 2; Akt, Aldrich, 2005; Costa ve Garmston, 1994, Uzat, 1998, 15; Akt, Demir, 2009).

Akademik başarı: okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan “Akademik Başarı” kastedilmektedir (Demirtaş, Çınar, 2004; Arıcı, 2007; Karadağ, 2007)

Demokratik tutum: Belirli nesne, durum, kavram veya diğer insanlara karşı öğrenilmiş olumlu veya olumsuz tepkide bulunma eğilimidir. İnsanoğlunun demokratikleşme çabası olabildiğince devam etmektedir (Büyükkaragöz, 1996 ; 138).

Rehberli Öğrenme Desteği (scaffolding): Öğrenenin tek başına gerçekleştirmede zorlanacağı öğrenme görevlerini yerine getirmesi için konuyu daha iyi bilen birisi tarafından araç aracılığıyla veya doğrudan öğrenene destek sunmaktır (Guzdial, 1995; Vygotsky, 1978; Fidalgo, Z. ve Pereira, F., 2008; Aldağ, 2005 Akt: Özden, 2009).

1.7. Kısaltmalar

ABT: Akademik Başarı Testi

DTÖ: Demokratik Tutum Ölçeği

BK: Bilişsel Koçluk

RÖD: Rehberli Öğrenme Desteği

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde, öğrenme, öğretme, düşünme, bilişsel koçluk stratejileri, demokratik tutum, yapılandırmacı öğrenme, rehberli öğrenme desteği ve bu konuların sosyalbilgiler dersindeki uygulanmasına yönelik kuramsal açıklamalara ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Açıklamalar

Costa ve Garmston'da (1994) bilişsel koçluğu; nerede olmak isteğinden neisteğine doğru değerli bir meslektaşın taşıması olarak tanımlamaktadır (Gomez, 2005,30 akt. Özden, 2009). Öğrenci başarısını geliştirmek ve artırmak için öğretmenlerin sınıf içerisindeki kararlarına koçluk ilişkisiyle yardım edilmektedir. Bunu yaparken de dersin planının oluşturulmasına çalışmak, dersi incelemek ve öğretim sürecini yansıtmak bu yollardanüçü olarak karşımıza çıkmaktadır (Gomez, 2005, 31,Özden, 2009).

2.1.1.Bilişsel Koçluk ve Boyutları

Bilişsel koçluk bağımsız öğrenmeyi oluşturmaya çalışan düşünmeyi düşünme hakkında bir yol olarak tanımlanmaktadır. Bu yolda özellikle öğretmenlerin işlevsel araştırmaları kullanmaya çalıştığı bir süreçtir. Öğretmen burada öğretim süreçlerini değerlendirerek koçluk yapmaktadır. Bilişsel koç olan öğretmenler öğretim sürecinde neyin işlevsel neyin işlevsel olmadığını değerlendirir ve tanımlarlar(Gomez, 2005, 4). Bilişsel koçluk kendi öğretim süreçlerini değerlendiren öğretmenler için kullanılan bir kavramdır (Gomez, 2005, 5).

Bilişsel koçluk öğrencinin akademik başarısında ve demokratik tutumlarındaki, bilişsel koçluk gibi destek sistemlerin birçoğunun artmasıyla oluşan bir değişimdir. düşünme becerilerinin geliştirilmesin de ve akademik başarı ve demokratik tutum geliştirmelerinde öğrencilerin yansıtıcı öğrenmeleri üzerindeki etkisidir (Biswas ve diğerleri 1994, Reif ve Scott, 1999, Akt:Roll ve diğerleri, 2007, 126). Gama (2004) yansıtıcı düşünme sürecini koçluk üzerine dayandırmaktadır. (Akt, Roll ve diğerleri, 2007, 126).

Akran koçluğu profesyonel gelişim yöntemlerinden biridir. birçok alanda ve değişik türde koçluk da türemiştir. personel gelişim örneklerine koçluk denmektedir.

Bunlardan bazıları;“ teknik koçluk”, “yüksekokul koçluk”, “mücadele koçluğu”, “takım koçluğu”, “bilişsel koçluk” ve “eş koçluk” dur(Showers ve Joyce, 1996, 14; Barkley, 2005; Costave Garmston, 1994; Galbraith ve Anstrom, 1995; Robbins, 1991; Akt, Uzat, 1998, 10 ve Gomez, 2005, 31).

Aşağıda bu koçluk modelleri açıklanmaktadır:

Meydan okuyucu koçluk: Grubun birlikte çalışılmasıyla özel problemlerin ya da süre gelen problem durumların çözümünde bu tür koçluk uygulamaları yer alır.

Bilişsel koçluk: Bu model düşünme ve problem çözme becerilerini vurgular ve öz yönetim ve öz yansıtma olmak üzere kişinin kendini değerlendirmesini ve öğretimsel planlama ve yansıtma için bir yapı içermektedir.

Yüksekokul koçluğu: Koçluğun bu modeli profesyonel diyalog ve değişim boyunca kapsamlı öğrenme için öz özümleştirici bir süreçtir. (Galbraith ve Anstrom, 1995, 3; Akt, Gomez, 2005, 31).

Akran (eş) koçluk: Güvenilir süreci içeren çalışma ortamındaki sorunlara çözüm arama, sınıf araştırmalarını yürütme, başkasına öğretme, güncel uygulamaları yansıtma, birlikte çalışırken işbirliğine gitmeyi içermektedir.(Robbins, 1991; Akt, Gomez, 2005, 31).

Takım koçluğu: Akran üzerindeki değişimi danışmanların görüşmeleriyle uygulanan koçluk sürecidir(Galbraith ve Anstrom, 1995, 3; Akt, Gomez, 2005, 31).

Teknik Koçluk: Öğretimin etkililiğini arttırmak ve öğretimin etkililiğinde doğru dönütlerin oluşması için bu koçluk uygulaması öğretmene yardım etmektedir. Bilişsel koçluk ve diğer koçluk modelleri; bilişsel koçluk sürecinde sadece değişim ve değerlendirme vardır(Gomez, 2005, 32).

Costa ve Garmston'a ön koşul davranışlarını sağlayan bilişsel koçluk öğretmi üst öğrenim faaliyetlerini ortaya çıkarmaktadır(Linda, 2006; Akt, Demir, 2009).

Bilişsel koçluk, bireyin zihinsel süreçlerini harekete geçiren denetleyici ve yükseltici etkiye sahip akran koçluğu modelidir. Bilişsel koçluğu ortaya atan Costa ve Garmston, bilişsel koçluğu kendinin ve başkalarının düşüncelerini ve problem çözme kapasitelerini şekillendirmeye ya da yeniden biçimlendirmeye yardım eden düşünme yolları veya stratejileri dizisi olarak tanımlamaktadırlar. Bilişsel koçluk bireyi olduğu yerden olmak istediği yere taşıyan kişi olarak tanımlanmaktadır.

. Bilişsel koçluğun etkililiğinin oluşmasında temel varsayımlar; davranışların oluşumunda düşünme süreçleri ve bu süreçleri anlamlandırma oluşturur, kalıcı ve izli davranış değişimlerinde karar verme süreci, bu süreç içerisinde duyuşsal alanın aktif

olması ve bilişsel gelişimin sürekli olması, etkilidir(www.overview of cognitive coaching--The Center for Cognitive Coaching).

Bilişsel koçluk uygulamaları, uygulamayı planlama (öncelğinin ne yapılmasını saptaması) yaptığı planın uygulama sürecini takip etmesi, uygulamanın değerlendirme aşamasında (iyi yapılıp yapılmadığını sorgulama) kendi öğrenmelerini kontrol etmeyi düzenleyen içeren yapının oluşturmasıdır(<http://www.cognitivecoaching.com>).

Bilişsel koçluk' un başlangıcında yapılan hazırlıklar öğrenciden beklenen hedef davranışlar yüksek düzeyde olmalıdır ve başarının sağlanması için çalışılmalıdır(Sparks ve Hirsh, 1997;Akt, McLymont ve Costa, 1998, 3).

Costa ve Garmston (1994) yaptığı çalışmalarda bilişsel koçluğu literatürde önemli hale getirmede katkı sağlayan araştırmacılarıdır.

Bilişsel koçluk uygulamaları öğretmenlerin mevcut güçlü yanlarını desteklediği gibi, öğretmen ve öğrencilerin karşılıklı olarak daha önceden keşfedilmemiş kapasitelerini de genişletmektedir (Garmston, Linder ve Whitaker, 1993, 57).

Bilişsel koçluk uygulaması, karşılıklı bir süreçtir.Bilişsel koçluk uygulaması sürecinde karşılıklı güvenin olması, kendini açma (duygulara değer vermeye yönelik açıklma yapmak) ve saygı ön planda olmalıdır(Eger, 2006).

Bilişsel koçluk, öğrenenin kendi düşünme süreci hakkında özgüven, özsaygı ve kendini kabul etme, problemlerin farkına varması ve bunları çözebilecek yeterliliğe sahip olmasıdır(Allen,Nichols ve Ancess, 2004).Bilişsel koçluk en çok öğretmenlerin öğrenmesinde ve mesleki gelişiminde kullanılmaktadır çünkü düşünmeyi, problem çözmeyi, karar vermeyi ve kişisel kaynakları kullanmayı vurgular. (http://www.funderstanding.com/cognitive_coaching.cfm).

2.1.2. Bilişsel Koçluğun Unsurları

Bilişsel koç bireyin zihinsel süreçlerinin farkındalığına yardımcı olan bireyin düşüncesine arabuluculuk yapan kişidir. Koçluk rolünü üstlenen kişi, koçluk yapılan kişiyle güven ve yakınlığa dayanmaktadır(www.overview of cognitive coaching--The Center for Cognitive Coaching).

Bilişsel koçluk uygulamasında öğretmenin sınıfta ihtiyaç duyulan beceri ve kapasitelere sahip olmasını gerektirir. Bunlar Costa ve Garmston (1994) tarafından ana hatlar olarak verilen bilişsel koçluğun üç ana hedefidir. (Gomez, 2005, 33). Bunlar; “Güven duygusunun karşılıklı oluşturulması ve devam ettirilmesi” , “Düşünme süreçlerinin transferini içeren kolaylaştırıcı öğrenme” , “Büyümeden holonomiyi geçişin sağlanmasıdır”.

Bilişsel koçluk, zihnin beş durumu olan zanaatkârlık, esneklik, bilinç, etki ve koçluk alana (katılımcıya) bağlılığı güçlendirmek için çabalamaktadır. Costa ve Garmston (2002) tarafından Holonomi; “bireyin aynı anda özerk ve bağımlı olma bilişsel kapasitesi” olarak tanımlanmaktadır (Akt, Slinger, 2004, 59). Zanaatkârlık; gelişim için bilmek, arıtmak ve sürekli çalışmak için insani güdü olarak tanımlanmaktadır Costa ve Garmston (2002). Bilinçli olmayı bireyin düşüncelerinin, hislerinin, bakış açısının, davranışlarının, kendisi ve başkaları üzerindeki etkilerinin farkında olması şeklinde tanımlanmaktadır. Costa ve Garmston (2002). Esneklik ise insanın birçok açıdan algılama ve değişmeye, adapte olmaya ve yanıt kalıplarını geliştirmeye yönelik çabalama kapasitesidir. Esneklik öğrenmeyle en çok bağlantılı iki öğretim değişkeninden biri olarak belirlenmiştir. Esneklik bağıllık için gereklidir. Bağıllık ise bilişsel koçluktaki zihnin beş durumundan biridir. Costa ve Garmston’a (2002) göre bağıl bireyler bağımsızlık düşüncelerini sürdürebilirler ve bir sisteme olan bağlanmışlıklarını anlayabilirler (Slinger, 2004, 59-62).

2.1.3. Bilişsel Koçluğun Kapsadığı Faaliyetler

Akademik başarı ve demokratik tutumlarının bilişsel koçun aracılığıyla kazandırılması çalışmalarında bilişsel koç tarafından aşağıdaki etkinlikler yapılmaktadır (www.overview of cognitive coaching-The Center for Cognitive Coaching) ;

- Güven duygularını artırma
- Kolay, hızlı ve sürekli öğrenme sağlama
- Akademik başarılarını arttırmak için motivasyon sağlama yeteneklerini keşfetme ve geliştirme
- Okuma becerilerini geliştirme çevrelerine uyum sağlamayı kolaylaştırma

Bilişsel koçluk; bir problem durumu boyunca bireysel düşünmeye yardım eden analiz, sentez ve sadeleştirme yeteneği olarak tarif edilmektedir. Koçluk deneyimikişinin kendi düşünceleri hakkında karar vermelerine yardım eden bir temeldir. Bilişselkoçluk durumu zorlaştırmak değil, bir kolaylaştırma yoludur (Seminar, June 24, 1997; Akt, McLymont ve Costa, 1998, 22). bilişsel koçluk dinleme süreci, soru sorma süreci, açıklama süreci, yaratıcı süreç ve karar almayı kolaylaştırma süreci olarak da tanımlanmaktadır.

Costa ve Garmston’a (1994) göre öğretmenler bilişsel koçluk sürecinde amaç belirleme, gözlem, değerlendirme ve düzenleme gibi bilişsel süreçleri kullanmaktadırlar. Bilişsel koç olan bir öğretmen bunu ne zaman yapacağını bilir

(Fitzgerald, 1993, 194; Akt, Uzat, 1998, 11). Bu bilişsel koçluğun yalnızca düşünme süreçleri üzerinde değil, performanslarının gelişiminde de kendi kendilerinin de gözlemleyebilmesine katkı sağladığı göstermektedir(Uzat, 1998, 5).Bilişsel koçlar, her öğrencinin içinde bulunduğu farklı durumları anlamalı; öğrencilerin kendi kişisel farklılıkları ve durumları ile başkalarının farklılıkları ve durumlarını anlamaları konusunda destek olmalıdır. Bilişsel koçun; öğrencilerin kendilerini sosyal, bilişsel, duyuşsal ve ahlaki alanlardaki durumlarını olduğu gibi kabul etmelerine yardımcı olması ve yargılamasız bir şekilde öğrencilerine davranmaları gerekmektedir (Costa ve Garmston, 1994; Akt, Eger, 2006).

Bilişsel koçluk uygulamalarının eğitim her kademesinde almasını çeşitli nedenlerle ortaya koymaktadır. Bilişsel koçluk uygulaması yapan öğretmenler öğrencilerin bilişsel başarı sağlamalarına neden olur. Öğrencilerin yüksek başarı sağlamaları içinde öğretmenlerin performanslarının üst düzeyde olması ve yeteneklerinin geliştirmesini ve arttırmasına sahip olmalıdır.) da araştırmalarında da belirttikleri üzere, koçluk uygulamalarının öğretimdeki yeri olmadan diğer eğitimsel faaliyetlerinin etkisinin tam olmadığını vurgulamaktadır. Koçluk uygulamalarında öğretmen ve öğrenci işbirliği içerisinde çalışmalarını sürdürmeleri olumlu eğitim ortamlarının oluşmasını vurgulamaktadır(Costa ve Garmston, 1994; Akt, Uzat,1998,Showers ve Joyce,1996, Akt, Demir, 2009).

Bilişsel koçluğun, anlayışın gelişmesini ve farklılıkların takdirini desteklediğini savunurlar. Bilişsel koçluk insanoğlunun öğrenme için kaynak oluşturabilecek çok çeşitli sayıda kültürel, kişisel ve bilişsel tarz farklılığı sergilediği gerçeğini anlamaya yardımcı olurlar.model dâhilinde insanoğlunun öğrenme için kaynak oluşturabilecek çok çeşitli sayıda kültürel, kişisel ve bilişsel tarz farklılığı sergilediği gerçeğini anlamaya yardımcı olurlar.

Bilişsel koçluk uygulamalarında güven başarılı bir gelişim için hayati önem taşımaktadır.Kişinin kendine güveni, bir koçluk ilişkisinde oluşturulan güven, koçlüksürecinde işbirlikçi ve kendi kendini yenileyebilen bir kültüre doğru evrimleşen, süreklidestek sağlamayı amaç edinmiş çevreye duyulan güvendir. Güvenle oluşturulan uyumlu bir ilişkide iletişimin olumlu tutum ve davranışlar özellikle gerginlik, yanlış iletişim veya zorlukların hissedildiği anlarda, özellikle içinde bulunulan anda güvenin temini ve inşası için önemli araçlar haline gelmektedirler (Akt,Uzat, 1998, 18,Costa ve Garmston, 1994, Akt, Demir, 2009).

Bilişsel koçluğun yarattığı bu değişim; koçluk edinilenle koçluk eden kişinin karşılıklı anlayışın içerisinde olması uygulamanın içeriği yansıtılmış olmaktadır. Bu nedenle istenen değişimi anlama yapılarını oluşturmada güvenilir işbirliği ilişkisi sürecinde dinleme, anahtar bir öneme sahiptir. Bilişsel koçluk eşliğinde yargılamasız bir ortamda bu fırsatların paylaşımı sağlandığı takdirde büyüme, duygularında ele alındığı bir süreç halini alır. Bilişsel koçluk, planlama, gözlem ve düşünceleri yansıtma konferansları boyunca inşa edilir. Bilişsel koçluğun temel gerçeği, güvenin ve ondan sonra düşüncenin inşasıdır (Costa ve Garmston, 1994; Akt, McLymont ve Costa, 1998,6, Johnson ve Marrow, 1981,95, Foreman, 1995, Akt, McLymont ve Costa, 1998, 5, Akt, Demir, 2009).

2.1.4.Bilişsel koçluğun araç ve haritaları

Bilişsel koçluğun üç haritası: planlama, yansıtıcı düşünme ve problem çözmedir. Üç harita birbiriyle etkileşim içindedir. Kişi düşünsel süreçlerinin eylem faaliyetlerine geçirirken plan yapmaktadır. Problem çözme bireyin sorunlar karşısında ne yapması gerektiğini düşünme süreçlerinde yer vermesi planlamanın parçası olarak akıl durumlarını ortaya koymasındır(www.overview of cognitive coaching--The Center for Cognitive Coaching). Yansıtıcı düşünme, bilişsel koçluğun dayandığı temel esastır. Bilişsel koç öğrenene yansıtıcı düşüncesini geliştirmek için yardımcı olur (Gomez,2005, 47, Akt, Demir, 2009).

Bilişsel koçlar zihinsel süreçlerle ilgilenirler. Bireyin zihnindeki düşünceleri değiştirmek için soru sorma becerilerine sahiptirler. İletişimi olumlu tutum ve davranışlar sergileyerek iletişime yön vermek amacıyla bir çok zihinsel harita arasında geçiş yaparlar. Bilişsel koçluk yöntemi koçluk sürecinde farklı öğrenme stratejilerine geçişler sağlayarak beynin daha az kullanılan tarafına ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Bilişsel koçlar öğrenilen bilgilerin transfer edilmesinde önemli fonksiyona sahiptir. Bilişsel koç problem çözme faaliyetlerinin bireylere uygular. Alternatif problem çözme araçlarıyla karşılaşan öğrenciler bilişsel modelin yansıtıcı düşünme bilgisine biçim verir(Corbett ve Anderson 1995, Koedinger, 1997, Akt, Roll ve arkadaşları, 2007, 127, Costa ve Garmston, 2002; Akt, Slinger, 2004, 67, Garmston, Linder ve Whitaker, 1993,57 Baker ve Showers, 1984, Dyner, Joyce ve Showers, 1980, Shower, 1984; Akt, Gomez, 2005, 6, Akt, Demir, 2009).

Bilişsel koçluğun ana araçları: liderlik, soru sorma, davranışlara tepkiler verme, denetimsellik, yakınlıktır. Bilişsel koçluk süreci bu araçları öğrenmeye ve bunları haritalarla kullanmaya odaklanmıştır. Bilişsel koçluk sürecinin ana odağında güven ve

yakınlık yer almaktadır (www.overview of cognitive coaching-The Center forCognitive Coaching).Öğretmene yapılacak bilişsel koçluk uygulamalarının aşamaları (wings mentor development-cognitive coaching).

2.1.5.Öğretmenlere yapılan bilişsel koçluk uygulamaları

Eğitim reformları öğretmenlerin profesyonel olarak gelişmelerine yardım etme gereğini yıllardır kabul etmektedir. Öğretmenleri etkin konuma getirecek ve gelişimlerine katkı sağlayacak uygulamalardan biri bilişsel koçluk uygulamalarıdır. Bilişsel koçluğun ilkeleriyle de tutarlı olarak bu süreçte bulunması gereken özellikler;güven duygularını artırma, öğrenmelerde maksimum verim sağlama yeteneklerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri, kolay, hızlı ve sürekli öğrenmeleri sağlama, akademik başarı sağlama ve demokratik tutum geliştirme ve yeni şeylerin denenmesi(Akt, Uzat, 1998, 5)'dir.

Bilişsel koçluğun başlıca hedefi öğretmen bağımsızlığıdır ki bu kendini izleme, kendini analiz etme ve kendini değerlendirme yeteneklerinde oluşturulan bağımsız olma durumudur. Bilişsel koçluk uygulamaları öğretmenlerin bilinçlilik seviyelerini artırıp öğretim sürecinde analitik ve sezgisel öğrenme stilleri arasında daha büyük bir dengenin sağlanmasında öğretmenlere yardımcı olmaktadır.

Bilişsel koçluk dayanışmayı güçlendirici, düşünce becerilerini derinleştirici, bilişsel öğrenme bağımsızlığını geliştirici, bilişsel esnekliği sağlayan etkili çalışma isteyen güçlü bir süreçtirBilişsel koçlukla öğrenilen düşünce, öğretmenlerin deneyimleri inceleme, alternatifler yaratma ve eylemleri değerlendirme gibi problem çözme becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olur. Bilişsel koçluk uygulamalarının sonucunda, öğretmen öğrenci etkileşimi kalitesinin artmasıdır. Bilişsel koçluk uygulamalarının sonucunda, öğretmenler yaratıcılığı keşfeden ve öz güvenini geliştiren hedeflere odaklanarak öğrencilerin bilişsel seviyelerini genişletmektedirler. Öğrencilerin dersi planlamadaki katkılarına değer verip, onların derslere olan ilgilerinin sağlamaktadırlar böylece öğrencilerin kendilerine olan öz güvenlerini artırır(Garmston, Linder ve Whitaker, 1993, 57, Lipton, 1993, Garmston, Linder ve Whitaker, 1993, 60, Garmston, Linder ve Whitaker, 1993, 61 Akt, Demir, 2009).

Öğretmene yapılacak bilişsel koçluk uygulamalarının aşamaları (wings mentor development-cognitive coaching) ;

Planlama Görüşmesi

I. Planlama: Bilişsel koç arabuluculuk eder:

- Ders hedeflerini ve amaçlarını açıklama,

- Öğretme stratejilerini ve kararları belirleme,
- Öğrenci başarılarının delillerini belirleme,
- öğretmenlerin ders konuları ve derste kullanılan materyalleri nasıl belgelediklerini belirleme,

II. Öğretme: Öğretmenler düşünme görüşmesinde koçla paylaşmak için şu bilgileri toplar:

- Öğrenci başarılarının delilleri,
- Kendi stratejileri ve kararları,

Düşünme Görüşmesi

III. Düşünme: Bilişsel koç arabuluculuk eder:

- Dersin etkilerini ve değerlendirmelerini özetlemek,
- Bu etki ve değerlendirmeleri destekleyen verileri hatırlamak,
- Uygulanan planları öğretme kararları ve öğrenci öğrenmeleri ile karşılaştırmak,
- Öğrenci başarıları ve öğretmen davranışları arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak,

IV. Uygulama: Bilişsel koç arabuluculuk eder:

- Öğrenmenin yollarını düşünme ve öğrenmeyi sentezleme,
- Koçluk süreci üzerine düşünme ve tavsiye etme, olarak belirtilmektedir(wings mentor development-cognitive coaching).

Bilişsel koç dikkatini öğretmenin hedeflerine odaklamakta ve öğretmenin planlanan dersi düşünsel süreçlerle tekrar etmesine yardımcı olmaktadır. Planlama aşamasında öğretmenler zihinsel süreçlerini başka alanlara da transfer etmelidir. Bilişsel koç soru sorma becerisine sahip olmalı ve öğretmenlerin düşünmelerine yol gösterici ve yeni stratejiler kullanmasına teşvik etmelidir. Bilişsel koç güvene dayalı ortamın oluşmasını sağlamalı ve öğretmende kolayca kendi düşüncelerini paylaşabilmeli

Bilişsel koçların, öğretmenlere yapacakları bilişsel koçluğa girerken kullanabilecekleri araçlar geliştirmişlerdir. Bu araçlarda; öğretmenlere yapılan bilişsel koçluk sürecinde yer alanlar, tartışma süresince izlenebilecek yol haritası ve düşünülmesi gerekenler gösterilmektedir (www. wings mentor developmentcognitive coaching). Bilişsel koçlar bu araçları kullanarak öğretmenlere gerekli olan yardımı sağlayarak düşünmelerine aracılık etmektedirler (Costa ve Garmston, 1994, 108–109; Akt, www. wings mentor development-cognitive coaching).

Bilgi toplumunun özelliklerini yaşadığımız şu günlerde bireylerin birçok niteliğe sahip olması gerekmektedir. Bu nitelikleri araştırma yapabilmek, sorun çözebilmek, yaratıcı ve eleştirel düşünebilmek, empati kurabilmek ve demokratik değerlere sahip tutumları sergileyebilmek olarak ifade edebiliriz. Değişimin ve dönüşümün çok hızlı olduğu günümüzde bu özelliklere sahip ve bunları yaşantısına geçirebilmiş bireylere olan ihtiyaç çok daha fazladır. Bu da ancak demokrasinin bir yaşam biçimi olarak algılandığı demokratik ortamlarda mümkün olacaktır. Demokrasi eğitiminin niteliğinin gözden geçirilmesi artık tüm dünyada bir gereklilik halini almıştır. Dünya üzerindeki savaşlar, ülkelerin içindeki bireylerarası çatışmalar, okullardaki ve toplumun her kesimindeki şiddet olayları bize bunun bir gereklilik olduğunu göstermektedir. Okullaşma, demokratik vatandaşlığın gelişmesinde potansiyel olarak güçlü bir role sahiptir (Schweisfurth 2002; 303-314). Etkili öğretim, demokrasinin öğretiminin gerekli bir bileşeni olarak görülmektedir. Öğretim ve demokrasi arasındaki bu ilişki aslında çok eskilere dayanmaktadır. Bu ilişki Platon'un yazdığı "Republic" adlı eserden beri tartışılmaktadır. Aynı zamanda John Dewey'in eğitimsel felsefesi bu konuya büyük bir etkide bulunmuştur. Dewey'e göre; "Demokratik bir toplum, kendisinin dışında bir otoriteyi, ilke olarak dışladığında, onun yerine, isteğe bağlı ilişkiler ve bir düzenleme bulunmalıdır. Bu düzenleme ancak eğitim tarafından oluşturulabilir... Devinme içinde olan herhangi bir yerde oluşan değişmeyi yaymak için her zaman bol aracı olan bir toplumda, üyelerinin kişisel girişim ve uyum niteliklerine göre eğitilmiş olmalarına dikkat edilir. Yoksa bireyler, karşılaştıkları değişmeler içinde bunalırlar ve bu değişmelerin gösterdiklerini ve bağlantılarını da algılayamazlar" (Dewey 1996; 84).Görüldüğü gibi Dewey, demokratik toplumda değişimin ve gelişimin toplum için oluşturduğu tehdittin ancak doğru ve demokratik bir eğitimle olabileceğini belirtmektedir. Fakat geleneksel öğretim yöntemleriyle demokrasi anlayışını kazandırmak zordur (Schweisfurth2002; 303). Özellikle okullarda bu eğitimin eksikliği daha fazla görülmektedir bu yüzden okullar bu konuda daha fazla sorumluluk almalıdırlar (Carlson 2005; 42). Bu eğitim verilirken, eğitim alınan ortamın da bu yönde destekleyici olması gerekmektedir. Bir ülkede demokratik yaşam alışkanlıkları ancak demokratik bir eğitim sistemi içerisinde gerçekleştirilebilir(Gürşimşek ve Göregenli 2004; 78). Demokrasi eğitimine uygun bir sınıf ya da aile ortamında bulunması gereken özelliklerden biri etkileşimin demokratik kurallar çerçevesinde gerçekleşmesidir. Buna demokratik sosyal ilişkiler ya da ortamın havası denebilir. Çünkü Yeşil'e göre (2002)

demokratik bir ortamda verilen demokrasi konuları hem bilişsel hem de tutum ve davranışlar olarak daha yüksek bir başarı düzeyinde öğrenilebilir.

İnsanlar ve toplumlar sürekli bir değişim içerisinde ve karmaşık sorularla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebeple toplumlar ve insanlar için sosyal bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde sosyal bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin hem bir sosyal bilim dalı, hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi “Sosyal Bilgiler” kavramını meydana getirmiştir(Safran, 1993, s.2).Yeni Sosyal Bilgiler programı yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınarak hazırlanmıştır. Yeni Sosyal Bilgiler programının yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak hazırlanmasında ezbercilik, bilginin kavratılmasındaki zorluklar, öğretmen egemenliği, öğrencilerin pasifliği gibi sorunlara çözüm bulma isteği etkili olmuştur (Semerci ve Semerci,2001).

Belirli nesne, durum, kavram veya diğer insanlara karşı öğrenilmiş olumlu veya olumsuz tepkide bulunma eğilimidir. İnsanoğlunun demokratikleşme çabası olabildiğince devam etmektedir. Demokrasi eğitimi pek çok ülkede başarılı ve etkin bir şekilde uygulanmaya çalışılmaktadır. Her şeyden önce güçlü, istikrarlı ve etkili bir demokrasi, hiçbir çaba gösterilmeden kendiliğinden ortaya çıkan bir süreç olmadığı gibi kendisini öğreten ve devam ettirebilen bir mekanizma da değildir. Bu çerçevede, okullar genç bireylere demokratik bir yaşamın sürdürülebilmesi ve geliştirilebilmesi için demokrasiyi ve demokrasiyle özdeşleştirilen ilkeleri, tutumları, değerleri ve uygulamaları öğretmek zorundadır.

Toplumlara genel olarak bakıldığında toplumların yaşam kalitesinin, ekonomik gelişmişlik düzeyinin yanında demokrasideki gelişmişlik düzeyi ile de yakından ilgili olduğu görülmektedir. Harber (2002), demokratik tutum ve değerlerin, öğrenilebilir olduğunu ve kalıtsal olmadığını vurgulamaktadır. Bu basit gerçeğe göre, nitelikli bir demokratik sistem için, bütün toplumların şanslarının eşit olduğunu belirtmek gerekir. Çoğu araştırmacı demokratik yaşam kültürünün ve demokratik tutumların ancak eğitim sistemi içinde ve eğitimin ilk yıllarından itibaren kazandırılabilirliğini belirtmektedir(Garrison, 2003).

Demokratik yaşam kültürünü ve demokratik değerleri kazandırma görevi, okulun ve eğitim programlarının temel görevleri arasında sayılmaktadır (Davis,

2003).Demokratik yaşam kültürünün gelişmesini, eğitim sistemlerinin demokratik oluşuna bağlanmaktadır. Okulöncesi eğitimden yükseköğretime kadar her aşamada öğrencilere; eleştirel düşünebilme, sorgulama ve tartışma becerilerinin kazandırılması gerekmektedir(Garrison, 2003; Greenberg, 1992; Rowland,2003).

Demokrasiye inanan bireyler yetiştirmek için demokrasi eğitimine ihtiyaç vardır. Bunun için de demokrasi eğitiminin yeri ve önemi büyüktür. Eğitim kurumlarının değişik kademelerinde demokrasiye verilen önemi analiz etmekte yarar vardır. Eğitim kurumlarında demokrasiye ne derecede de önem verildiği ise öğrencilerde gözlenen ve ölçülen demokratik tutum ve davranışlarla ortaya çıkmaktadır. Demokratik tutumları geliştirmek için okulun bütün çalışmaları demokratik yasayış kuralarına göre düzenlenmeli, sosyal etkinliklere önem verilmelidir. Toplumun her bireyin ayrı bir değeri olduğu çocuğa kavratılmalıdır. Gelişme sırasında çocuk üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidir. Öğrencilerde demokratik tutum ve değerleri benimsetecek ve geliştirecek olan ise öğretmenlerdir. Zira gençlerin ailede kazandığı demokratik değerleri geliştiren en önemli unsur da öğretmendir. Eğitim sisteminin başarısı temelde sistemi isleyip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Bundan dolayı “Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir” denilebilir. Bu nedenle hem görevi hem öğrenimi bakımından öğretmen demokratik yönetimin ve demokratik yasama biçiminin temelini oluşturan anlayış, tutum ve idealleri geliştirmede olumlu hizmetler yapmaya, durumu en uygun unsurdur. Onun böyle bir hizmette bulunabilmesi için hiç şüphesiz demokrasinin temel değerlerinden haberdar olması, bu değerlerin kendi hayatı üzerinde olduğu kadar, çocuk ve gençlerin hayatları üzerinde de ne gibi etkileri olduğunu bilmesi gerekir(Büyükkaragöz ve Üre, 1994).

Sosyal bilgiler, sorumluluk kavramıyla bağlantılı olarak bilgi, tutum ve becerilerin edinilmesi ile ilişkilidir(Barht ve Demirtaş, 1996; 1). Bu dersin, demokrasinin, insan haklarının gelişmesi ve yaygınlaşmasında ülke ve dünya ailesinin bir ferdi olarak bireyin, sorumluluğunu yerine getirmesinde önemli yararlar sağlaması amaçlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi, karar verme becerisini geliştirecek türde yaşantılarla öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, demokrasinin ilkelerini uygulama ve demokratik tutum kazanmalarına olanak sağlamalıdır. Bu anlamda demokrasi eğitiminin uygulama alanı sayılan Sosyal Bilgiler dersi, demokratik ortamlarda yapılması hâlinde

etkili ve anlamlı olabilir. Demokrasinin ilkeleri uygun koşullar sağlandığında benimsenip gelişebilir (Gözütok, 1995; 27).

Demokratik tutum kazandırma yolundaki en önemli kilometre taşlarından biri olan Sosyal bilgiler dersinde mevcut durumun tespit edilmesi, sorunların çözümüne katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Vatandaşlık eğitimi ve demokrasinin uygulama alanı olarak kabul edilebilecek olan Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin geliştirdiği tutum, demokrasinin geleceği ile ilgili ipuçları verebilir. Sağlıklı işleyen bir demokrasi, bireyin tam olarak gelişmesine olanak sağlayabilir. Demokrasinin gelişmesine engel teşkil edebilecek tutum ve davranışların önüne geçilerek öğrencilerin iyi birer birey, ülke, bölge ve dünya vatandaşı olmaları sağlanabilir.

Öğretmen, öğrencilerde demokrasi geleneğini güçlendirerek, elde edeceği moral ve etki ile ahlaki yeteneklerin öğrencilerde yerleşmesi konusunda üzerine ne gibi görevler düştüğünü bilmelidir. Öğretmen demokratik ilkelere değer verdiğini yalnız sözleriyle değil çalışmalarıyla da göstererek demokratik davranışın en güvenilir destekleyicisi olmalıdır.

2.1.6. Yapılandırmacı Öğrenme ve bilişsel koçluk rehberli Öğrenme Desteği

Geleneksel öğretim yöntemlerinde öğretmen kalıplaşmış bilgiyi öğrenciye verir. Öğrenci ise neden, niçin, nasıl olduğunu sorgulamayan pasif bir alıcı konumundadır. Bireyselfarklılıklar, yetenekler, zekası, öğrenme hızı gibi kişisel özellikler dikkate alınmamaktadır(Erdogan, 2000, s.5). Geleneksel öğretim yaklaşımına göre öğrenme bireyin çevresindekiuyarıcılara tepki vermesi ile gerçekleşmektedir (Saban, 2000, s.120).

Yapılandırmacılık yaklaşımının öğrenmeyi nasıl ele aldığını hatırlarsak, bilginin bireye hazır olarak aktarılamayacağını savunduğunu söyleyebiliriz. Bireyin bilgiyi üretmesi için öğrenme süreci içinde aktif olması gerekir. Bir dizi deneyimler ve bir takım zihinsel faaliyetleri gerçekleştirilmesi ve bilgiyi özümlemesi gerekmektedir. Bu süreç içinde öğretmen de bireye bilgiyi inşa etmesi için gerekli ortamı hazırlamalı, deneme, keşfetme fırsatları vermeli, yönlendirici bir rol üstlenmelidir (Akpınar, 1999, s.32)

Yapılandırmacı yaklaşımda, geleneksel anlayışın aksine öğrencilerin kişisel özellikleri, zeka ve bireysel farklılıkları dikkate alınmaktadır. Bu yaklaşımla öğretmen ve öğrenci rolleri değişmiştir. Öğretmen sadece bilgiyi aktaran birinci kaynak olmaktan çıkmış, öğrenciyi bilgiye yönlendiren bir kişi rolünü üstlenmiştir. Öğrenciler ise bilgiyi hazır olarak almayı bekleyen birer birey olmaktan çıkıp, bilgiyi kendisi edinen ve kendine göre yeni bir şekil kazandırmaya çalışan bireyler haline gelmiştir.

Yapılandırmacı öğrenme, öğretmenden çok öğrenci üzerinde odaklanır. Öğrenci obje ve olaylarla interaktif bir iletişim içine girer ve bu obje ve olayların özelliklerine yönelik bir anlama kabiliyeti edinir. Bu şekilde öğrenci kendi kavramlarını ve problem çözümlerini inşa eder. Öğrencinin özerkliği ve müteşebbisliği kabul edilir ve bu yönde teşvik edilir. Yapılandırmacı öğrenmede öğrenci, kendi çözüm yollarını icat etmeye ve kendi hipotez ve düşüncelerini denemeye teşvik edilir. Yeni bilgileri daha önceki bilgileri üzerine inşa etmesine imkan tanınır.

Lebow (1993) geleneksel eğitim teknolojilerinin değerleri olan cevaplanabilirlik, güvenilirlik, iletişim ve kontrol ile yapısalcı yaklaşımın 7 ana değeri olan işbirliği, şahsi özgünlük, üreticilik, yansıtılabilme ve aktifliğin keskin bir şekilde birbirlerine zıt olduğunu iddia etmiştir.

Lebow ile aynı fikirde olan Savery ve Duffy yapılandırmacı yaklaşımın değerlerinden aşağıdaki öğretim ilkelerini çıkarmışlardır (1995).

1. Bütün öğrenme aktivitelerini daha büyük bir ödev veya probleme bağlamak.
2. Öğrencinin problemin veya görevin bütününe hakimiyetinin gelişmesini desteklemek.
3. Özgün bir görev tasarlamak.
4. Öğrenmenin bitiminde karmaşık ortamlara da yansıtılabilecek şekilde görevi ve öğrenme ortamını tasarlamak.
5. Öğrencinin bir çözüm geliştirmek için kullanılan sürece hakimiyetini sağlamak.
6. Öğrenme ortamını öğrencinin düşünmesini destekleyecek biçimde tasarlamak.
7. Alternatif görüş ve bağlamlara karşı fikirleri test etmeyi teşvik etmek.
8. Öğrenilen içeriğin ve öğrenme sürecinin yansıtılabilmesini desteklemek ve fırsat vermek.

Kısacası bir öğretim stratejisi olarak ele alındığında yapılandırmacılık;

- Öğretmeyi değil öğrenmeyi önemser.
- Öğrencinin özerkliğini ve başkalarının yardımı olmadan karar verebilme yeteneğini benimser.
- Öğrenciyi iradeli ve amaçlı bireyler olarak görür.
- Öğrenmeyi bir süreç olarak düşünür.
- Öğrenciyi sorgulamaya teşvik eder. Öğrenmede tecrübenin kritik rolünü kabullenir.
- Öğrencinin doğal merak etme güdüsünü besler.
- Öğrencinin zihinsel modelini dikkate alır.
- Öğrenmeyi değerlendirirken performans ve anlamaya önem verir.
- Kendini bilişsel kuramın prensiplerine dayandırır.
- Tahmin et, yap ve analiz et gibi bilissel terminolojiyi yoğun olarak kullanır.
- Öğrencinin nasıl öğrendiğini düşünür.
- Öğrencinin diğer öğrenciler ve öğretmen ile diyalog kurmasını teşvik eder.
- İşbirliğine dayalı öğrenmeyi destekler.
- Öğrencilerin reel durumlarla karşılaşmasını sağlar.
- Öğrenmenin olduğu bağlamı önemser.
- Öğrencilerin inanç ve tutumlarını düşünür.
- Öğrencilerin, gerçek tecrübelerinden yeni bilgi ve anlayışlar oluşturmalarına fırsat tanır.

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının uygulandığı öğrenme ortamları öğrenenlerin öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarını ve etkin olmalarını gerektirmektedir. Yapılandırmacı öğrenme ortamları öğrenenlerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarına ve dolayısıyla zengin öğrenme yaşantılarına geçirmelerine olanak sağlayacak bir biçimde düzenlenmektedir. Nitekim, böylesi öğrenme ortamları sayesinde öğrenenler zihinlerinde daha önce yapılandıkları bilgilerin doğruluğunu sınama, yanlışlarını düzeltme, eskidüşüncelerinden vazgeçerek yerine yenilerini koyma fırsatı elde etmektedirler (Yaşar, 1998). Bu nedenle, yapılandırmacı öğrenme ortamı öğrenmenin öğrenenlerin entelektüel etkinlikleriyle sağlandığı, sorgulamalarınve araştırmaların yapıldığı, problemlerin geliştirilerek çözüldüğü bir yer olarak değerlendirilmektedir (Marlowe ve Page, 1996). Bir başka ifadeyle, yapılandırmacı öğrenme ortamları karmaşıklığı da beraberinde getirmektedir. Bu ortamlar sosyal

anlaşmayı, çoklu bakış açılarına değer vermeyi, öğrenmenin çoklu türlerini, öğrenme sürecinde sorumluluk almayı ve bilgiyi yapılandırmada öğrenenin kendinin farkında olmasını yaratacak hususları içermelidir (Driscoll, 2000). Elbette, yapılandırmacı yaklaşım bu süreçte öğrenenlere bir takım bilgi ve becerilerin kazanılması gerektiği görüşünü reddetmez, ancak eğitimde öğrenenlerin daha çok düşünmeyip anlamayı, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmayı ve kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğrenmelerini vurgulamaktadır (Saban, 2004). Böylece, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı öngördüğü öğrenme ortamında bireylerin öğrenmede daha fazla sorumluluk almaları ve etkin olmalarını gerektirmektedir (Gültekin, Karadağ ve Yılmaz, 2007).

Yapılandırmacı kurama dayalı öğretim uygulamalarında öğrenme ürününden çok öğrenme sürecine vurgu yapılmaktadır. Yani neyin nasıl öğretileceğinden daha çok öğrencilerin hangi koşullarda daha iyi öğrenecekleri üzerinde durulmaktadır (Driscoll, 1994; Akt, Deryakulu, 2002a). Yapılandırmacı kurama göre, sınıf ortamında öğrencinin bilgiyi yapılandırmasını kolaylaştıracak öğretim etkinliklerine yer verilmelidir. Bu amaçla da otantik etkinliklere, sosyal etkileşimlere, çoklu bakış açısını geliştirecek ve öğrencinin kendisini ifade etmesini sağlayacak yöntemlere ağırlık verilmelidir (Deryakulu, 2002a).

Yapılandırmacı öğretim uygulamalarında, öğretmen, öğrencilerin doğal merakını besleyecek, araştırma, inceleme, uygulama etkinliklerine ağırlık vermelidir. Öğrencilerin bilgiyi, kavramları zihninde doğru bir şekilde yapılandırıdığını öğrenebilmek için, onlara kendini yansıtmaya imkânını sunmalıdır. Bu amaçla açık uçlu, anlamlılığı ve derinliği olan sorular sorarak, sınıf içi tartışmalar yaptırmalıdır.

Öğrencilerin bir problem durumunu çözerken ya da bir ödevi yaparken, “karşılaştırma”, “sınıflama”, “çözümleme” ve “yeniden oluşturma” gibi üst düzey bilişsel becerileri kullanmasına ve geliştirmesine; sorunu bir bütün olarak incelemesine önem vermelidir (Brooks ve Brooks; Akt, Deryakulu, 2002a).

Yapılandırmacılara göre öğrenenler, bilgiyi bireysel olarak yaratır ve yeniden organize ederler (Saban, 2004). Bu sebeple, yapılandırmacılıkta öğrenme bilgiyi pasif bir biçimde almak değil, kendisine mal etmek anlamına gelmektedir (Olssen, 1996). Yapılandırmacılıkta öğrenenler boş bir levha veya doldurulmayı bekleyen bidonlar olarak görülmezler, aksine öğrenenler anlam araştıran ve oluşturan etkin organizmalar olarak görülürler (Driscoll, 2000). Yapılandırmacı öğrenmede asıl olan bilginin öğrenen tarafından alınıp kabul görmesi değil, bireyin bilgiden nasıl bir anlam çıkardığıdır. Yapılandırmacılıkta bütün çaba, öğrenmelerin kalıcılığının sağlanmasının ve üst düzey

bilişsel becerilerin oluşturulmasına katkı sağlamaktır (Şaşan, 2002). Bu yüzden, sınıfta öğrenenlere etkileşime girerek zengin öğrenme yaşantıları geçirebilecekleri ortamların sağlanması gerekmektedir (Gagnon ve Collay, 2001). Zira yapılandırmacılık, temel bilgi ve becerileri de dikkate alarak düşünme, anlama, sorgulamave bilginin uygulanması hususlarını vurgulamaktadır (Moussiaux ve Norman, 2003). Öğrenme sürecinde, öğrenenlerin kendi anlamlarını araştırarak, kararlar vererek, işbirliği içerisinde çalışarak, üst düzey düşünmebecerilerini ve kendi yaratıcılıklarını kullanarak öğrenmeleri hedeflenmektedir (Demirel, 2005).

Yapılandırmacılar belli etkinliklerin ve zengin yaşantıların öğrenme sürecini etkinleştirebileceğine ve öğrenenlerin öğrenme düzeylerini olumlu yönde etkileyebileceğine inanmaktadırlar (Brooks ve Brooks, 1999). Bu bakımdan, yapılandırmacı öğrenme öğrenenlerin problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcılık süreçleri üzerine temellendirilmektedir (Fer ve Cırık, 2007). Yapılandırmacı öğrenme ortamlarında öğrencilerin anlamoluşturma sürecine aktif katılımı öngörülmektedir. Bu ortamlarda, öğreneler anlam araştırmacılar ve problemçözücüler olarak görülürlerken, öğretmenler ise bilginin sunucuları olarak değil, öğrencilerin bilgiyiyapılandırmalarına ve anlamı keşfetmelerine yardımcı olan danışmanlar ve bu süreci kolaylaştırıcılar olarak görülmektedirler (Dunlop ve Grabinger, 1996)

Öğretimde rehberli öğrenme desteği ve yakın gelişim düzeyinde çalışma, doğada bütün bilgilerin sosyal olduğunu varsayan sosyal yapısalcı model içerisinde kurulmuştur. Sosyal yapılandırmacılık; unsurların sosyal ortamda bulunduğu öğrenmenin anlamaya yol açtığı varsayımına dayanmaktadır. Bu sebeple öğrenme, rehberli öğrenme destek yapılarının etkileşimi yoluyla sosyal düzeyde başlar.

Bruner (1986) sosyal yapılandırmacı teorisinin içerisindeki öğretimde rehberli öğrenme desteğini, “grubun daha bilgili üyesinin yardımıyla (örn. öğretmen), öğrenme bireyler arası seviyeden bireyin içinde ilerlemektedir” ifadesiyle açıklamaktadır. Benzer şekilde,

Rehberli öğrenme öğrenmenin sosyal bir çevrede gerçekleşmesiyle, öğrenenlerin akranları ve öğretmenleriyle etkileşimini gerektirmektedir. Etkileşimsel bir yapıyı öğrenme çevresinde oluşturmada rehberli öğrenme desteği ve yakın gelişim alanı önemli kavramlar olarak yer almaktadır. öğrenme, rehberli öğrenme destek yapılarının etkileşimi yoluyla sosyal düzeyde başlar.

Problem çözme ya da beceri kazanma tartışmalarında genellikle öğrenci yalnızdır ve yardım almamaktadır. Eğer sosyal ortam göz önünde bulundurulursa, genellikle model olma ve taklit etme süreçte yer alır. Fakat özel öğretmenin müdahalesi

bundan çok daha fazlasını içerir. Çoğu zaman, bu çocuğun ya da çırağın problemi çözmesini, görevi başarmasını ya da yardım edilmeyen çabalarının ötesinde olan bir hedefi gerçekleştirmesini sağlayacak bir çeşit “destek yapıları” sürecini içerir. Bu destek yapıları önemli ölçüde görevin başlangıçta öğrencinin kapasitesini aşan bu öğelerini “kontrol eden” yetişkini içermekte, böylece çocuğun yeterlilik alanı içerisindeki bu öğelere yoğunlaşmasına ve onları tamamlamasına izin vermektedir. Böylece görev başarılı bir şekilde ilerler. Fakat biz sürecin potansiyel olarak görevin yardım ile tamamlanmasından çok daha fazlasını kazandırdığını varsayıyoruz. Nihayetinde adım adım ilerleyen öğrencinin görev yeterliliğinin gelişiminde yardım görmeyenlere göredaha başarılı olması söz konusudur (1976, 90; Akt, Henderson, Many, Wellborn, Ward,2002, 312,Vygostky, 1978, Akt, Demir, 2009).

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.2.1.Bilişsel koçlukla İlgili Araştırmalar

2.2.1.1. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Öğretmenin kullandığı iletişim öğrencinin bilişsel becerilerinin ortaya çıkmasını sağlamalıdır. Bilişsel koç olan öğretmen problem çözme becerilerini arttırmak için öğrencilerin bilişsel becerilerini kullanmalarını sağlayıcı sorular sorar. Bilişsel koç öğrencilerin ön bilgilerini belirlemeli ve eksiklikler varsa tamamlayıcı öğretim etkinlikleri düzenlemelidir. Bilişsel koçun davranış tutumları öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışlarını gelişmesini ve devamlılığının daha üst seviyede olmasına katkı sağlamalıdır. Yaratıcı problem stratejilerine ortam sağlamak için zihinsel süreçlerin işe koşulmasını kolaylaştırıldığı, olumlu ve olumsuz tutum ve davranışları fark etmelerini sağlayıcı dönütler verilmelidir. Öğretmenler öğretim sürecinde kullanacakları materyallerin öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine katkı sağlayabilmelidir. Bilişsel koç olan öğretmen zihinsel potansiyellerini geliştirici fırsatlar vermeli ve ortamlar sunabilmelidir. Bilişsel koç öğretim etkinliğini somuttan soyuta başlamalı, somut tecrübelerden örneklerle ne düşündüğü ve ne yapılması hakkında konuşma becerisini geliştirici tecrübelere aracılık etmelidir. Bilişsel koç öğrencileri konuşmaya teşvik etmelidir. Öğrencilerin düşünmeyi düşünmek(üst bilişsel), problem çözme stratejilerine yeni düşünceler eklemelerine olanak sağlamalıdır. Bilişsel süreçleri (düşünme davranışları) değerlendirirken yapılandırılmış testler yerine, öğrencinin üst düzey düşünme becerilerinin(analiz, sentez, değerlendirme) ortaya çıkarma gibi alternatif ve çağdaş değerlendirme yaklaşımlarından yararlanmalıdır. Bilişsel koç

öğrencilere düşünme davranışında model olması gerekir. düşünmeyi geliştirecek etkinlikleri organize ederek öğrencinin bilişsel olarak aktif olmasını sağlamalıdır(Costa (1981, 29–32, Akt, Demir, 2009, 135).

Öğrencilere hem bilgiyi hem de stratejileri kullanma ve kontrol etme uygulamaları ile özetleme stratejilerini bilişsel koçluk yolu ile öğretmiştir. Okuma becerisini yeniden keşfetmesini ve kavramsallaştırmasını bilişsel koçlukla yardım eden bir uygulama geliştirmiştir. Öğrenciler okuduklarını anlamak ve anladıklarını da yorumlar yapmak için soru sormaya yönlendirmiştir. Öğrenciler bilginin yeniden oluşturulmasında daha aktif olmalarını çalışmanın sonucunda ortaya çıkmıştır. Bilişsel koçluk; karşılıklı diyalogları, doğrudan açıklamayı, model almayı ve teşvik etmeyi içermektedir. Bu özellikler Michigan Üniversitesindeki Paris ve diğerleri tarafından geliştirilen sınıf içi müdahale etme programında açıktır ve birçok öğretim etkinlikleri içermektedir. Öğrenciler için stratejiyi kullanmaları için; Bir okuma destekleyicisi ol, Ana fikri izleyerek bul, Fikirleri bir araya getir, Okuma yolculuğunu planla... gibi strateji daha somut hale getirmeye çalışmıştır. Düşünme süreçlerinin davranışa dönüşmesi için yapılan çalışmada öğretimsel etkinlik olarak antolojilere vermişlerdir. Sonuç olarak bilişsel koçluk öğretim etkinliklerine avantajlar sağladığını ortaya koymuşlardır(Brown, 1981, Griffin ve Cole, 1984,Akt, Paris ve Winograd, 1990, 37, Paris 1984, Paris ve Jacobs, 1984, Paris ve Oka, 1986, Akt, Paris ve Winograd, 1990, 37, Akt, Demir, 2009).

Bilişsel koçluk yöntemini temel alarak öğrenci başarısı ve derslerde zamanın kullanımı yükseltmek için bilişsel koçlukla yapılan öğretim etkinlikleri öğrencilerin yeni beceriler elde etmesinde ve bu becerileri transfer etmede bilişsel koç araç olmuştur. Bu çalışmada öğretimsel becerileri değerlendirme ölçeği ve öğrencilerin kişisel zamanı değerlendirmede zaman görev ölçeği kullanılmıştır. Bu değerlendirme ışığında bilişsel koçluk uygulayan öğretmenle uygulamayan öğretmen arasındaki fark ortaya konmuş olmaktadır. Bilişsel koçluk yöntemini kullanmayan ya da az kullanan öğretmenler yenilikler için koçluk uygulamalarında azalma gözlenmiştir(Akt, Gomez, 2005,45;Robninns ve Wolfe, 1987, Akt, Demir, 2009)

Öğretmenlerin Bilişsel koçluk faaliyetlerine katılmalarının, düşünme becerilerinin gelişmesinde katkı sağladığını bulmuştur ve öğretim etkinliklerinde öğrenciyle iletişimlerinde olumlu olduklarını ortaya koymuştur. Bilişsel koçluk yolu ile öğretim yapan öğretmenlerin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarıyla daha çok ilgilenirken, bilişsel koçluk yoluyla öğretim yapmayan öğretmenlerin daha çok kendi

performanslarıyla daha ilgili olduklarını ortaya koymuşlardır yedi ya da daha fazla bilişsel koçluk seansının planlama, öğretme, yansıtma, analiz etme ve uygulama konularında daha çok olumlu etkiyle sonuçlandığını bulmuşlardır(Akt, Slinger, 2004;Foster, 1989,Burk, Ford, Guffy ve Mann,1996, Akt, Edwards, Jennifer, Green, Kathy, Lyons, Cherie, Rogers, Mary, Swords ve Marcia, 1998, Foster,1989, Akt, Demir, 2009).

Sommers'de (1991) yaptığı çalışmada öğretmenlere yapılan bilişsel koçluğun; öğretmenlerin öğrencilere üst düzey düşünme becerilerinin kazandırılmasında etkili olduğu ortaya koymuştur. Öğretmenlerin farklı bakış açılarının kazandığı ve öğrencilerin tepkilerine olumlu dönütlerin etkililiğini arttırmasına yönlendirdiğini bulmuştur(Akt, Edwards ve diğerleri, 1998, 5).

İki farklı öğretme stilline sahip öğretmenlere bilişsel koçluk yapıp bu uygulamanın etkili olup olmadığı değerlendirmişlerdir. Öğretme yöntemlerindeki farklılıklara rağmen, bilişsel koçluk ikisinde de işe yaramıştır. Araştırmada bilişsel koçluk uygulamasının öğretmenlerin farklı öğretme stilleri arasında köprü kurmalarına katkı sağladığı sonucu bulunmuştur. Araştırmada bilişsel koçluk uygulamasının öğrenci öğretmen etkileşiminin kalitesinin artmasında ve öğretme stillerini birbirine yaklaştırmada bilişsel koçluğun etkisini ortaya koymuştur. Bilişsel koçluğun amaçlarından biri öğretmenin etkinliğinin artırılmasıdır. Bilişsel koçluğu uzun süre kullanan öğretmenlerin, bunu daha kısa süre kullanan öğretmenlere kıyasla daha yüksek öğretimsel etkinlikleri düzenlediklerini saptamışlardır. Bilişsel koçluk eğitimine alınmış öğretmenlerin bu etkinliğe alınmamış kontrol grubundaki öğretmenlere kıyasla daha fazla öğretimsel etkinliğe sahip oldukları bulunmuştur(Akt: Edwards ve diğerleri, 1998, 4,Garmston, Linder ve Whitaker, 1993, 57–60, Edwars ve Newton, 1995, Akt, Demir, 2009).

Clinard, Ariav, Beeson, Minor ve Dwyer (1995) tarafından yapılan çalışmada bilişsel koçlukla öğretim etkinliklerinde iletişim becerilerinin etkililiğinin artışında bilişsel koçluğun öğretiminin kullanımında güdülenmenin artmasında ve öğretmenlerin prestijlerindeki yükselmenin etkililiğini arttırdığını sonucunu ortaya koymuşlardır (Akt: Edwards ve diğerleri, 1998, 5).

Muchlinksı'de (1995) öğretmenlerinin altı hafta boyunca haftada iki kez katıldığı bilişsel koçluk video kayıtlarını izledikten sonra öğrencilerin problem çözerken, sağlama yapmalarında artış olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Ushijima (1996) tarafından bilişsel koçluk yapan öğretmenler, bilişsel koçluk alan öğrencilerle yapılan bir araştırmada, öğrencilerin soru sorma becerileri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede öğrencilerin soru sorma becerilerinde artış görülmüştür. Ushijima (1996) bilişsel koçluk için zihnin beş durumunun ölçülmesi adıyla bir ölçme çalışması yapmıştır. . Bu çalışma, bilişsel koçluk alanında zihnin beş durumunu değerlendirmek için bir ölçme aracı geliştirme amacıyla yapılan önemli bir ilk adım olmuştur (Ushijima 1996). Çalışmanın amacı bilişsel koçluk alanında öğretmenlerin öğretim faaliyetleri alanına katkı sağlamaktır. Araştırmada zihnin beş durumunu ölçmek amacıyla bir değerlendirme geliştirmiş ve analiz etmiştir. Çalışma, Costa ve Garmston'un (1994) Araştırmasında bilişsel koçluğun üç hedefi güven, öğrenme ve holonomi olarak görülmüştür.

Krpan (1997) yaptığı tez çalışmasında Anaheim Okul bilişsel koçluk, yeterlilik ve iki, üç, dört yıllık ilkökul öğretmenleri için gelişim ve değişim adlı tezinde bilişsel koçluğun yeterliliği artırmada etkili bir yol olduğunu vurgulamıştır. Araştırmada yarı deneysel bir desen uygulanmıştır. Bilişsel koçluğu öğretim sürecinde gelişim fırsatlarına olanak sağlayan eşli koçluk, soru sorma teknikleri, gözlem ve konferans yoluyla öğretimi artıran bir strateji olarak ele almıştır(Krpan 1997).

Alseike (1997) nitel yöntemle yaptığı araştırmada bilişsel koçluğun öğretmenler üzerine etkisi adlı tezde, bilişsel koçluğun ilkökul öğretmenleri üzerinde etkisini ölçmek amacıyla bilişsel koçluk anketi kullanılmıştır. İki bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümü, Foster'in Öğretmen Düşünce Süreçleri Anketi'nin (1989) değiştirilmiş halidir ve genel öğretim süreçlerini, planlama, öğretme, analiz etme ve uygulama evrelerini ölçmüştür. Anketin ikinci bölümü zihnin beş durumunu(etkililik, esneklik, zanaatkarlık, bilinçlilik ve bağımlılık) ölçmüştür, daha sonra genel holonomi için birleştirilmiştir. İkinci bölümde değişkenler incelenmiş ve bilişsel koçluk uygulaması alan ile almayan öğretmenlerin cevapları incelenmiştir. Bu değişkenler bilişsel koçluk uygulaması alan öğretmenler adına anlamlı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bilişsel koçluk etkisini en çok etkileyen değişken ise iletişim olmuştur. Bilişsel koçluk uygulaması alan öğretmenlerin daha fazla üretken olduğu gözlemlenmiştir(Alseike, 1997).

McMahon'un (1997) Araştırma Hawaii üniversitesinde özel eğitim alanında mastır yapmak isteyen ileri düzey stajyerlerle yürütülmüştür. Araştırma eşli yansıtıcı bilişsel koçluk kullanımı sürecinin sonuçlarını yansıtmıştır. bilişsel koçluk

uygulamalarında Costa ve Garmston'un (1994) örneklendirdiği eğitimi stajyerlere uygulamışlardır. uygulamada öğretmenlerin değerleri, inançları, tutum ve buna bağlı tutumsal davranışları öğrenci başarısı ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermiştir. McMahon'un akademik çalışmasında başarılı ve etkili öğretmenler, yansıtıcı düşünme becerisine sahip ve üst düzey(metabilis) düşünme becerilerini öğretebilenler olarak tanımlanmıştır. Öğretmenlerin eğitimi ve değerlendirmesinin yansıtıcı düşünme becerileri ve yetenekleri içermesini ifade edilmektedir. araştırma sonuçları yansıtabilirlik ve kendini yansıtma alanlarında artan bir yükselme olduğunu göstermiştir (McMahon, 1997). Öğretmen görev ve sorumluluğunu, işbirliği ile çalışmaya yönelen öğrenme ve öğretim etkinliklerinde değişimleri fark edip arttırmayı, iletişim becerilerini etkili kullanan ve geliştirmek için bir çok çalışmada ele alınmaktadır(Cohen ve Hill, 1997, Costa ve Garmston, 1994, Joyce ve Showers, 1988, Showers, 1982, 1984, Akt, Gomez, 2005, 47, Akt, Demir, 2009).

Edwards, Jennifer, Green, Kathy, Lyons, Cherie, Rogers, Mary, Swords ve Marcia'un (1998) öğretmenlere bilişsel koçluk uygulaması yapılmış ve bilişsel koçluğu üç aşamada ele alınmıştır. Bunlar; planlama, izleme, düşünme aşamalarıdır. Verilerin toplanması ve bu verilerle ilgili paylaşımların yapılması, analiz edilmesi ve bir sonraki derse soruların sorulacağı düşünme konferansı yapılarak öğretmen öğretmene bir koç gibi yardımcı oldu aşamalarıdır. Araştırmanın sonunda bilişsel koçluk uygulamalarının öğretmenler üzerinde fikirlerinin değişim yaptığı ortaya çıkmıştır. Düşünme süreçlerini aktif bir şekilde kullandığı ortaya çıkmıştır(Akt, Demir, 2009).

Hull, Edwards, Rogers ve Swords (1998)'de bilişsel koçluk uygulamasını farklı sosyo-ekonomik statüye sahip iki okulda gerçekleştirdikleri çalışmada öğretmenlerin bilişsel koçluk yoluyla öğretim etkinlikleri uygulayan ve uygulamayan öğretmenleri ele almışlardır. Araştırmanın konusu öğretmenlerin sözel olmayan sınıf yönetimini bilişsel koçluk yoluyla uygulanması olmuştur. Araştırmanın sonucunda bilişsel koçluk uygulaması yapan öğretmenlerin ileri okuma becerilerinde belirgin farklar ortaya çıktığı gözlemlenmiştir (Hull, Edwards, Rogers ve Swords, 1998; Akt, Slinger, 2004).

Aviram, Ophir, Raviv ve Shiloah (1998) yapılan çalışmada Bandura'nın Sosyal Öğrenme modeline dayandırılarak sosyal öğrenme modelinin önemli kavramlarından model alma ilkesi öğrencilere uygulanan eşli öğretme(öğrencilerin öğrencilere öğretmesi) yapmışlardır. Hemşireliğe yeni başlayan öğrencilerin klinik becerilerinin etkililiğini belirlemeye çalışılmıştır. Klinik uygulamasında koçluk görevini üstlenen hemşirelerin davranışları gözlemlenmiş ve davranışlarının sonuçları hakkında fikir

yürütmüşlerdir. Bu koçluk uygulamasında rehberli öğrenme destekli ortamının oluşturulup hemşirelere olumlu dönütler verilmesi koçluk uygulamasını daha etkili hale gelmesini ve her iki taraf için de iletişim becerilerini geliştirmede ve işbirliği içerisinde çalışmada birbirlerine koçluk uygulaması yaparak takım çalışmasına katkı sağlamışlardır.

1998 yılında yapılan bir çalışmada güven ve peşin hükümlü olmamayı vurgulayan bir sınıf ortamı oluşturmak öğretmenler için temel alınmıştır. Bir yıl boyunca bilişsel koçluk alan öğretmenlerin öğrencilere daha fazla düşünme becerileri öğretmeyi vurguladıkları görülmüştür. Birçok çalışma, artan öz yönetim sonucu bilişsel koçluğun öğretmenlerin daha etkili ve birbirine bağlı hale gelmelerini desteklediğini göstermiştir. Öğretmenliğin temel davranışı karar vermek olduğu içinve karar vermek öğretmenin bilişsel gelişiminin seviyesine bağlı olduğu için öğretmenleri gelişimsel ve yansıtıcı bir tarzda desteklemek gerekli görülmektedir(Costa ve Garmston, 2002, Glickman, 2004; Akt, Slinger, 2004, 74-75, Sommers ve Costa, 1993; Akt, Slinger, 2004,Edwards, 2001; Costa ve Garmston, 2002, Alseike, 1997, Edwards ve Gren, 1997, Edwards, Gren, Lyons, Rogers ve Swords, 1998, Edwards ve Newton, 1995, Krpan, 1997, Smith, 1997, Shavelson, 1973, Costa ve Garmston, 2002, Kagan, 1992; Senge,2000; Sprintall ve Thies-sprintall, 1983,Candee,1977, Akt, Demir, 2009).

Uzat (1999)'ın yaptığı tez çalışmasında öğretmenin deneyim yılı ile yansıtıcı düşüncenin ilişkisini incelemiştir. Bilişsel koçluğun öğretmenin deneyim süresinin planlama, öğretim, analiz, uygulama ve değerlendirme alanlarında öğretmenin yansıtıcı düşünme alanlarına etkisini araştırıldığında bilişsel koçluğun sadece analiz etme, değerlendirme ve uygulama faktörleri üzerinde anlamlı etkisi bulunmuştur (Uzat 1999).

Moche (1999) öğretmenlerinin yansıtıcı düşünceleri ve bilişsel koçluk arasındaki ilişkiyi incelediği bir tez hazırlamıştır. Çalışmada bir eleman gelişimi tekniği olan bilişsel koçluğun öğretmenlerin yansıtıcı düşüncelerini nasıl etkilediğini araştırmıştır. üç grup ilköğretim okulu öğretmeni çalışmaya katılmıştır. On bir öğretmenden oluşan deney grubu bilişsel koçluk konusunda araştırmacı tarafında eğitim almışlardır. Öğretimsel eleman gelişimi metodu; güven, öğrenme ve öğretmenlerde otonomiye geliştirmek için tasarlanmıştır. On bir öğretmenden oluşan kontrol grubu okulda düzenli olarak kullanılan eleman gelişiminin başka şekillerine katılmışlardır. On öğretmenden oluşan üçüncü grup okullarda düzenli olarak kullanılan eleman gelişimin farklı öğretimsel faaliyetler ve tartışmalara katılmışlardır. Yansıtıcı düşünmedeki gelişim, Sinmons, Sparks, Langer, Starko, Pasch ve Colton (1989) tarafından geliştirilen

yansıtıcı pedagojik düşünme aracı (RPT) ile ölçülmüştür. Araştırma sonuçları bilişsel koçluk alan öğretmenlerin diğer iki gruptaki öğretmenlere göre, yansıtıcı düşünmede belirgin olarak gelişim sağladıklarını göstermiştir (Moche 1999).

McLymont (2000) matematik sınıflarında öğrenmeyi arttırmak için bilişsel koçluk yoluyla araçlı öğrenme adında bir çalışma yapmıştır. Tezin amacı bilişsel koçluğu kavramsallaştırma ve uygulamadır. Nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Matematik dersine uygulamaya çalışan dört öğretmenden oluşmuştur. Bilişsel koçluk yaklaşımının doğası, esneklik ve evrenselliğe olan vurgusu; anlayarak öğrenmeyle kolaylaştırılmış ve ifade özgürlüğü ile desteklenmiştir. işbirlikçi öğrenmeyi oluşturmak için tekrar üretilip karşılıklı kullanıldığı bilişsel koçluk araçlarının kullanımının sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin bilişsel yapıları bu deneyimlerle değişmiştir. Buda anlamının kolaylaşmasını sağlayan, karşılıklı işbirliğiyle oluşan işbirlikçi öğrenmeyi artırmıştır (McLymont, 2000).

Brooks'de (2000) usta öğretmenler için bilişsel koçluk ve bilişsel koçluğun stajyer öğretmenlerin uygulamayı yansıtmadaki yeteneklerine etkisi adında bir tez yapmıştır. Çalışmanın amacı bilişsel koçluk alan uzman öğretmenlerin, stajyer öğrencilerinin uygulamayı yansıtmadaki yeteneklerine danışmanlık becerilerini araştırmaktır. Stajyer eğitiminin ilk dokuz haftasında, uzman öğretmenler öğrencileriyle olan konferanslarında kullanmak için 15 saatlik soru sorma stratejilerine yönelik bilişsel koçluk teknikleri eğitimi almışlardır. Araştırma sonucunda özellikle stajyer ve uzman öğretmenlerin bilişsel koçluk becerilerini edinilmesi sayesinde, soru sorma tekniklerini geliştirdikleri görülmüştür. Ayrıca hem uzman hem de stajyer öğretmenler diyalog ve yansıtma araçlarını kullanmada kendilerini hazır hissetmişlerdir.

Bilişsel koçluk yoluyla yansıtıcı düşüncenin düşünme alışkanlığına sahip olma adlı çalışmasında bilişsel koçun yardımıyla yapılan düşünme süreçleri, bilgilerin birbirleriyle paylaşımlarında ve öğretilmesinde fırsatlar sağladığını belirtmişlerdir. Bilişsel koçun öğrencileri düşünmeye iten zihinsel süreçleri nerede ve nasıl kullanılacağını bir arabulucu olarak görev yapmaktadır. Araştırmada bilişsel koçun öğrencileri zihinsel süreçlerini aktif bir şekilde öğrencide oluşmasında yardımcı olduğunu belirtmişlerdir Costa ve Kallick (2000, 60–62).

Cook, Young ve Evdensen (2001) öğrenme pratiğinin bir metodu olarak yansıtıcı düşünme uygulamalarının evrensel olduğunu vurgulamalarına rağmen, deneysel temelde hala ilişkinin iyi bir şekilde kurulamadığını vurgulamışlardır.

Öğretimsel uygulamalarda yansıtıcılığın faydaları Dewey, Schön, Showers ve York-Barr'ın (2001) çalışmalarında bulunmuştur. (Akt, Gomez,2005, 6).

Rennick'de (2002) yaptığı çalışmada yıl boyunca günlük koçluğu içeren dengeli okur-yazarlığı, çıraklık modeli ile sağlamayı amaçlamıştır. Çıraklık modeline dayalı öğretimi takiben yapılan t-test sonuçlarına göre öğrenci başarılarında belirgin bir artış olduğu ortaya çıkmıştır. (Akt:Slinger, 2004).

Wadell ve Dunn'da(2005) (84–89) Bilişsel koçluğu personel gelişimde eşli koçluğun uygulandığı çalışmada güvene dayalı ilişkilerin kurulduğu, paylaşımların oluşturulması, öğrenmeye istekli hale getirilmenin ve yeni öğrenilen bilgilerin eski bilgilerle ilişkilendirilmesi, becerileri pratiğe dönüştürmek, gözlem yapmak, yansıtıcı düşünce ve dönüt gibi bileşenlerin yer aldığı becerileri etkili hale getirilmesi söz konusudur. Bilişsel koçluğun altı aşmasından bahsedilmiş ve yapılan çalışmada uygulanmıştır. Bu altı aşama; 1) Transfer, 2) Tahmin Etme, 3) Davranışları Gösterme Eğitimi, 4) Fırsat imkanı sağlama, 5) Dönüt, 6) değerlendirme olarak sınıflandırmışlardır. Eşli koçluk, bireyde daha önceden var olan bilgi ve beceri üzerine inşa edilmiştir. . Eşli koçluk adından da anlaşılacağı gibi eşler arasında meydana getirilmiştir. Eşli koçluk süreci gönüllü katılımcılarla yapılmış ve eşli öğrenme ortakları birbirlerini seçmişlerdir. Araştırmanın sonucunda eşli koçlarıyla birlikte çalışan hemşireler, kendini gerçekleştirerek süreç içerisinde bağımsız öğrenmeye ulaşmışlardır.

Aldrich (2005) bilişsel koçluğun online ortamda uygulanması adında tez yapmıştır. Araştırmanın sonuçları, kaliteli bilişsel koçluğun online bir ortamda uygulanabilir olduğu önerisini desteklemiştir. Ayrıca katılımcılar online uygulamanın bilişsel koçluğun zaman, katılımcıları tanıma, sözel olmayan ipuçlarının kullanımı gibi, faktörleri azalttığını vurgulamışlardır. Araştırmada etkili online bilişsel koçluk uygulamasının, hem katılımcının devam ettiği seans, hem de gönderilen mesaj sayısı ile ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada yansıtıcı verinin çoklu kaynağında, metin tabanlı düşüncenin şeffaflığında ve görünmeyen yardımda online ortamda yapılan bilişsel koçluğun olumlu etkisine değinilmiştir (Aldrich, 2005).

Gomez (2005) yaptığı doktora tezinde yansıtmayı Dewey, Schön, Manen ve York-Barr'ın teorik bakış açılarına göre tarif etmiştir. Sınıfta gelişimi sağlamak amacıyla öğretmenlerin uygulamaları hakkında düşünmelerini sağlamanın bir yolu olarak yansıtıcı süreçleri destekleyen çalışmalar eklenmiştir. Bilişsel koçluk belirli öğretim stratejilerini yansıtmanın bir yolu olarak tezde kullanılmıştır

Eklenen çalışmalar öğretmenlerin uygulamalarını geliştirmeleri ve bir dersin öğretim planı, sunumu ve değerlendirmesinin bir yolu olarak bilişsel koçluk kullanımını desteklemiştir. Tezin amacı idari bilişsel koçluğun, öğretmenlerin bilişsel tutum ve uygulamalarında olumlu etkiye sahip olup olmadığını araştırmaktır. Araştırma sorusuna yönelik yarı deneysel tasarım uygulanmıştır. Deneysel gruba okulun ilk ayının sonunda başka bir anket uygulanmıştır. SPSS kullanılarak yapılan istatistiksel analiz öğretmenlerin yansıtıcı tutum ve uygulamalarında değişim algıladıklarını göstermiştir (Gomez, 2005).

Evans (2005) bilişsel koçluğun önerilen öğretim stratejilerini arttırmak için kullanımı adlı aksiyon araştırmasını yürüttüğü bir tez yapmıştır. Tezde öğretmenlerin öğretimsel strateji anlayışları ve bilişsel koçluk kullanımları incelenmiştir. Bu doğrultuda bir anket geliştirilmiştir. Ayrıca araştırmacı, öğretmenlere bilişsel koçluk yapmıştır Böylece öğretmenlerin önerilen uygulamaları sınıflarında gerçekleştirirken yardım istedikleri görülmüş, katılan öğretmenlere öğretimsel uygulamaları hakkında tartışmalar yaptırılmış, yansıtmayı teşvik eden sorular sorulmuştur. Böylece gelecekteki derslerinde olumlu bir etkide sağlanmıştır.

Ladyshefsky (2006) yaptığı çalışmada, deneysel bir öğrenme metodu olan akran koçluğu (peer coaching) kavramını tanıtmış ve mezuniyet sonrası yöneticilik eğitiminin bir parçası olarak akran koçluğu programına katılan 43 öğrencinin deneyimlerini rapor etmiştir. Katılımcıların çoğuyla yüz yüze bir kaç ile telefon ve elektronik posta aracılığıyla görüşülmüştür. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda zengin bir tartışma ortamı yaratan akran koçluğunun bilişsel farkındalık gelişimini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini belirlenmiştir.

2.2.1.2. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Bu kısımda bilişsel koçluk alanında yapılan yurt içi çalışmasında Özden, (2009) yaptığı çalışmalar vardır.

Demir,(2009)Bilişsel Koçluk Yöntemiyle Öğretilen Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Epistemolojik İnançlarına, Bilişsel Farkındalık Becerilerine, Akademik Başarılarına Ve Bunların Kalıcılıklarına Etkisi deneysel çalışmasında bilişsel koçluk yönteminin öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığını ortaya koymuştur.

Ceylan(2011) Bilişsel koçluk yoluyla öğretilen bilişsel farkındalık stratejilerinin öğrencilerin başarılarına, bilişsel farkındalık becerilerine ve tutumlarına etkisi çalışmasında uygulanan deneysel yöntemde araştırma sonunda elde edilen bulgular,

öğrencilerin başarılarını arttırdığına bilişsel farkındalık becerilerinin arttırdığını ve matematik dersine tutumlarının olumlu yönde etkileme olduğunu belirtmiştir.

2.2.1.3. Araştırmaların Değerlendirilmesi

Bilişsel koçluğun öğretiminde kullanılan bir yaklaşım olarak değerlendirilmesiyle ilgili yurt içinde yapılan bir çalışmada bilişsel koçluk yönteminin öğrenciler üzerinde olumlu ve anlamlı farklar ortaya çıktığı yapılan çalışmada vurgulanmıştır.

Yurt dışında yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde ise genel olarak bilişsel koçluğun öğretmen eğitiminde kullanılan eleştirel bir model olarak alındığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte bilişsel koçluğun akademik başarı ve tutum geliştirmede anlamlı farklar ortaya çıktığı saptanmıştır. Bilişsel koçluk stratejilerinin öğretiminde kullanılan bir yaklaşım olarak ele alan çalışmalar ise genelde eleştirel okuma üzerinde yoğunlaşmıştır. Yine yurt dışında yapılan çalışmalara baktığımızda bilişsel koçluğun; düşünme becerilerinin kazandırılmasında koçluk edilene kendi düşünme becerilerini görmesine aracılık eden bir tür akran koçluğu tarzı olduğu görülmektedir.

2.2.2. Demokratik tutum İlgili Araştırmalar

2.2.2.1. Yurt İçinde ve Dışında Yapılan Çalışmalar

Bilişsel koçluk yöntemine dayalı olarak demokratik tutumları oluşturmada yurt içinde ve yurt dışında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak demokratik tutum oluşturmak için farklı değişkenlere bağlı olarak çalışmalar mevcuttur. Farklı değişkenlere bağlı olarak demokratik tutum geliştirme çalışmalarında bireylerin demokratik tutumlarında kontrol grubu üzerinde anlamlı farkların ortaya çıktığı saptanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, kullanılan veri toplama araçları, konu alanı, pilot çalışma, deney ve kontrol gruplarında uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretimi, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma modeli

Araştırma gerçek deneme modellerinden “ön test- son test kontrol grublu” deneme modeline göre desenlemiştir. Bilişsel koçluk ve mevcut uygulanan öğretim yöntemleri bağımsız değişken, öğrencilerin akademik başarıları ve demokratik tutum puanları ise bağımlı değişkenlerdir. Burada bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişken üzerinde etkili olup olmadığı sorusuna yanıt aranacaktır. Araştırma 2010-211 öğretim yılı güz döneminde Niğde il merkezinde yer alan bir ilköğretim okulundaki yansız olarak seçilen bir deney ve bir kontrol grubu olan yedinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür.

3.2. Çalışma grubu

Araştırmada, İlköğretim yedinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan bilişsel koçluk yönteminin, öğrencilerin akademik başarıları ve demokratik tutumları üzerine etkisi incelenecektir. Çalışma grubunu Niğde il merkezinde yer alan Atatürk ilköğretim okulundaki yansız olarak seçilen bir deney (7/A) ve iki kontrol grubu (7/B) ve (7/C) olan yedinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. 7/ A sınıfında N= 28 ve 7/B sınıfında N= 28 ve 7/C sınıfında N=28 olmak üzere toplam 84 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem grubunun akademik başarı öntest puanları açısından aralarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek ve çalışmaya grupların son test akademik başarı puanları açısından uygun istatistik analizlerini yapmak için öntest puanları arasında üç grup olduğundan dolayı ANAOVA tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 3. 1. Örneklem grubunu oluşturan Deney ve kontrol grubu sınıflarının ön test akademik başarı puanlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ile ilgili analizler

GRUPLAR	N	X	Sd.sapma
7A deney	28	29,60	4,53
7B kontrol	28	25,71	5,22
7C Kontrol	28	27,17	5,01
Toplam	84	27,50	5,13

Örneklem grubunu oluşturan deney grubu 7A öğrencilerinin aritmetik ortalaması $X=29,60$ iken kontrol grubu 7B sınıfı öğrencilerinin aritmetik ortalaması $x= 25,71$ ve 7 C sınıfı öğrencilerinin aritmetik ortalaması $x=27,17$ 'dir. Bu ortalamalar arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Aşağıdaki tablo 3. 2'de tek yönlü varyans (ANAVO) analizi yapılmıştır.

Tablo 3. 2. Örneklem grubunu oluşturan deney ve kontrol grubu sınıflarının ön test akademik başarı puanlarına ilişkin ANOVA analiz sonuçları

Varyasyon Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık
Gruplararası	216,500	2	108,250	4,445	,015
Grupiçi	1972,500	81	24,352		
Toplam	2189,000	83			

Örneklem grubunu oluşturan sınıflarının Deney grubu 7/A ($x=29,60$) ve kontrol grupları (7/B $x=25,71$, ile 7/C $x=27,17$) öntest akademik başarı puanlarına ilişkin ANOVA analiz sonuçlarına göre gruplar arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılaşma belirlenmiştir ($p=.015$). Ünite konuların ilişkin akademik hazır bulunuşluluk açısından gruplar arasında bir farklılık belirlenmiştir. Bu durum sontest puanları açısından grupların akademik başarıların karşılaştırılmasında ANCOVA istatistiğinin yapılmasını gerekli kılan koşullardandır.

Tablo 3. 3. Örneklem grubunu oluşturan Deney ve kontrol grubu sınıflarının ön test demokratik tutum puanlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ile ilgili analizler

GRUPLAR	N	X	Sd.sapma
7A deney	28	79,60	7,93
7B kontrol	28	81,00	4,15
7C Kontrol	28	80,96	6,57
Toplam	84	80,52	6,37

Örneklem grubunu oluşturan deney grubu 7A öğrencilerinin ön teste demokratik tutum puan ortalaması $X=79,60$, kontrol grubu 7B sınıfı öğrencilerinin aritmetik ortalaması $X= 81,00$ ve 7 C sınıfı öğrencilerinin aritmetik ortalaması $X=80,96$ 'dır. Bu ortalamalar arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Aşağıdaki tablo 3.4'de tek yönlü varyans (ANAVO) analizi yapılmıştır.

Tablo 3. 4. Örneklem grubunu oluşturan deney ve kontrol grubu sınıflarının öntest demokratik tutum puanlarına ilişkin ANOVA analiz sonuçları

Varyasyon Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık
Gruplararası	35,310	2	17,655	,429	,653
Grupiçi	3333,643	81	26,116		
Toplam	3368,952	83			

Tablo 4 incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin demokratik öntest tutum puanlarına ilişkin ANOVA analiz sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur ($p=.653$). Başka bir deyişle, deneysel işlemlere başlamadan gruplardaki öğrencilerin demokratik tutum puanları açısından birbirine yakın ve denk olduğunu söyleyebiliriz.

3.3. Verilerin Elde edilmesi

Ünitenin kazanımlarını kapsayan ve araştırmacı tarafından belirtke tablosu yapılarak oluşturulan 35 maddelik akademik başarı testi hazırlanmıştır. Hazırlanan

akademik başarı testi alanda uzman olan iki öğretmen ve iki akademisyenin görüşleri olarak kapsam geçerliliği açısından yenden şekillendirilmiştir. Güvenirliliğini sağlamak için ise bu ünitesi görmüş bir 100 kişiden oluşan üst sınıfa uygulanarak testin güvenirliliği için analizler yapılmıştır. KR-20 güvenirlilik katsayısı olarak .90 bulunmuştur.

Öğrencilerin Demokratik tutum puanlarını elde etmek için, Gözütok (1995) tarafından dilimize çevrilmiş olan, “Teacher Opionaire On Democracy” adlı “Attitude Research Laboratory” tarafından geliştirilen “demokratik tutum ölçeği kullanılmıştır. Demokratik Tutum Ölçeği Gözütok (1995) tarafından, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerini belirleme amacıyla uyarlanmıştır. Ölçek, toplam 50 madde içeren likert tipi bir tutum ölçeğidir. Alınabilecek puanlar (0-50) arasında değişmekte olup, yüksek puan demokratik tutum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek; Türk Eğitim Sistemi'ne uyarlama amacıyla eleme yapılarak 50 maddelik bir ölçek haline getirilmiştir. Uygulanmış ve güvenirlilik katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi Ve Yorumu

Verilerin çözümlenmesinde frekans dağılımı, aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları ile ANAVO tek yönlü varyans ve ANCOVA analizleri ile demokratik tutum puanları arasındaki ilişkileri belirlemek için ise pearson korelasyon analizleri yapılarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde elde edilen bulgular araştırma denenceleri doğrultusunda aşağıda verilmiştir

4.1. Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Bilişsel koçluk yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretimin uygulandığı kontrol gruplarındaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı testi son test toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

Örnekleme grubunu oluşturan Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin akademik başarı testinden elde ettikleri öntest-son test puanlarına ilişkin toplam puanlarının aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile t-testi analizi sonucunda hesaplanan değerleri Tablo 4.1.'de verilmektedir.

Tablo 4.1. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Sosyal Bilgiler akademik Başarı Testi, Ön Test-Son Test Toplam Puanlarının Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapma puanlarına ilişkin Değerleri

Gruplar	N	testler	X	ss
7/A Deney grubu	28	Öntest	29,60	4,53
		son test	35,28	2,29
7/B Kontrol grubu	28	Öntest	25,71	5,22
		son test	28,53	4,01
7/C Kontrol grubu	28	Öntest	25,17	5,01
		son test	29,82	4,95

Tablo 2 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının akademik başarı testine ilişkin öntest puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Başak bir söylemle dneysel çalışmalra başlamadan önce ünite konuların ilişkin akademik hazır bulunuşluluk açısından gruplar arasında bir farklılık belirlenmiştir. Bu durum öntest puanlarını covairate ederek son test puanları açısından grupların akademik başarıların karşılaştırılmasında ANCOVA istatistiğinin yapılmasını gerekli kılan koşullardandır.

Tablo 4.1 'de görüldüğü gibi akademik başarı testi son test toplam ortalamalarını bütün gruplarda öntest puanlarına göre bir artış olduğu belirlenmiştir. Buna karşın deney grubunda görülen artışın kontrol gruplarından daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Son test puan ortalamaları arasında gözlenen bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla ANCOVA analizi sonuçları Tablo 4.2'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Başarı Testi Son Test Toplam Puanlarına İlişkin ANCOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi (p)
ontest	500,222	1	500,222	48,181	,000
Grup	349,593	2	174,796	16,836	,000
Hata	830,564	80	10,382		
Toplam	2050,143	83			

Tablo 4.2 incelendiğinde, ANCOVA sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarında olan öğrencilerin akademik başarı testine göre düzeltilmiş başarı son testi ortalama puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. $(F(2-80) = 16,83, p < .01)$.

Buna bağlı olarak grupların düzeltilmiş akademik başarı testi puanları arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre 7/A deney grubu öğrencilerin akademik başarı puanlarının ($X=34,22$), 7/B kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı puanlarından ($X=29,43$), 7/C kontrol grubu öğrencilerin akademik başarı puanlarından ($X=29,98$) daha yüksektir.

Başka bir anlatımla, deney grubunda işe koşulan bilişsel koçluk öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde mevcut uygulamaya gelen öğretim yönteminden daha etkili olduğu söylenebilir.

4.2. İkinci Alt amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

Bilişsel koçluk yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretimin uygulandığı kontrol gruplarındaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde demokratik tutum toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin öntest-son test puanlarına ilişkin demokratik tutum puanlarının aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile ANOVA testi analizi sonucundaki elde edilen değerleri Tablo 4.3.'de verilmektedir.

Tablo 4.3. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin demokratik tutum ölçeğinden elde ettikleri Ön Test ve Son Test puanlarının Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapma Değeri Değerleri

Gruplar	N	testler	X	ss
7/A Deney grubu	28	Öntest	79,60	7,93
		sontest	82,42	5,80
7/B Kontrol grubu	28	Öntest	81,00	4,15
		sontest	82,89	3,96
7/C Kontrol grubu	28	Öntest	80,96	6,57
		sontest	81,60	5,87

Tablo 4.3 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin demokratik öntest-sontest demokratik tutum puanları görülmektedir. Bütün gruplarda öntest tutumlarına göre son test demokratik tutum puanlarını çok azda olsa arttığı görülmektedir. Grupların demokratik tutum ölçeğinden elde ettikleri son test toplam ortalamasının kendi aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına ANOVA analiz sonuçlarına bakılmıştır. ANOVA analiz sonuçları Tablo 4.4 te verilmiştir.

Tablo 4.4. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Demokratik Tutum Ölçeğinden Elde Ettikleri Son Test Puanlarının Anova Testi Analizi Sonuçları

Varyasyon Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık
Gruplararası	23,738	2	11,869	,424	,656
Grupiçi	2266,214	81	27,978		
Toplam	2289,952	83			

Tablo 4.4 incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin demokratik son test tutum puanlarına ilişkin ANOVA analiz sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur ($p=.656$). Başka bir deyişle, deneysel işlemler sonucunda öğrencilerdeki demokratik tutum puanlarında deney ve kontrol gruplarının kendi aralarında anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin önerilere, araştırmanın amaçları doğrultusunda yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar araştırmanın alt amaçları doğrultusunda akademik başarı, demokratik tutum puanlarına ilişkin başlıkları altında toplanarak sırasıyla aşağıda verilmiştir.

5.1.1. Akademik Başarı

1. Bilişsel koçluk yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretimin uygulandığı kontrol gruplarındaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi akademik başarı son test toplam puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır.
2. Bilişsel koçluk yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretimin uygulandığı kontrol gruplarındaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde demokratik son tutum toplam puanlara göre gruplar (deney ve kontrol) arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Sonuç olarak, bilişsel koçluk yöntemi öğrencilerin akademik başarılarını kazanmasında oldukça etkili olduğu, başka bir deyişle akademik başarıyı arttırdığı ve demokratik tutumların geliştirilmesinde gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma yaratmadığını söyleyebiliriz. Sosyal Bilgiler dersinde uygulanan öğretim yöntemlerinin gruplar üzerinde demokratik tutumlar bağlamında öğrencilerde herhangi bir tutum değişikliğine neden olmadığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

Sosyal Bilgiler dersinde, bilişsel koçluk yöntemiyle yapılan öğretimin derslerde öğrencilerin akademik başarılarını ve demokratik tutumlarına etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları doğrultusunda getirilen öneriler, uygulamaya yönelik ve yapılacak araştırmalara yönelik olmak üzere iki ayrı başlık halinde aşağıda verilmiştir.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırma amaçları çerçevesinde elde edilen sonuçlara göre;

1. Bilişsel koçluk yöntemine dayalı öğretimin ilköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinde akademik başarıyı arttırmak, için kullanılabilir
2. Bilişsel koçluk yöntemine dayalı öğretimin ilköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinde, demokratik tutumu geliştirmek için farklı bilişsel koçluk modelleri kullanılmalıdır.

5.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

Araştırma sonuçlarına bakılarak;

1. Bilişsel koçluk yöntemine dayalı öğretimle ilgili farklı öğretim kademelerinde ve farklı sınıflarda deneysel araştırmalar yapılabilir.
2. Bu araştırma ilköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki İletişim Ve İnsan İlişkileri ünitesi kapsamındaki konularla sınırlıdır. Ancak bu çalışmanın uygulama ve sonuçlarına bakılarak farklı derslerdeki farklı ünite konuları içinde kullanılabilir.
3. Bu araştırmanın uygulanışında kullanılan etkinlikler ve elde edilen bulgular sosyal bilgiler öğretim programlarını hazırlamada ve özel öğretim yöntemlerini geliştirmede kullanılabilir.

Araştırmanın bu bölümünde, toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin önerilere, araştırmanın amaçları doğrultusunda yerverilmiştir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (1992). İşbirlikli Öğrenme, Malatya: Uğrel Matbaası
- AÇIKGÖZ, K.Ü. (1996). Etkili Öğrenme ve Öğretim. Kanyılmaz Matbaası, İzmir.
- AKINOĞLU O. (2003), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, (Editörler: Cemil ÖZTÜRK, Dursun Dilek.) PegemA Yayıncılık, Ankara.
- AKPINAR, Y. (1999). Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar. Anı Yayıncılık, Ankara. s.32
- ARICI, İ. (2007). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara üniversitesi.
- BARHT, James L. ve DEMİRTAŞ, Abdullah. (1997). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Kaynak Üniteler, Milli Eğitim Yayınları, Ankara
- BARTH, James L ve DEMİRTAŞ, Abdullah, (1996). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi, Millî Eğitim Yayınları, Ankara,
- BİLGİN. Nuri, (1999). Cumhuriyet Fikri Ve Yurttaş Kimliği, 75 Yılda Tebaa'dan Yurttaş'a Doğru, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- BROOKS, J. G. & Brooks, M. G. (1999). In search of understanding: The case for constructivist classrooms. (Revised ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. ve Arkadaşları, "İlkokul Öğretmenlerinin İnsan Hakları ve Demokrasi ile İlgili Tutumları", M.Ü.II. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri, 1996, s.138.
- COSTA A. ve Garmston (1994), "Cognitive coaching", <http://www.cognitivecoaching.com/> adresinden 30 Ekim 2010 tarihinde alınmıştır.
- COSTA, L.A ve Kallick (2004) B. "Launching self-directed learners," Educational Leadership, 62(1), 51-55.
- COSTA, L.A ve Kallick B. (2000), "Getting into the habit of reflection", Educational Leadership, 57(7), ss. 60-62.
- COSTA, L.A ve Lowery L.F. (1989), Techniques for Teaching Thinking. Midwest Publications, Alexandria, USA.
- COSTA, L.A. (1981), "Teaching for intelligent behavior", Educational Leadership, 39 (1), ss. 29-32.

- COSTA, L.A. (1984), ‘‘Mediating the metacognitive’’, Educational Leadership, 42(3), ss. 57-62.
- COSTA, L.A. ve Garmston R. (1985), ‘‘Supervision for intelligent teaching’’, Educational Leadership, 42 (5), ss. 70-80.
- ÇANKAYA, D. Ve Seçkin, O. (2004). Demokratik Değerlerin Benimsenmesi Açısından Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Görüş ve Tutumları, Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu, 20-21 Mayıs, Çanakkale.
- ÇELENK, Süleyman; Tertemiz, Neşe vd. (2000). ilköğretim Programları ve Gelişmeler. Nobel Yayınları, Ankara.
- DAVIS, J. R. ve Davis A. B. (2001), Kendi Kendine Öğrenmek (Arzu Baykara, Çev.), Ankara: Kapital Medya Hizmetleri A.Ş.
- DEMİREL, Ö. (2005). Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya. (8. baskı.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DEMİRTAŞ, H., Çınar. İ. (2004). Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrencilerin Başarı Algısı ve Eğitime İlişkin Görüşleri (Malatya İli Örneği). XIII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- DERYAKULU, D. (2002a), Yapıcı Öğrenme, Ali Şimşek (Editör), Sınıfta Demokrasi, ss.53-78, Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- DEWEY, John,(1996). Demokrasi ve Eğitim(çev. M. Salih Otaran), Başarı yayıncılık, İstanbul.
- DOĞANAY A. (2005), Sosyal bilgiler öğretimi, C. Öztürk ve D. Dilek (Editörler), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, ss. 265-296, İstanbul: Pegem A Yayıncılık.
- DOĞANAY, A. ve Ünal F. (2006), ‘‘Eleştirel düşünmenin öğretimi’’, A. Şimşek (Editör), İçerik Türlerine Dayalı Öğretim, ss. 207–264, Ankara: Nobel Yayınları. Öztürk ve Dursun Dilek. PegemA Yayıncılık, Ankara
- DOĞANAY, Ahmet. (2002). ‘‘Sosyal Bilgiler Öğretimi’’ , Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ed. Cemil Doğanay, A. (Mart 1997), ‘‘Ders dinleme sırasında bilişsel farkındalıkla ilgili stratejilerin kullanımı’’, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (15), ss. 34– 42.
- DÖNMEZ, Cengiz,(2003). Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler. C.Şahin(Ed.), Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Ankara.
- DRISCOLL, Marcy P. (1994), Psychology Of Learning For Instruction, Boston: Allyn&Bacon.

DRİSCOLL, Marcy P. (1994), Psychology Of Learning For Instruction, Boston: Allyn&Bacon.

EDWARDS, J. L., Jennifer L., Green K. E., Lyons C. A., Rogers M.S. ve Swords E. M. (April 13- 17, 1998), ‘‘The effects of cognitive coaching and nonverbal classroom management on teacher efficacy and perceptions of school culture’’, Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, s. 53, San Diego.

Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.esosder.org ISSN:1304-0278 Güz-2007 C.6 S.22 (46-73)

ERDEN, Münire, (1995). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Yayınevi, Ankara.

ERDEN, Münire. (1996). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Yayınları, Ankara,

ERDEN, Münire. (tarihsiz). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Yayınevi, İstanbul.

FER, S. & Cırık, I. (2007). Yapılandırmacı öğrenme: Kuramdan uygulamaya. İstanbul: Morpa Yayınları.

FİDAN, N. Ve Erden, M. (1998). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Alkım Yayınları, İstanbul.

GAGNON, G. W. & Collay, M. (2001). Designing for learning: Six elements in constructivist classrooms. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, Inc.

GOMEZ, L. R, (2005), ‘‘Cognitive coaching: Bringing the ivory tower into the classroom’’, Ph. Thesis, The University of North Carolina Educational Leadership College of Education, Charlotte.

GÖZÜTOK, Dilek. (1995). Öğretmenlerin Demokratik Tutumları, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları,

GÜLTEKİN, M., Karadağ, R. & Yılmaz, F. (2007). Yapılandırmacılık ve öğretim uygulamalarına yansımaları. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(2), 503-528.

<http://programlar.meb.gov.tr>

JOHNSON, D. W. ve Johnson, R. T. (1995). Peace and conflict: Journal of Peace Psychology 1(4), s.417-438

JOHNSON, D. W. ve Johnson, R. T. (1995). Teaching students to be peacemakers (3. baskı). Minnesota: Interaction Book Company.

JOHNSON, D. W. ve Johnson, R. T. (1998). Critical thinking through structured controversies Educational Leadership.45(8), s 58-64

- KARADAĞ, İ. (2007). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- KEPENEKÇİ, Yasemin Karaman.(2002). İnsan Hakları Eğitimine Temel Yaklaşımlar, Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Aralık 2002, Yıl 3, Sayı 3.
- KÖSTÜKLÜ,Nuri,(1998). Sosyal Bilgiler Ve Tarih Öğretimi, Konya Matbaacılık A. S.
- LEBOW, D. (1993), Constructivist values of system design: Five principles toward a new mindset. Educational Technology Research and Development, 41, p4-16
- LEBOW, D. (1993), Constructivist values of system design: Five principles toward a new mindset. Educational Technology Research and Development, 41, p4-16.
- LİNDA, A.R. (2006), ‘‘ Case study of the implementation of cognitive coaching by an instructional coach in a title / elementary school’’, Ph. Thesis, Texas A&M University, Usa.
- MARLOWE, A. B. & Page, L. M. (1998). Creating and sustaining the constructivist classroom. California: Corwin Press.
- MEB (2004), İlköğretim Sosyal Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7) Öğretim Programı, Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB,(2005). İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım Kitapçığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB,(2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- MOUSSIAUX, S. J. & Norman J. T. (2003). Constructivist teaching practices: Perceptions of teachers and students. Retrieved from <http://www.ed.psu.edu>.
- NCSS, (1994). ‘‘Curriculum standards for social studies: expectations of excellence’’. Washington DC: National Council for the Social Studies. [http// www. ncss. org/ standarts/position/powerful](http://www.ncss.org/standarts/position/powerful). Htm adresinden 26 Aralık2010 tarihinde alınmıştır
- OLİVER, K. M. (March 30, 1996), Realizing the potential of scaffolded Instruction in Situated Learning Environments: Lessons from a formative Evaluation, Instructional Technology The University of Georgia, Reports, Descriptive (141).
- OLSSSEN, M. (1996). Radical constructivism and its failings: Anti-realism and individualism. British Journal of Educational Studies, 44(3), 275-295.
- ÖZTÜRK, Cemil ve OTLUOĞLU, Rahmi(2003). Sosyal Bilgiler öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller. PegemA Yayıncılık, Ankara.

- ÖZTÜRK, Cemil, Dilek, Dursun vd.(2005). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. PegemA A
- ÖZTÜRK, Cemil. (2007). “Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler arası Bir Yaklaşım” , Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Yaklaşım, Ed. Cemil Öztürk, PegemA yayıncılık, Ankara.
- PARİS, S. G. (2002), When is metacognition helpful, debilitating, or benign?, Chambres, P., Izaute M. ve Marescaux P. J. (Edt.), Metacognition Process, Function and Use, ss. 105–211, Boston: Kluwer Academic Publishers.
- PARİS, S. G. ve Winograd P. (1990), How metacognition can promote academic learning and instruction, B. F. Jones ve L. Idol (Edt), Dimension of Thinking and Cognitive Instruction, New Jersey: NCREL-Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- ROBERTS, M. J. ve Erdos G. (1993), “Strategy selection and metacognition”, Educational Psychology, 13(3/4), ss. 259–266.
- ROLL I., Aleven V., McLaren B. M. ve Koedinger K. R.(2007), “Designing for metacognition—applying cognitive tutor principles to the tutoring of help seeking”, Metacognition Learning (2007) 2: ,ss.125 140.
- SABAN, A. (2000). Öğrenme Öğretme Sürecinde Yeni Teori ve Yaklaşımlar. Nobel Yayınları, Ankara. s.123-131.
- SABAN, A. (2000). Öğrenme Öğretme Sürecinde Yeni Teori ve Yaklaşımlar. Nobel Yayınları, Ankara. s.123-131.
- SABAN, A. (2004). Öğrenme-öğretme süreci: Yeni teori ve yaklaşımlar. (3. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SAFRAN, M. (1993). Tarih Öğretiminin Eğitsel Amaçları. Ankara: Belleten.Türk Tarih Kurumu Yayınları Cilt: LVII S. 220, s. 827-842.
- SAFRAN, M. (2004). İlköğretim Programlarında Yeni Yaklaşımlar Sosyal Bilgiler(4-5), Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Ağustos- Eylül Yıl.5, Sayı;54-55.
- SAĞLAM, Halil İbrahim, (1997). “İlköğretim Okullarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminin Değerlendirilmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, M.Ü .Eğitim Bilimleri Enstitüsü.)
- SAVERY, J.R. & Duffy, T.M. (1995), Problem Based Learning: An Instructional Model and its Constructivist Framework, Educational Technology, Sebtember-October, 31-38.
- SAVERY, J.R. & Duffy, T.M. (1995), Problem Based Learning: An Instructional Model and its Constructivist Framework, Educational Technology, Sebtember-October, 31-38.

- SCHOMMER, M. ve Dunnell, P. A.(1997), “Epistemological beliefs of gifted high school students”, Roper Review 19(3), ss.153.
- SCHOMMER, M.(1989), “The effects of beliefs about the nature of knowledge on comprehension”, Ph. Thesis, University of Illionois Urbana, Illionois.
- SCHOMMER, M., Mau, W. C., Broohart, S ve Hutter, R (2000), “Understanding middle students’ beliefs about knowledge and learning using a multidimensional paradigm”, The Journal of Educational Research,94(2), ss. 120-127.
- SCHWEİSFURTH, Michele,(2002). Democracy and Teacher Education: Negotiating Practice in The Gambia, Comparative Education, Volume 38, No: 3 (303- 314.)
- SEMERCİ Ç. ve SEMERCİ N. (2001). Oluşturmacılık ve Eleştirel Düşünce. Abant İzzet Baysal Üniversitesi X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 7-9 Haziran. Bolu.
- SENEMOĞLU, Nuray. (2009). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Pegem Akademi, Ankara.
- SHOWERS, B. (1985), “ Teachers coaching teachers”, Educational Leadership, 42(7), ss.43–48.
- SLİNGER, J. L. (2004), “Cognitive coaching: impact on students influence on teachers”, Ph. Thesis, College of Education Universty of Denver, Usa.
- SÖNMEZ, Veysel.(1999). Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu. İstanbul.
- UZAT, S. (1998), “Running head: cognitive coaching, cognitive coaching and selfreflection: looking in the mirror while looking through the window”, Paper presented at the annual meeting of the Mid-Soyth Educational Research Association, Ph. Disertation , New Orleans.
- VARIŞ, Fatma (1988). Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler. Ankara: Ankara
- VYGOTSKY L. S. (1978), Mind in society: the development of higher psychological Process. Cambridge: Harvard University Press, MA.
- YAŞAR, Ş. (1998). Yapısalcı öğrenme-öğretme süreci. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1–2), 68–75.Yayınları, Ankara. s.123-131.
- YEŞİL, Rüştü,(2002). Okul ve Ailede İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi, Nobel Yayın Evi, Ankara.
- YÖK/Dünya Bankası MEGP Yayınları, Ankara.

ARAŞTIRMA GÜNCEİ ÖRNEĞİ

“Bilişsel Koçluk Yönteminin Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarılarına Ve Demokratik Tutumlarına Etkisi” tez çalışmasının kavramsal bilginin, uygulamalı bilgiye dönüştürülmesinin etkinlik çalışması.

Hem bu araştırmanın heyecanı hem de öğrencilerle karşılaşmam beni çok heyecanlandırmıştı. Sosyal bilgiler öğretmeni M. A.’ İle sınıfa girdim ve öğrencilerle sınıfta tanıştık. Öğrencilerle tanıştıktan sonra ben araştırmamı, araştırmanın önemi, süresi, kapsamı, uygulanacak testleri, bu hafta yapılacak etkinlikler hakkında bilgi verdim.

Sınıfta demokratik bir ortam sağlamak için öğrencilerle birlikte sınıfta uyulması gereken kurallar listesini öğrencilerle birlikte yaptık bunun amacı; öğrenci yapmış olduğu davranışların sorumluluğunu üstlenerek yaptığının ve yapacaklarının farkına vardırmasıdır.

Sınıf kuralları oluşturulurken öğrenciler tarafından katılım sağlanmış, kurallar; dengeleyici, nedenleri açıklayıcı ve olumlu, eğitimsel, sosyal davranışları geliştirici ve öz denetimi artırıcı kurallar şeklinde yapılmıştır.

Demokratik bir sınıf, öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmen öğrenci arasında **güven** duygularını artırır. Demokratik sınıf düzenlemesinin anahtarı düzenli ve samimi sınıf görüşmeleridir.

1. ÜNİTE

İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ

Ünitenin Öğrenme alanı Ünitenin süresi

Birey ve toplum

12 ders saati

Bu üniteden sonra öğrencideki hedef davranışlar

1. İletişimi, olumlu ve olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.
2. İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.
3. İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır.
4. Doğru bilgi alma hakkı, düşüncüyü açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki bağlantıyı fark eder.

5. Kitle iletişim özgürlüğü ve özel hayatın gizliliği kavramlarını, birbirleri ile ilişkileri çerçevesinde yorumlar.
6. Atatürk'ün iletişime verdiği önemi kanıtlar.

Ünitenin Konuları:

1. İLETİŞİM
2. KİTLE İLETİŞİMİ
3. İLETİŞİM HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİMİZ
4. ATATÜRK'ÜN İLETİŞİME VERDİĞİ ÖNEM

Üniteye Verilecek Kavramlar

Kavramlar				
Geliştirme düzeyinde	Etkileşim	Görüş	İletişim	Kişilik
Pekiştirme düzeyinde	Birey	Duygu	Düşünce	Görüş

Doğrudan verilecek değerDoğrudan verilecek beceri

Farklılıklara saygı

İletişim

Ünite işlenirken öğrencide hedeflenen davranışları ilişkilendirilecek ara disiplinler

Rehberlik ve psikolojik danışma

1. Akran baskısına karşı koymak için iletişim becerilerini kullanır.
2. Etkili insan ilişkilerini fark eder ve nasıl oluştuğunu analiz eder.
3. İletişimde kişiler arası farklılıklara hoşgörü gösterir.

Sağlık kültürü

1. Etkili iletişim yolları belirler
2. Bir ilişkiyi sürdüren ve zedeleyen tutum ve davranışların önemini fark eder.
3. Anlamli ilişkiler kurmanın ve sürdürmenin önemini fark eder.

İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi

1. İnsan haklarının yaşadığı toplumda daha etkin uygulanması için önerilerde bulunur.

2. Hakların ihlal edildiği durumlar karşısında yetkili kurumlara başvurmanın etkili bir vatandaşlık görevi olduğunu belirtir.
3. Düşünce ve ifade özgürlüğünün önemini fark eder.
4. Yargı kararı olmadıkça kimsenin özel yaşantısına, ailesine ve evine karışılmayacağını, çocuk hakları sözleşmesine dayanarak açıklar.
5. Basın ve yayın organlarının kısıtlama olmadan özgürce çalışmaları gerektiğini ifade eder.
6. Kamu güvenliği ve kamu sağlığı söz konusu olduğunda, kanunlar çerçevesinde özgürlüklerin sınırlanabileceğini kavrar.

Girişimcilik

1. Başkalarıyla kurduğu iletişimlerin iyi olup olmadığını sorgular.

ETKİNLİK. 1.

Ders: Sosyal Bilgiler

Konu: İletişim

Süre: 3 ders saati

Tarih: 28/09/2010 Salı, 01/10/2010 cuma

Kazanımlar:

- ✓ İletişimi, olumlu ve olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.
- ✓ İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.

Öğretim tekniği: Rol Yapma, anlatım ve anlamlı öğrenme

Doğrudan verilecek beceri: iletişim(Konuşma becerisi etkili dinleme becerisi anlama ve anlatma becerisi).

Doğrudan verilecek değer: farklılıklara saygı, demokratik tutum

Ölçme ve değerlendirme: öz değerlendirme, açık uçlu sorular, performans ödevi, gözlem formları

“İletişim Ve İnsan İlişkileri” ünitesinin ilk konusu, **“İletişim”** Bu haftanın ders konusunu işlemek için konuya uygun teknik seçilerek sürece başlanmıştır. Bu haftanın dersinde bilişsel koçluk yöntemine dayalı olarak rol yapma tekniği kullanılarak; iletişimin olumlu ve olumsuz tutum ve davranışların neler olduğunu fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırarak insanlar arasında olumlu ilişkilerde iletişimin

önemini fark eder, hedef davranışlarını öğrencide oluşturmak ve bu davranışların farkındalığına vardırır.

Çatışma durumunda demokratik tutum sergilemek amacıyla uzlaşmaya dönüştürmek için neler yapılır, empati kavramını ve empati ile kurulan iletişim sağlıklı etkileşim olduğunun farkına varır.

Bu konu için iletişimde olumlu tutum ve davranışlar; empati kurmak, etkili dinlemek, farklılıklara saygılı olmak, kendini doru ifade etmek, göz teması kurmak, gülümsemek dikkatini karşıdaki kişiye vermek, etkili reddetmek. Olumsuz tutum ve davranışlar; ön yargı ile yaklaşmak, emir vermek, tehdit etmek, suçlamak, alay etmek, isim takmak, argo sözcük kullanmak, karşıdaki kişinin sözünü kesmek. Bu kavramlar tahtaya yazılarak iletişimi kolaylaştıran davranışlar ve iletişimi zorlaştıran davranışların açıklanması öğrencilerle birlikte yapılmış ve kavramların daha iyi anlaşılması ve bu kavramların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerilerin oluşmasını sağlamak amacıyla rol yapma tekniği bu dersin konusu için seçilmiştir.

Bu kavramların tartışılması 30dk, rol yapma tekniğinin rollerin paylaşılması 10 dk. ve rol yapma tekniğinin uygulanması 40 dk. ve 40 dk da genel değerlendirme yapılarak 1. Ünitenin ilk konusu olan İletişim'in tamamlanması gerçekleştirilmiştir.

Rol yapma tekniği öğrencilere anlatılarak **rol yapmanın** nasıl yapılacağı anlatılmış ve öğrenciler tarafından senaryo yazılmış ve senaryo üzerinde öğrencilerle birlikte bilişsel koç senaryoyu incelenmiştir. Senaryonun eksik tarafları bilişsel koç tarafından sorular sorularak senaryo öğrenciler tarafından tamamlanmıştır. Oluşturulan gruplar iletişimin hem olumsuz hem de olumlu yanlarını öğrencilere sınıf içinde rol yapma tekniğini kullanarak anlatmışlardır. Bilişsel koçluk yöntemine dayalı öğretiminin düşünme aşamasının etkinlikleri kullanılmıştır.

Rol yapmanın değişik yerlerinden kesilerek bilişsel koç tarafından öğrencilere sorular sorup konunun anlaşılması için ne, nasıl, niçin gibi soru köklerinden oluşan sorular sorularak iletişim konusunu öğrenciler kendileri gözlemleyerek iletişimin olumlu ve olumsuz yanlarını fark etmişlerdir.

Bu tekniğin seçilmesi konunun içeriğine göre oluşturulmuştur. çünkü empati anlayışın geliştirilmesi, iletişimde olumlu tutum ve davranışların ilişkiler arasında demokratik tutumun oluşturulması sağlanması için bu teknik seçilmiş ve uygulanmıştır.

Rol yapma tekniği ve aşamaları: Birey gerçek rolünden duygularından sıyrılıp kendisini başkalarının yerine koyup durum ya da olay ve olgulara karşı ne yapacağını neler hissedebileceğini gösteren bir tekniktir bu teknik problem durumlarının

hareketlerle ortaya konması durumudur(Açıköz, 2008, 147). Rol yapma tekniğinin seçilmesinin nedenleri(Clark ve Starr, 1981); Tutumları ve kavramları denkleştirme, Tutumları ve kavramları gösterme, Toplumsal olayları derinlemesine kavrama, Gerçek durumlara hazırlanma, Sorunlarla baş etme stratejileri planlama ve uygulama, Problemlerin olası sonuçlarını sınıma, Liderlik ve sosyal becerileri uygulama.

Rol yapmanın aşamaları(Joyce, Weil ve Showers, 1992,s. 59.)

1. Aşama : grubu ısındırma; Problemi tanımlama ve tanıma, Problemi açıklığa kavuşturma, Yorumlama ve araştırma, Rol yapmayı açıklama
2. Aşama : katılımcıların seçimi; Rollerini analiz etme, Oyuncuların secimi
3. Aşama : sahneyi hazırlama; Hareketleri kararlaştırma, Rollerini açıklama, Problem durumunun içine girme
4. Aşama : gözlemcileri hazırlama; Neyi arayacağına karar verme, Gözlem işleri verme
5. Aşama : rol yapma; Rol yapmaya başlama, Rol yapmaya devam etme, Rol yapmayı bırakma
6. Aşama : tartışma ve değerlendirme; Rol sürecini gözden geçirme, Odaklaşılan konuyu tartışma, Sonraki rolü geliştirme
7. Aşama : tekrar oynama ; Gözden geçirilen rolleri oynama, sonraki aşamalar ve davranışlarla ilgili seçenek önerme
8. Aşama : tartışma ve değerlendirme; Rol sürecini gözden geçirme, Odaklanılan konuyu tartışma, Sonraki rolü geliştirme
9. Aşama : yaşantıları paylaşma ve genelleme yapma; Problem durumlarını gerçek yaşantılarla ve var olan problemlerle ilişkilendirme; Davranışın genele ilkelerini araştırma

Dersin sonunda yapılan etkinliklerin genel bir değerlendirilmesi yapılmış ve neler öğrendik? sorusuna cevaplar alınmış ve bu ünitenin konusunu bitirilmiştir.

Dersin son dakikasında ise Sınıf tahtasına aşağıdaki cümle yazılmıştır. Yazılan bu cümleyle ilgili araştırma yapılması istenmiştir.

“ Kitle iletişim araçları yaşamımızı ve sosyal davranışlarımızı çok yönlü etkiler mi?”

Etkinlik 2

Ders: Sosyal Bilgiler

Konu: Kitle İletişimi

Süre: 3 ders saati

Tarih : 05/10/2010 Salı, 08/10/2010 cuma

Kazanımlar:

✓ İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır.

Öğretim tekniği: altı şapka tekniği, tartışma, anlamlı öğrenme

Doğrudan verilecek beceri: iletişim(Konuşma becerisi etkili dinleme becerisi anlama ve anlatma becerisi).

Doğrudan verilecek değer: farklılıklara saygı, demokratik tutum

Ölçme ve değerlendirme: öz değerlendirme, açık uçlu sorular, performans ödevi, gözlem formları

“İletişim ve insan ilişkileri” ünitesinin ikinci konusu “kitle iletişimi”dir”. Derse elimde altı renkten oluşan şapkalarla sınıfa girdim öğrenciler merak içinde beni izlemeye başladılar. Herkes farklı yorumlar yaparak bu şapkaların bu ders için ne işe yarayacağını söylemeye çalışıyorlardı. Öğrencilere elimdeki altı renkten oluşan şapkaların renklerini sordum. Öğrencilerden aldığım cevaplar doğrultusunda renklerin anlamlarının açıklaması yapıldı. Sınıf altışarlı gruplara ayrılarak altı şapka tekniğinin uygulamasının alt yapısını hazırlamış olduk. Öğrencileri beş kişilik altı gruba ayırarak her gruba şapkaları dağıttım. Her grubun kendi renginin düşünme sistemine göre duygu ve düşüncelerini anlatmalarını istedim.

Problem cümlesini tahtaya yazdım; “kitle iletişim araçları yaşamımızı ve sosyal davranışlarımızı çok yönlü etkiler mi?”

Mavi serinkanlılığı temsil eder ve her şeyin üstündeki göğün rengidir. Düşünme sürecinin düzenlenmesi ve kontrolü ile uğraşır. Mavi şapka doğrudan doğruya düşünce sürecinin kendisine bakmak içindir. Mavi şapkayı ne düşüneceğimizi açıklamak ve bu düşüncenin sonunda neyi elde etmek istediğimize karar vermek için tartışmaya başlarken kullanırız. Mavi şapka, kullanacağımız şapkaları sıraya koymak ve sonuçta elde ettiklerimizi özetlemekte de kullanılabilir. Mavi şapka düşünme sürecini gözler ve oyunun kurallarına dikkat edilmesini sağlar. Tartışmayı durdurur ve disiplini sağlar.

Mavi şapka giyen öğrencilerin görüşleri; Kitle iletişim araçlarının hem olum hem de olumsuz yanları bulunmaktadır. Kitle iletişim araçlarını dengeli bir biçimde kullanırsak yaşamımızı kolaylaştırırken sosyal davranışlarımıza da olumlu katkısı olmaktadır. Kitle iletişim araçlarını gereğinden fazla ya da olur olmaz durumlarda kullandığımızda ise hem fiziksel yapımıza zarar verir hem de zeka gelişimimizi

olumsuz etkiler. Hayatta mutlu olmak için kitle iletişim araçlarını dengeli kullanmamız gerekmektedir.

Beyaz şapka; Beyaz tarafsız ve objektiftir. Bu şapka olgular ve rakamlarla ilgilidir. Erişebildiğimiz bilgileri değerlendirmeyi, gereksinim duyduğumuz bilgileri ortaya koymayı ve konuyla ilgili sorularımızı yöneltmeyi bu bakış açısı sayesinde gerçekleştirebiliriz. Beyaz şapkayı giyince şunlara benzer sorular sorarız: Elimizde ne gibi bilgiler var? Daha hangi bilgiler gerekiyor? Eksik bilgiler nelerdir? Gerekli bilgileri nasıl elde ederiz? Ne tür sorular sormalıyız?

Beyaz şapka giyen öğrencilerin görüşleri; kitle iletim araçları bizi dünyadaki olaylardan haberdar olmamızı sağlarken bir taraftan da sosyalleşmemizi zayıflattığını görmekteyiz. Film, video izleyerek ve müzik dinleyerek güzel zamanlar geçirmemize olanak sağladığı gibi bunların fazlasını yaptığımız zamanda zamanın boşa geçmesini neden oluruz ki günlük yaşamdan kopmuş oluruz bu durum insanları olumsuz etkiler. Bilgisayar bizi dünyadaki bütün gelişimlerden haberdar eder, bunun dışında bilgisayarı sadece oyun için kullanılırsa bu da kitle iletişim aracı olan bilgisayarın olumsuz sonuçlarını ortaya koyduğunu gösterir. Kitle iletişim araçlarını yaşamımızda ne kadar dengeli kullanırsak o kadar sosyal davranışlarımızı etkiler. Kitle iletişim araçlarını olumlu kullandığımızda sosyal davranışlarımızı olumlu etkiler olumsuz bir şekilde kullandığımızda ise olumsuz sonuçlar ortaya çıkar.

Siyah karamsar ve olumsuzdur, kötümserdir. Bir şeyin niçin yapılmayacağını görür. Bir bakıma, şapkaların en yararlı olanıdır. En sık kullanılan şapka, kesinlikle siyah şapkadır. Siyah renk bize yargıcın cüppesini anımsatır. Siyah şapka tehlikelere dikkat çeker. Bu şapka zararlı şeyler yapmamıza engel olur. Riskleri ve bir şeyin neden işe yaramayabileceğini gösterir. Siyah şapka olmazsa, başımız sürekli derde girer. Bununla birlikte, siyah şapkanın gereğinden fazla kullanılması da tehlikeli olabilir. Bu şapka eleştirme şapkasıdır. Ancak bir tartışmada taraf tutmak anlamına gelmediğini özellikle belirtmek gerekir. Olumsuz durumların ortaya çıkmaması için yapılan objektif bir girişimdir.

Siyah şapka giyen öğrencilerin görüşleri; kitle iletişim araçları yaşantılarımızı etkilemektedir, etkilerken de olumsuz durumlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, çocuklar bilgisayar başında çok durmaktadır. Bu durum çocuğun sağlığını olumsuz yönde etkiler. Günümüzde cep telefonları iletişimi olumlu etkilerken yaydığı ışınlar nedeniyle çocukların gelişimini olumsuz etkiler. Televizyon insanların aptallaşmasına neden olur.

Kitle iletişim araçlarının bu tür olumsuz yönleri insanların yaşamını olumsuz etkilerken sosyal davranışlarında da olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

Sarı şapka düşünmesi değerli ve yararlı olan şeyleri arar ve araştırır. Daha sonra bu değerli ve yararlı şeyler için mantıklı destekler sağlamaya çalışır. Sağlam temellere dayanan bir iyimserliği ortaya koymaya çalışır. Bu düşünme, yapıcı ve üreticidir. Somut teklifler ve öneriler çıkar.

Sarı şapka giyen öğrencilerin görüşleri; kitle iletişim araçları kullanım amacımıza göre bize yön verir. Örneğin; bilgisayar bilgi alma amacıyla çok fonksiyonlu kitle iletişim aracıdır. Ulaşmak istediğimiz bir bilgiye saatlerce zaman ayırmayıp bilgisayar sayesinde internetten anında bilgi alıyoruz ve bu da bizim zamandan tasarruf etmemizi sağlıyor. Bir çok bilgiyi kısa zamanda elde ediyoruz. Radyo, gazete ve televizyon hem eğlenceli zaman geçirmemizi hem de bilgi almamızı sağlıyor. Telefon ise haberleşmemizi sağlıyor uzaktaki biriyle yakındaymış gibi haberleşiyor. Uzağı yakın yapan kitle iletişim aracıdır.

Kırmızı şapka takmak düşünür "Konu hakkında duygularım bunlardır" deme olanağı sağlar. Duyguları düşünmenin önemli bir parçası olarak meşrulaştırır. Duyguları görünür kılar, böylece duygular düşünme haritasının veya harita üzerinde rotayı çizen değer sisteminin de bir parçası olurlar. Genel olarak zihnimizin arka planında korku, öfke, nefret, şüphe, kıskançlık ya da sevgi gibi güçlü duygular yer alabilir. Bu duygusal arka plan algılama biçimimizi sınırlar ve yönlendirir. Kırmızı şapka düşünmesinin amacı, bu arka planı görünür kılmak ve sonradan ortaya çıkan etkisinin gözlemlemesini sağlamaktır.

Kırmızı şapka giyen öğrencilerin görüşleri; kitle iletişim araçları sosyal davranışları etkilemede önemlidir. Göz görmeyince gönül katlanırmış sözü doğru bir söz insanlar birbirleriyle görüşmediklerinde duygusal bağlarının zayıfladığını düşünmektedir. İşte kitle iletişim araçları bu durumu ortadan kaldırmaktadır. Örneğin, uzaktaki akrabalarımızla çok özlediğimizde görüntülü görüşüp hasret giderip birbirleriyle duygusal olarak bağlarının pekişmesine neden olmaktadır.

Yeşil, bereket ve verimli büyüme demektir. Yaratıcılık ve yeni fikirlerle ilgilidir. Yeşil renk, büyümenin, enerjinin ve yaşamın simgesi olan bitkileri çağırıştır. Yeşil şapka enerji şapkasıdır. Yeşil şapka ile düşündüğümüz zaman, öneriler ileri sürer, yeni görüş ve seçenekler ortaya koyabilirsiniz. Yine bu şapka ile, ortaya atılan bir görüşe ilişkin değişiklikler önerebilirsiniz. Yeşil şapka size çeşitli olabirlikler yakalama fırsatı verir. Yeşil şapka kullanan herkes yaratıcı olmaya çaba gösterir. Yeşil şapka takmak

insanları otomatik olarak daha yaratıcı hale getirmez. Ancak bu şapka düşünürle daha yaratıcı olmaları için gerekli zamanı ve dikkati sağlayabilir.

Yeşil şapkayı giyen öğrencilerin görüşleri; kitle iletişim araçlarının bir kısmı radyasyon yayıyor bunun için bu durumu ortadan kaldırmak için televizyon, internet, cep telefonları kullanan kişilerin evlerinde kaktüs ağacı yetiştirmeleri yararlı olacaktır çünkü kaktüs ağacı radyasyonun etkisini azaltmaktadır.

Öğrencilerin görüşleri alındıktan sonra dersin genel bir değerlendirilmesi yapılırken öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal beceri ve değerlerin kazanılmasında bilişsel koç rehberlik etmiş ve öğrencilerin konuyla ilgili bilişsel ve duyuşsal farkındalıkların kazanılmasında bilişsel koç' un etkili olduğu bu etkinliğin değerlendirmesi sonucunda öğrencilerden alınan dönütlerden ortaya çıkmıştır.

Bu ünitenin konusu işlenirken geçen haftadaki tahtaya yazılan yazının tartışılması altı şapka tekniğinin anlatılması ve öğrencilerin gruplara ayrılması, problem cümlesinin tartışılması üç ders saati olarak planlanmış ve uygulanmıştır.

Etkinlik 3

Ders: Sosyal Bilgiler

Kazanımlar:

Konu: İletişim Hak Ve Özgürlüklerimiz

Süre: 3 ders saati

Tarih : 12/10/2010 Salı, , 15/10/2010 cuma

- ✓ Doğru bilgi alma hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki bağlantıyı fark eder.
- ✓ Kitle iletişim özgürlüğü ve özel hayatın gizliliği kavramlarını birbirleriyle ilişkileri çerçevesinde yorumlar.

Öğretim tekniği: akademik çelişki yöntemi, tartışma, anlamlı öğrenme

Doğrudan verilecek beceri: iletişim(Konuşma becerisi etkili dinleme becerisi anlama ve anlatma becerisi).

Doğrudan verilecek değer: farklılıklara saygı, demokratik tutum

Ölçme ve değerlendirme: öz değerlendirme, açık uçlu sorular, performans ödevi, gözlem formları

Bu haftaki dersin işlenirken Ünite konusunun içeriğine uygun bir biçimde demokratik tutum oluşturmak için ara disiplinlerle ilişkilendirmeler yapılmıştır. Ara disiplinlerinin hedef davranışları;

- ✓ İnsan haklarının yaşadığı toplumda daha etkin uygulanması için önerilerde bulunur.
- ✓ Hakların ihlal edildiği durumlar karşısında yetkili kurumlara başvurmanın bir vatandaşlık görevi olduğunu belirtir.
- ✓ Düşünce ve ifade özgürlüğünün önemini fark eder.
- ✓ Yargı kararı olmadıkça hiç kimsenin özel yaşamına, ailesine ve evine karışılmayacağını, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 16. Maddesine dayanarak açıklar.
- ✓ Basın yayın organlarının kısıtlama olmadan özgürce çalışmaları gerektiğini ifade eder.
- ✓ Kamu güvenliği ve sağlığı söz konusu olduğunda kanunlar çerçevesinde özgürlüklerin sınırlandırılabilirliğini kavrar.

Bir önce ki dersin sonunda tahtaya yazılan“ Basın hür olmalı ve sansür edilmemelidir”. Bu cümlenin anti tez cümlesi “Basın hür olmamalı ve sansür edilmelidir”. Cümlenin Bilişsel koçluk yöntemine dayalı akademik çelişki tekniği ile işlenmiştir. Bu ünitenin konusu olan ‘İletişim Hak Ve Özgürlüklerimiz’ in işlenmesi için bir ders saati akademik çelişki tekniği kullanarak işlenmiştir. Basın Hür Olmalı Ve Sansür Edilmemeli tezini savunan öğrenciler duygu ve düşüncelerini sınıfa yönelterek, savunan Basın Hür Olmamalı Ve Sansür Edilmeli karşı tezi savunan öğrencilerde duygu ve düşüncelerini sınıfa yönelterek problem cümlesinin olumlu ve olumsuz yönleri ortaya konulmuştur. Öğrencileri kitle iletişim araçlarının kullanımına yönelik ve özel hayatın gizliliği ilkelerine kendi cümlelerini kullanarak birbirleriyle demokratik bir tartışma ortamı oluşturduklarını fark etmişlerdir. Her bir öğrenci savunduğu düşünceyi olumlu tutum ve davranışlar sergileyerek demokratik tutum sergilediklerini bilişsel koçla birlikte ortaya koymuşlardır. Bilişsel koçun tartışma esnasında öğrencilere verdiği dönütlerle öğrencilerin davranışlarını netleştirmiş, güvene dayalı bir tartışma ortamı sağladığı içinde sınıf ortamında demokratik tutum sergilemelerinde önemli etkiye sahip olmuştur. Bilişsel koç yaptığı uygulamada öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirme durumunda ise öğrencilerin ifadelerini netleştirmede öğrencilere geri bildirimler vermiştir.

Bu tekniğin seçilmesinin sebebi ise kritik düşünmenin, akılcı yargılara ulaşmanın öğretilmesinde etkili olabilecek bir tekniktir (Johnson ve Johnson, 1988)..

Akademik çelişki yönteminin; başarı, hatırd tutma, problem çözmenin kalitesi, yaratıcılık, öğrenmeye katılma, üst düzey düşünme, öğrenciler arası hoşlanma duyguları, arkadaşlarından destek gördüğü algısı, benlik saygısı, konu alanına karşı tutum ve çelişkiye karşı tutum üzerinde olumlu etkileri (Collins, 1979; DeCecco ve Richards 1974; Akt: Johnson ve Johnson,1988). olduğunu yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkarmıştır. Bilişsel koç akademik çelişki tekniğini uygulamadan önce yukarıda yazılan problem cümlesinin nasıl tartışılmasının akademik çelişki tekniğinin yönergelerini tahtaya yazarak öğrencilerin bu yönergeler doğrultusunda düşüncelerinin açıklamasını istemiştir. Bunlar; Önerilerin Hazırlanması, Görüşlerin Sunulması, Savunma, Karşıt görüşü anlama, Bir karara varma (Açıkgöz,1992, 24). bu yönergeler açıklanarak tekniğin uygulanması sağlanmıştır.

Bilişsel koç akademik çelişki tekniğini uygulamadan önce bu tekniğin uygulama sürecinde öğrencilerin tartışma yaparken iletişim hatalarına engel olmak amacıyla kuralları öğrencilerle paylaşmıştır.

1. İnsanları değil düşünceleri eleştiririm.
2. Burada hepimizin birlik olduğunu anımsarım.
3. Herkesin katılımını teşvik ederim.
4. Katılmasam bile herkesin görüşünü dinlerim.
5. Anlamadığım yerlerin tekrar açıklanmasını isterim.
6. Konunun iki yönünü de anlamaya çalışırım.
7. Önce söylenenlerin tümünü dinler sonra bir karara varırım.
8. Düşüncelerimi değiştirmek için birçok iyi nedenim var(Açıkgöz,1992, 24).

Öğrenciler problem cümlesi üzerinde görüşleri alınarak ders saatinin sonunda genel bir değerlendirme yapılarak bilişsel koçluk yöntemine dayalı olarak akademik çelişki tekniği kullanarak ders işlenmiştir.

Etkinlik 4

19/10/2010 Salı, 22/10/2010 cuma

Ders: Sosyal Bilgiler

Ünite: İletişim Ve İnsan İlişkileri

Konu: Atatürk'ün İletişime Verdiği Önem

Süre: 3 ders saati

Kazanımlar:

- ✓ Atatürk'ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.
- ✓ Basının önemini ve kamuoyu ile ilişkisinin önemini bilir.

Araç gereçler: Gazeteler, dergiler, radyo, telsiz, kaynak kitaplar

Öğretim tekniği: Tartışma, Anlamlı Öğrenme,

Doğrudan verilecek beceri: iletişim(Konuşma becerisi etkili dinleme becerisi anlama ve anlatma becerisi).

Doğrudan verilecek değer: farklılıklara saygı, demokratik tutum

Ölçme ve değerlendirme: öz değerlendirme, açık uçlu sorular, performans ödevi, gözlem formları

“Basın, milletin müşterek sesidir. Bir milleti aydınlatma ve irşatta, bir millete muhtaç olduğu fikrî gıdayı vermekte, hulâsa bir milletin hedefi saadet olan müşterek bir istikamette yürümesini teminde, basın başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir”

Dersin başlangıcında bu söz tahtaya yazılarak öğrencilerden bu cümleyle ilgili düşünce görüşleri alınarak dersin işlenmesine başlanmıştır. Bilişsel koç basın ve yayın neden önemli olduğunu öğrencilere sormuştur. Alınan cevaplar doğrultusunda kurtuluş savaşı yıllarına değinilerek Atatürk'ün bir kamuoyu oluşturmada basının önemine öğrencilerle birlikte ortaya koymuştur. Bu ünitenin konusu ile ilgili öğrencilerin düşünce ve görüşleri;

Öğrenci: Çağımız bilgi çağıdır, bilgi güçtür ve hangi ülke insanı bundan daha fazla yararlanıyorsa o kadar fazla geleceğe umutla bakan nesiller bırakır. Bilgi çağının en önemli göstergesi ise iletişim araçları ve araçlarının kullanımınıdır.

Öğrenci: “Gazeteciler, gördüklerini, düşündüklerini, bildiklerini samimiyetle yazmalıdır.(1929)”

Bilişsel koç: Öğrenci tarafından söylenen Atatürk'ün bu sözünün açıklanması istenmesiyle öğrencilerin düşüncelerinin netleşmesi ve bilişsel ve duyuşsal farkındalığın ortaya çıkmasını sağlamak için bilişsel koç öğrencilerin düşünce ve görüşlerini netleştirmek için öğrencilere yönlendirmelerde bulunmuştur.

Öğrenci: Kitle iletişim araçları ve özellikle de basın, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi devrim sürecinde de Atatürk'e ve çağdaşlaşma hamlelerine destek vermiştir. Gücünü halktan alan Atatürk, devrimleri benimsetme yolunda zorlama ve baskı yapma yerine ikna ve kamuoyu oluşturma yöntemlerine başvurmuştur.

Öğrenci: İletişim günümüzde her şeydir. Gelişmenin öncüsüdür, göstergesidir. İletişim ağları zayıf toplumlar bilgiye erişemez. Ekonomik güç olarak ön sıralarda olamaz. Bireyleri sağlık, eğitim, spor, hukuk başta olmak üzere yaşamın hemen her alanında gelişme gösteremezler.

Öğrenciler tarafından Mutafa Kemal Atatürk'ün kurduğu ve kurulmasında önderlik ettiği kurumlar bilişsel koç' un sorduğu sorularla tahtaya yazılmıştır.

Atatürk'ün milli mücadele yıllarından başlayarak basın-yayınla ilgili yaptığı çalışmalar:

- 4 Eylül 1919 – İrade-i Milliye Gazetesi'nin çıkarılması
- 10 Ocak 1920 – Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nin çıkarılması
- 6 Nisan 1920 – Anadolu Ajansı'nın kurulması
- 7 Ekim 1920 – Ceride-i Resmîye Gazetesi'nin çıkarılması
- 1925 – Telsiz Telgraf hahından Kanun'un çıkarılması
- 1927 – Telsiz Telgraf vericilerinin hizmete girmesi
- 6 Mayıs 1927 – İstanbul Radyosu'nun yayına başlaması
- 18 Kasım 1927 – Ankara Radyosu'nun yayınına başlaması

Öğrencilerle birlikte tahtaya yazılan bilgi notları öğrencilerle tartışılmış ve açıklamalar yapılmıştır.

22/10/2010 Cuma gününün dersinde ise ünite konuları tekrar edilerek dört hafta boyunca 7/A sınıfın öğrencilerinin hepsine derse katılımlarından, bana 4 hafta boyunca desteklerin dolaylı teşekkür ettim.

EKLER

ÖĞRENCİ ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

EK-1

06.10.2010

Bu gün sosyal bilgiler dersinde öğretmenimiz bize renkli renkli saptaları verdi ve bizde biraz saptaları okuduk ve oyalara duyularla bir şekilde baktık. Öğretmenimiz en iyi montajlı konuları tamamlamak olacaktı, 1. derste grupların renklerini öğrendik ve konuları.

2. derste tartışmamız başladı. 2. dersin bitiminde öğretmen en iyi konuları grupları seçti seçtiği kişiler bütün gruplarda vardı öğretmen bütün kişilerin iyi kenetliğini söyledi. Ve saptaları bizlere hatırlattı.

Ad - Soyad = Mümtaz Erdoğan
İmza = Mümtaz Erdoğan

05.10.2010

Bugün sosyal bilgiler dersinde bir grup arkadaşım olumlu ve olumsuz iletişim ile ilgili tiyatroya yaptılar. Bu tiyatroya ilk kez kendilerinin anne ve babalarından dışarı çıkmak için izin alıyorlar ilk önce olumsuz iletişim kuruyorlar diğerinde ise olumlu iletişim kuruyorlar. Olumlu iletişim kurduklarında anne ve babasından kızlar izin alıyorlar olumsuz iletişim kurduklarında kızlar izin almıyorlar.

Bence ben bu tiyatroyu beğendim. Çünkü tiyatroya olumlu ve olumsuz iletişimler iyi bir örnek teşkil ediyor ve bu tiyatroyu oynayan arkadaşlar bizi eğlendirdi.

Ad - Soyad = Mümtaz ERDOĞAN

İmza = Mümtaz Erdoğan

ÇALIŞMA YAPRAĞI 2

İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

- a) Gündelik yaşamınızda, gazete, radyo, televizyonun olmadığı bir gün hayal edin. O gün yaşamınız nasıl olurdu?

.....
.....
.....
.....

- b) Ne tür haberleri ve bilgileri gazete, radyo, televizyon, ve internetten edinebiliyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

- c) "Basın hürdür, sansür edilemez." anayasamızın 28. Maddesinde yer almaktadır. Basının hür olmadığına sizce neler olabilir?

.....
.....
.....
.....

- d) "insanların mutluluğu için gereken koşullardan biride özel yaşamın gizliliğidir." Verilen ifadeye ne anlatılmak istenmektedir düşüncelerinizi belirtiniz?

.....
.....
.....
.....

ÇALIŞMA YAPRAĞI 1

HACİVAT İLE KARAGÖZ

HACİVAT- Aman kel Karagöz bu ne surat sanki sirke satıyor!

KARAGÖZ- Sizin köyde önce selam vermek yok mu?

HACİVAT- Bizim köyde kelem (lahana) yetişmez!

KARAGÖZ- Benim karnım aç şöyle bir kebab ısmarlasan diyorum.

HACİVAT- Burası imarethane mi?

KARAGÖZ- Kalbimi kırıyorsun.

HACİVAT- Kap mı yıkıyorsun? Yani sana yemek ısmarlarsam bulaşıkları mı yıkayacaksın?

KARAGÖZ- Sen beni dinlemiyorsun ki!

HACİVAT- Sen de beni anlamıyorsun ki!

KARAGÖZ- Sözümü kesmeden dinlersen anlarsın.

HACİVAT- Senin gözüne kan oturmuş doktora gitmelisin.

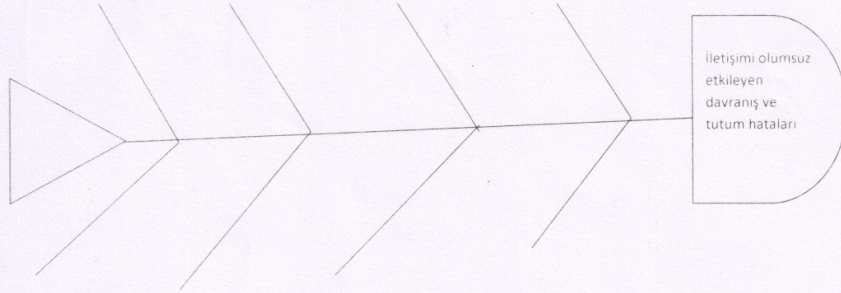
KARAGÖZ- Başına saksımı düştü sen benim sağlığımı düşünüyorsun.

HACİVAT- Sürünüyor musun? Neden?

KARAGÖZ- Allah iyiliğini versin yine iki kelimeyi anlatamadık.

HACİVAT- Sende üç kelimeyi anlatsaydın...

Bu diyalogda geçen iletişim hatalarını belirleyiniz. Belirlediğiniz iletişim hatalarını balık kılıçlarına yazınız. Verilen kılıç sayısından daha fazla hata bulursanız balığa yeni kılıçlar ekleyebilirsiniz.

İletişimde olumlu tutum ve davranışları da buraya yazınız.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

ÇALIŞMA YAPRAĞI 3

(YAPILANDIRILMIŞ GRİD)

1.) Televizyon	4.) Ajans	7.)Etkili dinleme
2.) İnternet	5.) Gazete	8.)Empati
3.) Radyo	6.) Telefon	9.) Etkileşim

- I. İletişim sürecinde insanların karşılıklı etkilenme ve etkilemedir. Yukarıdakilerden hangisi bu tanıma uygundur? ()
- II. Hangisi kitle iletişim araçlarına örnektir? ()
- III. Haberleşme, bilgilendirme, toplumsallaşma, eğlendirme gibi etkinlikler yukarıdakilerden hangisi ile yapılmaktadır? ()
- IV. Bir reklam verilmek istense hangi kitle iletişim aracı daha fazla kişiye ve hızlı bir şekilde yapılır? ()
- V. Dünyada ki olayları ve haberleri toplayıp ilgili yerlere dağıtan kurum yukarıdakilerden hangisidir? ()
- VI. Kişinin kendini başkalarının yerine koyup karşısındaki kişinin gözüyle olaylara bakmasıdır. Yukarıdakilerden hangisi bu tanıma uygundur? ()

Sevgili günlük;

Bu günkü derste şu ana kadar neler yaptığımızı
yaptığımız etkinlikler
hakkında neler hissettiğimizi konuştuk. Ben yaptığımız
etkinliklerin hepsini
çok beğendim fakat aralarında en çok beğendiğim
üzerinde tartıştığımız
konuları sevdim. Ben genellikle susup arkadaşlarımı
dinlemeyi ve onların
söylediklerini düşünmeyi tercih ettim çünkü düşündükçe
insan neyin doğru
neyin yanlış olduğunu daha iyi anlayabiliyor. Bugünkü
derste çok eğlenceli geçti
umarım diğer derslerde böyle geçer....

Cansu Songur
Niğde merkez Atatürk İ.Ö.O
7/A 429

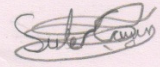
19.10.2010

Geçen hafta sosyal bilgiler hocasını çok fazla kızdırmıştık. Bu yüzden bugün dersin sıkıcı geçeceğini düşünüyordum ki hoca kapıdan her zamanki gibi mutlu bir şekilde girdi. Buna ben de sevindim. Normalde dersin ilk 20 dakikasında okuma yapmamız gerekiyordu. Ama hoca okutmadı. Bu ders konuşur dedi. Bize ilk başta çalışmalar için çektiği fotokopileri dağıttı. Sonra bu günlüklere yapmamızı niçin istediğini açıkladı. Sonra bizden bunları ödev olarak getirmemizi istedi. Bunları toplayıp not verecektmiş. Hoca bu günlüklerin yanında bir de et olarak şir istiyor. Sonra arkadaşlardan birisi biz ders hane de kupa bitirdik dedi. Hoca da dershanelerin hızlı gittiğini kendisinin tam müfredotta ilerlediğini söyledi. Bence böyle yaşayabile olsa daha iyi. Dersi çok güzel anlayabiliyoruz. Bugünkü dersimiz de böylece bitmiş oldu.

Sinan Yaşar Erdem

12.10.2016
Salı

Biz bugün derste, geçen hafta gelmeyen arkadaşımız Ezgi ne işle-
disimizi bilmediği için ona kitte etkisiz araçlarının yararları, zararları,
işlemleri vb. şeyleri anlattık. Eslında bu hafta, hem geçen hafta
hem de ondan önceki haftayı hatırlattık öğretmenimiz biraz sınıklıdır
ve canı acıyordu çünkü boğazı ağrıyordu dedim ben biraz
bilijorum galiba bize sus! demekten masura ağrıyordu. Öğretmen
tahtaya iki tane cümle yazdı. Bir - Bosun hür olmalıdır.
iki - Bosun hür olmamalıdır. Biz - altıgalı gruplara ayırdı-
ve bunları öğretmemizi ve iki tane gazete almamızı istedi.
Zaman ve Cumhuriyet gazetesi ama bu gazeteleri bulmak biraz
zor ama neyse biz öğretmenimize tek tek sorduk ve
yardımla yani bir nevi raporlar yaptık...

AKADEMİK BAŞARI TESTİ

İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ BAŞARI TESTİ

Sevgili arkadaşlar, aşağıda derste işlediğimiz konularla ilgili, 30 çoktan seçmeli soru yer almaktadır. Sorular eşit puan değerindedir. Sınav süreniz 30 dakikadır. Lütfen soruları cevap anahtarı üzerinde yanıtlayınız. Hepinize başarılar dilerim.

Ali Osman Duman

Niğde Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgi Formu

1. Ad ve soy ad:.....

2.Sınıfınız-----

1. Arzu : Hadi parka çıkıp oyun oynayalım. => Sevgi : Çok hastayım, çıkamayacağım.

Arzu : Hadi çıkalım ... => Sevgi : Oyun oynayacak hâlim yok.

Arzu : Bir daha seninle oynamayacağım. => Sevgi : Ben de seninle oynamayacağım.

Verilen diyalogda yapılan iletişim hatası öncelikle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Beden dilini kullanmama

B) Empati kuramama

C) Eleştiriye açık olmama

D) Kendini doğru ifade edememe

I. Şair Ömer Bey, katıldığı televizyon programında anılarını anlattı

II. Ünlü yazar Ali Bey'in ailesi ile birlikte tatil yaparken gizlice çektiğimiz fotoğrafları yayınlandı. III. Televizyonda yayınlanan açık oturuma katılan vatandaşlar, eğitim konusundaki fikirlerini özgürce tartıştı IV. Ses sanatçısı Sibel Can, fotoğraflarını ve günlüklerini yayımladı.

2.Yukarıdaki haberlerden hangisi özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği söylenebilir

- A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız III D) Yalnız II

3. Gazete, dergi, internet ve televizyonlar zaman zaman yanlış, uydurma, abartılı, asparagas haberlere yer vermektedir. Bu tür haberlerle ilgili olarak basın kanununun 14. Ve 19. Maddeleri gereği tezip(açıklama) metninin haberin yayınlanmış olduğu sayfada aynı karakter ve büyüklükte ve aynı renk ve puntolarla resimli olarak yayınlanması zorunludur.

Bu yasayla korunmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kişisel haysiyet ve onur C) Halkın refah düzeyi
B) Devletin ve toplumun güvenliği D) Eğitim ilkeleri

4. Yedinci sınıf öğrencisi Elif, sınıfına girdiğinde sıra arkadaşının kendisine karşı kırgın davrandığını fark eder. Elif'in aşağıdaki davranışlardan hangisini yapması bu sorunun çözümünde demokratik tutum sergilemiş olur?

- A) Durumu görmezden gelmesi
B) Nedenini anlamaya çalışması
C) Arkadaşına öfkelenmesi
D) işi şakaya vurması

5. Aşağıdakilerden hangisi bireyler arasında iletişim kurarken dikkat edilmesi gerekenlerden biri değildir?

- A) Başkalarının görüşlerine saygılı olmak C) ne zaman susmak gerektiğini bilmek
B) Konuşurken karşısındakine gülmek D) Karşısındakini dikkatle dinlemek

6. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde kitle iletişim özgürlüğünü kısıtlayıcı bir durum söz konusu değildir?

- A) Televizyon ekranlarının karartılması
B) Gazete ve dergilerin basımının engellenmesi
C) Televizyonda uyarı metninin yayınlanması
D) Televizyon ve radyoların yayınlarının durdurulması

7. Jest ve mimiklerle yaptığımız iletişim türüne ne ad verilir?

- A)Yazılı iletişim B) Telefonla iletişim C) Sözlü iletişim D) Sözsüz iletişim

8. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi demokratik tutum ve olumlu davranışlara örnek verilmez?

- A) Empati kurmak C) etkili reddetmek
B) Etkili dinlemek D) Ön yargıyla yaklaşmak

9. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi olumsuz davranışlara örnek verilmez?

- A) Ali öğretmenin konuşmasını süreli keserek kendisi konuşuyordu.
- B) Rıfat arkadaşı Dursun ile alay edip duruyordu.
- C) Süheyla arkadaşlarına suçlayıcı sözler söylüyordu.
- D) Buğrahan iletişim kurarken kendisini doğru ifade ediyordu.

10. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi arkadaşınızla ve ya aile bireyleriyle çatıştığınız zaman bu çatışmayı uzlaşmaya dönüştürmek için hangi yola başvurulmaz?

- A) Etkili dinleme
- B) sorunu görmezden gelme
- C) İş birliği yapma
- D) Empati kurma

11. Mal ve hizmet satın alma/ kişisel iletişim kurma/ haber okuma, dinleme/ izleme, oyun oynama/ film izleme gibi etkinliklerin, hangi kitle iletişim aracı ile hepsi yapılabilir?

- A) Televizyon
- B) İnternet
- C) Gazete
- D) Radyo

12. “HAYDİ KIZLAR OKULA” kampanyası ile kız çocuklarının okula gönderilmesi konusunda kampanya düzenlemek isteyen bir Sivil Toplum Kuruluşu(STK) en geniş kitlelere hangi kitle iletişim aracı ile ulaşabilir?

- A) Televizyon
- B) İnternet
- C) Gazete
- D) Radyo

13. İletişim beşikten mezara kadar hep bizimledir ve bizim için hava kadar hayati bir ihtiyaçtır. Uzaktakilerle iletişim ihtiyacımızı kitle iletişim araçlarıyla gideririz bu araçları farklı amaçlar için kullanırız.

Aşağıdakilerden hangisi bu amaçlardan birisi değildir?

- A) Tavr ve düşünceleri değiştirme
- B) Bireysel ve toplu tepkiler gösterme
- C) Gündem belirleme ve yönetme
- D) Tüm canlılarla iletişim kurma

14. Aşağıdakilerden hangisi olumlu ve etkili iletişime yönelik değildir?

- A) Karşımızdaki kişiyi dinliyormuş gibi yapmak
- B) Karşımızdaki kişiyle yüz yüze olmak ve göz teması kurmak
- C) Karşımızdaki kişi konuşurken yeri geldikçe onay sözcükleri kullanmak
- D) Mimik ve jestlerimizle olumlu mesaj vermek

15. insanların duygu, düşünce ya da bilgilerin söz, yazı, hareket ve görüntü aracılığıyla başkalarına aktarmasına ve paylaşmasına..... denir?

Yukarıdaki boşluğa getirilecek kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Etkileşim
- B) İletişim
- C) Birey
- D) Program

16. Geçmişte insanlar iletişimi mağara resimleri, posta güvercinleri, boru sesleri ve duman işaretleriyle birbirleriyle iletişim kurarlardı. Günümüzde ise bun tür iletişim

çeşidi kalmadı ve bunların yerini telefon, telsiz, internet, faks gibi çeşitli iletişim araçları kullanılmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi kitle iletişim araçlarında gelişme göstermesi insanlık için nasıl bir fayda sağlamıştır?

- A) Duygu düşünce ve bilgilerin daha hızlı ve geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır
- B) İnsan sağlığını tehdit etmiştir
- C) Bazı kitle iletişim araçları karmaşık yapısıyla fayda sağlamamıştır
- D) İnsanlar kitle iletişim araçlarıyla birbirlerinden uzaklaşmıştır

17. Çatışmaya düştüğünüz bir problem durumunda aşağıdaki seçeneklerden hangisi kullanılırsa demokratik bir tutumla uzlaşma sağlamış oluruz?

- A) Sorunları görmezden gelerek davranmak
- B) Problemler karşısında boyun eğerek zorlamak
- C) Karşıdaki kişiyi anlayarak davranmak
- D) Karşıdaki kişiyi uzlaşmaya zorlamak

18. Aşağıdakilerden hangisi günümüzde kitle iletişim aracı olarak tek kullanılmamaktadır?

- A) İnternet
- B) Radyo
- C) Dergi
- D) Telgraf

19. Aşağıdakilerden hangisi iletişimin yüzyıllar boyunca hiç değişmeyen araçlarıdır?

- A) Ateş – duman – mağara resimleri
- B) Telgraf – telsiz – radyo
- C) Yazı- Konuşma-Beden dili
- D) İnternet- Televizyon- telefon

20. Nilgün öğretmen, kağanla ile Elif'i yan yana oturtmak ister. Ama Kağan, Elif'le oturmak istemediğini, davranışlarından çıkardığı sonuca göre Elif'inde kendisiyle oturmak istemediğini zannettiğini söyler.

Yukarıdaki metne göre Kağan'ın bu davranışı nasıl açıklanır?

- A) Kağan başka bir arkadaşıyla oturmak istemektedir.
- B) Kağan Elif'e karşı ön yargılıdır.
- C) Elif başka bir arkadaşıyla oturmak istemektedir.
- D) Kağan ile Elif tartışmıştır.

21. “Gazeteci, haber ve bilgi kaynağına çabuk ulaşma ve bu kaynaklardan edindiği bilgi ve haberleri okurlara sunma işini üstlenmiştir. Gazetecinin bu görevi yapabilmesi için habere, olaya, olguya, bilgiye ve belgeye dayalı yazılar yazması gerekir.”

Bu Gazeteci siz olsaydınız aşağıdaki ilkelerden hangisine bağlanmanız gerekmezdi?

- A) Kişilik haklarına saygılı davranmak
- B) Ön yargılardan uzak, açık fikrili, dürüst olmak.
- C) Hiçbir menfaat karşısında boyun eğmemek.

- D) Çıkarlarına göre haberler yapmak.
22. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün kurulmasına öncülük ettiği kitle iletişim araçlarından değildir?
- A)Hakimiyeti Milliye Gazetesi B)Anadolu Ajansı C)İradeyi Milliye D) Al-i Osmanlı Gazetesi
23. 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26. Maddesine göre; "Herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ya da başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir." Aşağıdakilerden hangisi bu maddeyle ilişkilendirilebilir?
- A) Okulun bahçe duvarına karalama yazılar yazmak
B) Köprü duvarlarına aşağılayıcı yazılar yazmak ve resimler çizmek
C) Çevre gününde temiz çevre için yürüyüş yapılması
D) Sınıf temsilcisi seçilirken karalama kampanyası yapılması
24. Mustafa Kemal Atatürk'ün inkılaplarından hangisi iletişimle ilgili olabilir?
- A) Tekke ve zaviyelerin kapatılması C) Alfabe değişikliği
B) Şapka kanunu D)Soyadı kanunu çıkarılması
25. Konuşmaların dinlenmesi ve kaydedilmesi/ Kişisel bilgilerin kaydedilmesi/ Kişisel verilerin yok edilmesi. Bu durumlar hangi hakların ihlaline yol açmıştır?
- A)Sosyal haklar B) Temel insan hakları C)Eğitim ve öğretim hakkı D) özel hayatın gizliliği
26. Atatürk'ün kitle iletişime verdiği önem aşağıdakilerden hangisinin kanıtıdır?
- A) Türk Dil Kurumu'nun(TDK) kurması C)Anadolu Ajansı(AA) kurması
B) Türk Tarih Kurumu'nun (TTK) kurması D) Ankara'nın başkent olması
27. Mustafa Kemal Atatürk kurtuluş savaşı yıllarında yazılı basın(gazete ve dergi) çıkarılmasına öncülük etmiştir.
- Atatürk'ün gazetelerin çıkarılmasına öncülük etmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Halkın kültür düzeyini yükseltmek C) Halkı bilgilendirmek ve kamuoyu oluşturmak
B) Okuma oranını yükseltmek D) Matbaanın gelişmesine yardımcı olmak
28. Bir gazeteci sanatçı Buğrahan'ın duygu, düşünce ve kanaatlerini öğrenmek için aşağıdaki hangi yolu kullanırsa " kitle iletişim özgürlüğü ile" çelişir?
- A)Başarılı bir sanatçı olmasını araştırması C)Bir dergi için röportaj yapması için ikna etmesi

B)Evinin bir odasına gizli kamera koymasını istemesi

D)Televizyon programına çıkmasını

29.

Aşağıdakilerden hangisi demokratik bir ülkede görülebilecek bir durum değildir?

A) Basındaki eleştiriler olgunlukla karşılanmalı

B) Basın devlet kontrolünde olmalı

C) Farklı düşünceler sahip basın kuruluşları olmalı

D) Basın halkın denetiminde olmalı ve açık ve gizli sansür kalkmalı

30. Aşağıdakilerden hangisi yazılı ve görsel basını denetleyen kuruluştur?

A) Radyo Televizyon Üst Kurulu(RTÜK)

C) İç İşleri Bakanlığı

B) Devlet Denetleme Kurumu(DDK)

D) Ankara Ticaret

Odası(ATO)

31. Aşağıdakilerden hangisi iletişimin temel öğeleri arasında yer alır?

A) Kaynak- Kanal- Alıcı

C)Televizyon – Radyo - Telgraf

B) Telsiz – telefon – telgraf

D)İnternet – Kablolu televizyon - Gazete

32. Beden dilini kullanma becerisi yanında, kişilerin birbirleriyle empati kurmaya, birbirine saygı ve özen göstermeye gayret ettikleri dinleme türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Edilgen dinleme

B) Susmak

C) Etkin dinleme

D) Etkileşim

33. Yapmış olduğu sınav sonuçlarını okuyan bir öğretmen, sınıfta en düşük notu alan öğrenciye “senden de ancak bu beklenirdi.” demiştir. Öğretmenin öğrencisiyle kurduğu iletişim. Olumlu iletişimde aşağıdakilerden hangisine ters düşmüştür?

A) Empati kurmak

B) Argo sözcük kullanmak

C)Ön yargılı davranmak

D) Tehdit etmek

34. I. “Sevdiğin öğretmen tarafından bu şekilde tepki alman seni üzmüş.” II. “Bu konuda sen iyi değilsin.” III. “Notlarının düşmesi beni kaygılandırıyor.” bu cümlelerden hangisi empatiye örnek verilebilir?

A) Yalnız I

B) I ve III

C) Yalnız II

D) I ve II

35. Öğretmeni Ayşe’ye haksız yere kızmıştır. Ayşe tenefüste ağlamaya başlamıştır. Sıra arkadaşı Gül, aşağıdakilerden hangisini söylerse Ayşe’yle empati kurmuş olur?

A) Ağlanacak bir durum yok ortada sen haklısın

B) Ağla iyi gelir

C) Öğretmenin sana haksız yere kızdığı için ağlıyorsun

D) Öğretmendir severde döverde ağlamana gerek yok

36. İletişimde bulunduğumuz kişiden mesajı tam ve doğru olarak alma etkinliğine..... denir? Boşluğa aşağıdaki kavramlardan hangisi getirilmelidir?

A) Konuşma B) Etkili dinleme C) Empati kurma D) Farklılıklara saygı

37. I. sorunu görmezden gelme II. iş birliği III. boyun eğme IV. uzlaşmaya zorlama

Yukarıdakilerden hangisi çatışma durumunda uzlaşma sağlayan bir kişinin yapacağı davranışları arasında değildir?

A) I, II, III, IV B) II ve III C) I, III, IV D) Yalnız II

38. “Gazeteciler gördüklerini, düşündüklerini, bildiklerini samimiyetle yazmalıdır.” (Mustafa Kemal Atatürk, 1929)

Mustafa Kemal Atatürk’ün basınla ilgili sözü aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

A) Kitle iletişim özgürlüğü C) Yazma sorumluluğu
B) Düşünce sorumluluğu D) Doğru bilgi verme ve doğru haber yapma sorumluluğu

39. Aşağıdakilerden hangisi kitle iletişim araçlarının insanlara sağladığı yararlar arasında gösterilmez?

A) Haber verme, eğitime, eğlendirme
B) Dış dünyayı görmemizi sağlama
C) Eşya ve hizmetlerin tanıtılmasına, satılmasına yardım etme
D) Çatışmalardan uzak tutma

40. I. İletişimin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir.

II. İletişimin olgusunun temelinde paylaşım vardır.

III. Kitle iletişim araçları dünyayı “Küresel Bir Köy” haline dönüştürmüştür.

IV. Kitle iletişim araçları bireylerde tavır ve düşünce değişiklikleri sağlar.

Yukarıdaki cümlelerin hangisi doğrudur?

A) I, II, III, IV B) Yalnız III C) II ve IV D) II ve III

Cevap Kağıdı

1. ()	11. ()	21. ()	31. ()	41. ()
2. ()	12. ()	22. ()	32. ()	42. ()
3. ()	13. ()	23. ()	33. ()	43. ()
4. ()	14. ()	24. ()	34. ()	44. ()
5. ()	15. ()	25. ()	35. ()	45. ()
6. ()	16. ()	26. ()	36. ()	46. ()
7. ()	17. ()	27. ()	37. ()	47. ()
8. ()	18. ()	28. ()	38. ()	48. ()
9. ()	19. ()	29. ()	39. ()	49. ()
10. ()	20. ()	30. ()	40. ()	50. ()

DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ

DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ-1

Araştırmanın amacı öğrencilerin demokrasi ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu nedenleelinizdeki ölçek sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Ölçekte olumlu ve olumsuz ifadelerin yer aldığı toplam 50 önerme yer almaktadır. Lütfenbu ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendirmeyiniz. Her maddedeki ifadeyekatılıyorsanız cevap kağıdına o madde için (+); katılmıyorsanız (-) işareti koyunuz. Lütfenişaretlenmemiş soru BIRAKMAYINIZ. Araştırmama sağlayacağınız katkılara teşekkür ederim.

Ali Osman Duman
Niğde Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgi Formu

1. okulunuzun adı:.....
- 2.Sınıfınız-----i
- 3.Cinsiyetiniz ()Kadın ()Erkek
4. Yaşınız
() 10-11 ()12-13 () 14-15

Demokratik Tutum Ölçeği

1. İnsanların amaçlarına saygılı olma demokratik bir insanın en temel özelliğidir.
2. Öğrenciler okulda yarışma içinde olmalıdırlar. Çünkü ileriki yaşamlarında yarışma içinde olacaklardır.
3. Öğrenciler, sınıf gösterileri ya da diğere grup etkinliklerine katılmaya teşvik edilmeli, ancak zorlanmamalıdırlar.
4. Öğrencilerin ihtiyaç duymaları halinde sınıfı terk etmek için öğretmenden izin almaları gerekir.
5. Öğrenciler sevmedikleri öğretmenlerin dersini almaya zorlanmamalıdır.

6. Demokratikleşme sürecindeki gelişme bilimdeki gelişmeden daha önemlidir.
7. Öğrenciler okul kantinini işletmeyecek kadar genç ve deneyimsizdirler.
8. Öğrencileri demokrasi için yüreklendirmek demokrasilerin en yüce görevidir.
9. Gençlerin suç davranışlarının sıklığının ve ciddiyetinin artması, onların çok fazla özgür bırakılmalarının sonucudur.
10. Sınavların türleri ve zamanları öğretmenlerin kararlarıyla belirlenmelidir.
11. Sınıf düzeni ve disiplini, ilkokulun ilk yıllarından başlayarak, olabildiği kadar hızlı bir şekilde öğretmenlerin sorumluluğundan alınıp, öğrencilerin sorumluluğuna verilmelidir.
12. Öğrenci öğretmenin otoritesini ya da düşüncesini sorgulamaya başladığında yani kendisi için düşünmeye başladığında demokrasi işliyor demektir.
13. Türkiye’de eğitimcilerin zihnini kurcalayan sorunların kökünden ve uzmanca çözmeye çalışacak tam gün hizmet veren eğitim araştırmacıları olmalıdır.
14. Öğretmenin sıkı denetimi altında bulunan öğrenciler kölelerden farklı değildir.
15. Çocuklara her denileni yapmak değil, düşünerek dürüstçe davranmak öğretilmelidir.
16. Okul yönetiminin aldığı kararları değiştirmede öğrencilerin etkisi olmalıdır.
17. Bir çocuğun mutlu olmayı öğrenmesi, okumayı öğrenmesinden daha önemlidir.
18. Günümüzde kullanılan “geleneksel öğretim yöntemlerinin” yerini “çağdaş öğretim yöntemlerinin” alması için bilimsel araştırmaların yapılması ihmal edilmiştir.
19. Amaçları başkaları tarafından belirlenen bir insan köledir.
20. Genci, kendi değer yargılarıyla uyuşmayan şeyleri yapmaya zorlamak son derece yanlıştır.
21. Öğrencilerin öğretmenlere karşı tutumlarının araştırmalarla belirlenmesi gerekir.
22. Eğitim politikaları belirleme konusunda, öğretmen ve öğrenci görüşüne gerek duyulmadan karar alma uygulaması sürdürülmelidir.
23. Bir eğitim etkinliğinin değeri, öğrencilerin değerler sistemi açısından ölçülmelidir.
24. Öğrencilerin beğenileri, sınıflara ve koridorlara asılacak olan tablo ve resimlerin seçimini yapabilecek kadar gelişmemiştir.
25. Duyguların eğitimi, düşüncelerin eğitimi kadar önemlidir.

26. Zorunlu sorumluluk, gerçek sorumluluk değildir.
27. Öğrencilerin okulda sakız çiğnemelerine izin verilmemelidir.
28. Öğrencilerin onda dokuzunun karşı olduğu herhangi bir okul kuralı değiştirilmelidir.
29. Ev ödevlerinin belirlenmesi öğrencilerin kararına bırakılmamalıdır, bu ancak öğretmenler kurulunun karar yetkisinde olmalıdır.
30. Bireysel özgürlük ancak gerekli olduğunda, grubun ilerlemesine engel olduğu durumlarda, bireyin onayı alınmadan başkaları tarafından sınırlanabilmelidir.
31. Çocuğun ilgilerinden çok ihtiyaçlarının dikkate alınması , tüm eğitim kurumlarının benimsediği ilke olmalıdır.
32. Demokrasi, otokrat öğretmenler yerine, görüşleri özgürce eleştirebilen, hiçbir zaman zorlayıcı olmayan uzman öğretmenler olduğu takdirde arttırılabilir.
33. Bireylerin amacının kutsallığı, demokrasinin özü olarak vurgulanabilir.
34. Demokratik bir okulda okul müdürüne gerek yoktur. Okul yaşamıyla ilgili kararlar öğrenci ve öğretmenlerin katılımlarıyla alınmalıdır.
35. Öğrencilerin az bildikleri ya da hiç bilmedikleri konularla ilgili görüşlerini söylemelerine izin verilmemelidir.
36. İdeal demokrasi herkese amaçlarını gerçekleştirme hakkı verir.
37. Okulun, öğretmenler tarafından belirlenmiş kesin kuralları olmalıdır.
38. Gerçekten demokratik olan öğretmenlerin, eğer özgürlük için gerekliyse, sınıfta bir miktar düzensizliği hoş görmeleri ve buna izin vermeleri gerekir.
39. En iyi öğretmenler, sınıf atmosferiyle değil, öğretim konusuyla ilgilenirler.
40. Ciddi davranış bozuklukları, öğrencilerin yönetime katılmalarına izin verdiği okullarda görülür.
41. Öğretim programlarına sıkı bağlılık, sınıftaki demokratik yaşamın en büyük düşmanıdır.
42. Uygulanmayan demokrasi öğrenilemez.
43. Demokratik yöntemle kazanılan bilgiler, en kalıcı ve gerçek bilgilerdir.
44. Okulun yakınında bir dükkanda çıkan yangın konusuna, verilecek ders konusundan daha

çok zaman ayrılmalıdır.

45. Öğrencilerin sınıfta oturacakları yeri kendilerinin seçmelerine izin verilmemelidir.

46. Sınıfta yapılan oylamalarda, öğrencilerin kapalı oy hakkı olmalıdır.

47. Öğretmenlerin, öğrencilerin amaçlarına saygı göstermeleri, çocukların da büyüklerine saygı göstermelerine neden olur.

48. Çocukları özgür olan bir ulus, özgür insanları olan bir ulus olacaktır.

49. Bir sınıftaki öğrenciler için “iyi niyetli despot bir öğretmen” “tam ve kontrolsüz özgürlük

tanıyan bir öğretmenden” daha iyidir.

50. Sağlıklı, demokratik bir toplumda gençler için yarışmalı oyunlar ve sporlar önemlidir.

Cevap Kağıdı

YÖNERGE: Envanterde görüşlerinize sunulan fikirlere katılıyorsanız parantez içine (+), katılmıyorsanız (-)

işareti koyunuz. Lütfen işaretlenmemiş soru bırakmayınız.

1. ()	11. ()	21. ()	31. ()	41. ()
2. ()	12. ()	22. ()	32. ()	42. ()
3. ()	13. ()	23. ()	33. ()	43. ()
4. ()	14. ()	24. ()	34. ()	44. ()
5. ()	15. ()	25. ()	35. ()	45. ()
6. ()	16. ()	26. ()	36. ()	46. ()
7. ()	17. ()	27. ()	37. ()	47. ()
8. ()	18. ()	28. ()	38. ()	48. ()
9. ()	19. ()	29. ()	39. ()	49. ()

10. ()

20. ()

30. ()

40. ()

50. ()

Düşüncelerinizi belirtmek ister misiniz?

DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ-2

Yönerge: Aşağıda kendi demokratik tutum süreçlerinle ilgili bir dizi ifade verilmiştir. Bu ifadelerle ilgili doğru ya da yanlış yanıtlar yoktur. Bu nedenle her bir ifadeyi okuduktan sonra, doğru olabileceğini düşündüğünüz biçimde değil, yalnızca sizin ifadeye katılma düzeyinizi, o ifadenin karşısındaki puanlama cetveli üzerindeki ilgili kısım altında yer alan parantez içine (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız...

Teşekkür ederim...

Niğde üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek lisans öğrencisi Ali Osman Duman

	Kesinlikle katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.)Aile ve sınıf ortamlarında olumlu davranışlar sergilerim					
2.)Karşımdaki kişiyle olumlu iletişim kurarım					
3.)Bir ortama girdiğim zaman ilk önce selam veririm					
4.)Karşımdaki kişiyle çatışmaya düştüğümde uzlaşmak için ilk adımı ben atarım					
5.)Karşımdaki kişiyle çatışmaya düştüğümde uzlaşma için çözüm yolları sunarım					
6.)Arkadaşımla çatışmaya düştüğümde karşımdaki kişiye vurarak kaçarım					
7.)Arkadaşımla anlaşmazlığa düştüğüm zaman sorunun ne olduğunu anlamaya çalışırım					
8.)Arkadaşlarımla ya da aile bireyleriyle çatışmaya düştüğümde karşımdaki kişiyi dinlerim					
9.)Çevrenizdeki iletişim kurduğunuz kişilerle bir çatışma durumunda empati kurarım					
10.)Karşımdaki kişiyi dinlerken başından geçen olayı dinlerken empati kurarım					
11.)Sınıftaki arkadaşlarımdan fiziksel farklılığı olanlarla dalga geçerim					
12.)Karşımdaki kişiyle konuşurken yüzüne bakarak dinlerim ve konuşurum					
13.) Çatışmaya düştüğümde kendi kendine yok olacağını düşünerek sorunu görmezden gelirim					
14.)Bir durumu bir olayı anlatırken mimik ve jestlerimi kullanırım					
15.)Problem karşısında karşımdaki kişiye kendimi tam ve doğru bir şekilde anlatırım					
16.)Arkadaşlarımla argolu konuşurum					
17.)Çevremdeki kişilere lakap takarım					
18.)Emir verici cümleler kurarak konuşurum					
19.)Arkadaşıma karşı ön yargılı davranırım					

20.)Çatışmaya düştüğüm zaman çatışmadan kurtulmak için karşımdaki kişi büyükse arkadaşlarımı üstüne salarım					
21.)Çatışmaya düştüğüm zaman çatışmadan kurtulmak için karşımdaki kişi küçükse onu tehdit ederim					
22.)Çatışmaya düştüğüm zaman karşımdaki kişiyi suçlarım					
23.)Çatışma durumunda kendimi haklı çıkartmak için karşımdaki kişinin sözünü sürekli keserim					
24.)Arkadaşımın eksik bir tarafını görünce alay ederim					
25.)Tebessüm ederek iletişime başlarım					
26.)Uzlaşmak için iletişimin önemli olduğunu bilirim					
27.)Sözsüz iletişimin, iletişime değer kattığını bilirim ve sözsüz iletişimi kullanırım					
27.)İnsanlar arasında etkileşimde kitle iletişim araçları önemini bilirim					
28.)Kitle iletişim araçlarını kullanırken doğru amaçlar için kullanmaya özen gösteririm					
29.)Kitle iletişim araçlarını kullanırken zararlı yönlerini bilirim					
30.)Kitle iletişim araçlarını olumlu yönlerde kullanırım					
31.)Bilgisayar başında vakit geçirmekten hoşlanırım					
32.)Televizyonlarda ve internette magazin programlarını severim ve izlerim					
33.)Cep telefonuyla gizlice başkalarının fotoğraflarını gizlice çekerim					
34.)Kitle iletişim araçlarıyla doğru bilgi alma hakkını sahip olduğumu bilirim					
35.)Her düşünceyi düşünür ve bu düşünceleri açıklamaktan çekinmem					
36.)Kitle iletişim araçlarıyla başkalarının özel hayatını sınırlamam					
37.)Televizyon, gazete, internet ortamlarında kendinize ait bilgilerin izinsiz olarak yer almasından hoşlanırım					
38.)Kitle iletişim araçlarının insanlara doğru bilgi verme ve doğru haber yapma sorumluluğunun olduğunu bilirim					
39.)Düşüncelerimi açıklarken ve yayarken kitle iletişim araçlarını kullanırım					
40.)Şize ait özel bir defterinizin gizlice okunması hoşuma gider					
41.)Özel hayatın keyfi ve haksız bir biçimde müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunduğumu bilirim					
42.)Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine dokunulamaz					
43.)Herkesin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır					
44.)Kitle iletişim araçlarının kullanılmasında Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşmasında katkısı vardır					

45.)Kitle iletişim araçlarının toplumda değişim ve gelişimine etkisi vardır					
46.)Özel hayata göstermiş olduğumuz hassasiyet bizim demokratik tutumumuzla ilgilidir					
47.) Bir ilişkiyi sürdüren olumlu tutum ve davranışları sergilerim					
48.) Anlamli ilişkiler kurarken olumlu ve olumsuz tutum ve davranışların neler olduğunu bilirim					
49.) Haklarımın ihlal edildiğinde yetkili kurumlara başvurmanın bir hak olduğunu bilirim					
50.) Basın yayın organlarının kısıtlama olmadan özgürce çalışmalarını bilirim					
51.)Kamu güvenliği ve kamu sağlığı söz konusu olduğunda kanunlar çerçevesinde özgürlüklerin sınırlanabileceğini bilirim					
52.) Başkalarıyla kurduğum iletişimlerimi iyi olup olmadığını sorgularım					
53.)İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkiler olumlu iletişimle sağlanır					
54.)Kitle iletişim araçlarının kullanılması insanlar arasında olumlu etkileşim sağlar					
55.) İletişimi kurarken cinsiyet farklılığı benim için önemlidir					
56.) Aileme kurduğum olumlu iletişim arkadaşlarımla kurduğum iletişime önemli etkisi vardır					
57.) Aile bireyleriyle ya da arkadaşlarımla konuşurken yüksek sesle konuşurum					

EK 7: RESMİ İZİN VE YAZILAR